

44

KARUS

1938 m. lapkričio 3 d.

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**
Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia
Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.
Redaktorius
kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata: puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

VIRSELYJE VYT. GAVĖNO NUOTRAUKOS

Mūsų vyrai padangėse, *Jul. Miežlaiškio nuotr.* 1 pėst. pulko karių ugniagesių pratimai. Ugniagesiai gediminėnai gesina gaisrą Ukmergėje, *lt. Šukio nuotraukos.* Gaisras naktį, *Stankevičiaus nuotr.* Baseinas Kauno Žaliakalnyje, *Iz. Girčio nuotr.*

Iš anksto išsirašykime

K A R I !

Sveiki, jaunieji kareiviai

Sveiki, iš lietuviškųjų kaimų, miestelių ir miestų atvykę atlikti garbingiausią kiekvieno piliečio pareigą, vyrai! Tūkstančiai jūsų šiomis dienomis gausiai papildė mūsų kariuomenės pulkus, kad kasdien stiprėjanti Lietuvos ginklo pajėga visu spartumu ir toliau varytų karinio mokymosi ir miklinimosi darbą, kad, vis daugiau naujų savo tautiečių kariškai parengdama, saugiau ir ramiau jaustųsi mūsų laisva Tėvyne.

Dar tik prieš dieną, kitą jūs atsiseikinote savo brangius namiškius, artimuosius, savo draugus, sesutes ir drauges ir daugiau ar mažiau organizuotai, iškilmingai išlydėti atvykote į naująjį gyvenimą, į laisvosios Tėvynės Lietuvos kariuomenę. Jūsų mielasias tėviškes, jūsų ligšiolinius darbus, tarnybas čia pakeis garbingieji visos lietuvių tautos namai, karo ir gyvenimo didžiosios mokyklos namai — kareivinių rūmai, o jūsų kasdieninis darbas bus: karinis mokymasis, drausminimasis, miklinimasis, kad kuo greičiausiai visa savo siela, protu ir fizinėmis pajėgomis įeitute į tą nelengvą, kietą, sudėtingą, tačiau vyriškai energingą, nulotiniu planingu darbu verdantį, linksmą savos kariuomenės ir karo gyvenimą.

Kas nežino tos pasenusios, tačiau visuomet labai svarbios tiesos, kad pradžia yra visuomet sunki. Tai gi, suprantama, kad nemažiau sunki ji daugeliui bus ir pirmomis karo tarnybos dienomis. Gal net sunkesnė, negu kitose srityse, kituose darbuose. Tą tik reikia žinoti, suprasti ir nenusiminti. Juk kiekvienas jaunas ir sveikas vyras gerai supranta, kad be griežtos

Mūsų artilerijos 6 baterija Vladiškio dvare 1920 m. Nepriklausomybės kovų metu

tvarkos, be prasmingos, sąmoningos drausmės, nėra įmanomas bet kuris organizuotas darbas. Tai ką ir bekalbėti apie tos didžiulės kariuomenės organizacijos atsakingą, brangų karinio mokymo ir rengimo darbą, kuriam nieko negailėdama savo turto dalį skiria visa tauta, viso nepriklausomo krašto piliečiai, kad tuo darbu pasitikėtų sunkiomis savo Tėvynei valandomis. Minutinis kariuomenės dienos mokymo ir gyvenimo planas reikalauja ne tik iš kiekvieno kareivio, bet ir iš visų laipsnių viršininkų ir vadų griežto ir tikslaus vykdymo, kuris ir tėra pasiekiamas tik tvarkos įpročiu bei pamėgimu, drausmingu laikymusi, griežtu įsakymų vykdymu ir giliu viduriniu kiekvieno kariuomenės vyro sąmoningumu.

Vos įžengę į kareivinių rūmus, prisiminkime, vyrai savo lakioje jaunoje vaizduotėje, savo mintyse, kad, anaipol, ne jūs pirmieji ir nepaskutiniai. Pirmomis nelengvomis ir niūresnėmis karinio gyvenimo dienomis pagalvokime, kiek tūkstančių rinktinių Lietuvos vyrų perėjo per šiuos karinio gyvenimo ir darbo kareivinių rūmus. Visi jie taip pat turėjo išgyventi tą sunkesnę pirmųjų dienų pradžią, tą neįpratimą, nesklaidumą, tačiau vėliau visi jie puikiais kareiviais, puskarininkiais ir tikrais, pasigėrėjimą kiekvienam sukeliančiais, vyrais išėjo į mūsų atsargos karių eiles ir

Mūsų šarvuočiai

O. Milaševičiaus nuotr.

Ir atsarginiams tenka grįžti pakartoti karinio mokslo žinias. Ir žygyje

Nuotaikingas poilis. P. Babicko nuotr.

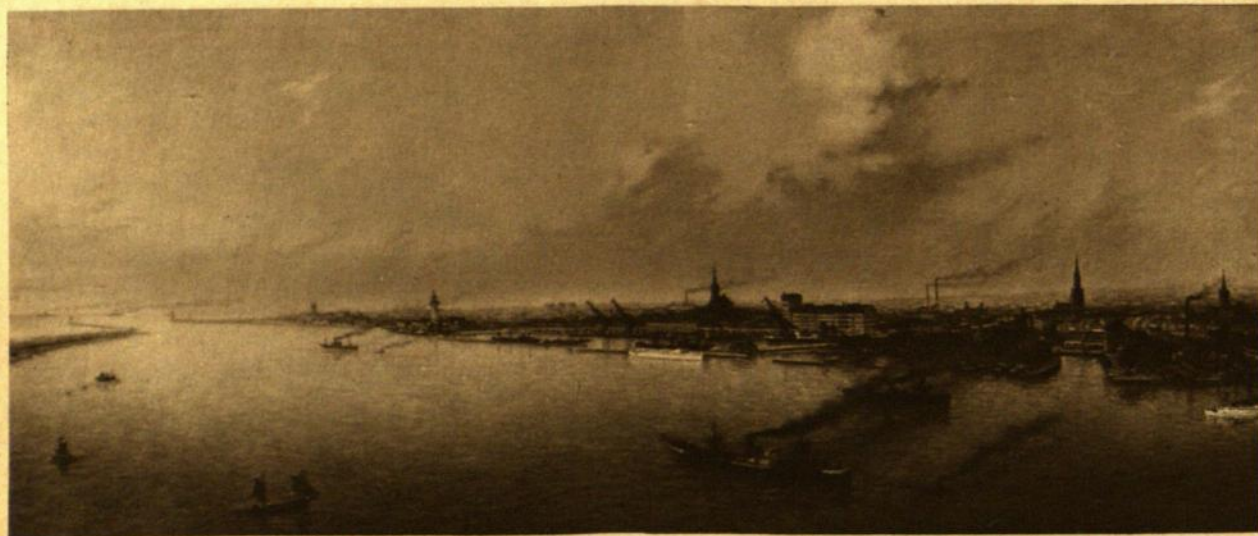
nes atvyko mūsų pirmieji savanoriai? Gi į Didžiojo karo pakliktus, apleistus, nuo šalčio sustengusius, priterštus bestogių kareivinių griuvėsius... Tačiau beginkliai, neapsirengę, menkai panašūs į kareivius, jie energingai mokėsi, gyveno ir ėjo patenkinti, drąsūs ir ryžtingi į daugiafrontį Nepriklausomybės kovų lauką. Ėjo ir laimėjo... taigi, lai nebaido mūsų dabartinių kareivinių aplinkuma, jų rūmai, jų gyvenimas. Juk dabar į šiuos rūmus su meile ir pagarba dažnai atsilanko mūsų visuomenė, mūsų organizacijos, mūsų priauganti vyrija — mokiniai bei moksleiviai.

po visos eilės metų smagiai prisimena linksmas tvarkingo, drausmingo ir vyriško karo tarnybos gyvenimo dienos. O pašaukti pakartoti jie su malonumu ir jaunuoliška energija griebiasi karinio darbo.

Nuo šiol, vyrai, vieni gyvensite naujuose, moderniausios statybos kareivinių rūmuose ir naudositės visais jų patogumais, kiti mokysitės ir dirbsite dar senesniosios, dar mūsų buvusių pavergėjų statybos kareivinėse, tačiau apsipratę ir susigyvenę su savo vyresniaisiais broliais, visur lygiai pajusite tą pačią tikrą lietuvišką karinę dvasią, tą pačią Tėvynės ir kariuomenės vertę ir meilę, nes visur apie tai kalbės tvarkingos, kultūringos, švarios kareivinių rūmų patalpos, visos jų kukliai, kariškai papuoštos kertelės, jų sienose pačių karių menininkų išbrėžti žodžiai ir vaizdai, mūsų tautos ir karo vadų paveikslai. Nepamirškite, mieli broliai, kad sunkiais priespaudos šimtmečiais tūkstančiai mūsų senelių, tėvų ir brolių buvo uždaryti po daugelį metų niūriose, svetimose mūsų pavergėjų kareivinėse, kur viešpatavo tamsumas, žiauri drausmė, o visa mokyti reikėjo nesuprantama kalba. Pagaliau atsiminkime, jaunieji kareiviai, į kokias kareivi-

liniuose rasime kilniosios visuomenės padovanotų ginklų: šautuvų, sunkiųjų ir lengvųjų kulkosvaidžių, kardų, pistoletų ar atitinkamo karinio turto. Taigi, jau iš pirmos dienos tie vardinius ar kolektyvinius ginklus puošią aukotojų parašai mus tikrai sujaudins ir reikalaus pamylėti kiekvieną ginklą, jį saugoti ir prižiūrėti, nes visi jie nupirkti visų lietuvių sunkiai uždirbtais pinigais, visi turi šventą paskirtį — ginti sunkiai savanorių ir visų mūsų pirmųjų karių iškovotą gimtosios žemės laisvę. Gerbkime, saugokime ir visą kitą karinį turtą ir savo garbingą Lietuvos kario uniformą, nes ne svetimiesiems tarnaujame.

Ne paslaptis, vyrai, kad šiais neramiais įtemptais ginkluotos taikos laikais piktoji nepasitikėjimo savimi, vengianti darbo, vargo ir pasiaukojimo dvasia, mūsų priešų lūpomis, kaip ir visais sunkesniais mūsų Tėvynės gyvenimo momentais, kuždės mums apie dvasinio ir moralinio ginklavimosi beprasmingumą, apie mūsų mažumą, apie karo tarnybos sunkumus, neigiamybes. Visa savo sąmoningo piliečio valia ir energija kiekvienas turime pasipurtinti prieš šį seną, kaip ir pats gyvenimas, atskirą žmogų ir visą tautą mėginantį gundymo būdą.

Klaipėdos uostas — Lietuvos vartai į platųjį pasaulį

Dail. J. Buračo pieš.

Antanas Smetona ir Lietuvos kariuomenė

Kiekviena tauta brangina savo laisvę, nes, tik būdama laisva, ji geriausiai gali sutvarkyti savo gyvenimą ir tobuliausiai save pareikšti kultūrinėmis vertybėmis. Tautai be laisvės, be savos nepriklausomos valstybės sunku ir trošku gyventi, ir tokia tauta ilgainiui yra pasmerkta žūti. Todėl suprantamas dalykas, kad tautos savo laisvei ginti nesigaili pačių didžiausių ir brangiausių aukų ir nuolatos ieško priemonių savo laisvei stiprinti. Viena iš seniausių, geriausių bei patikimiausių priemonių laisvei ginti ir stiprinti yra, be abejo, kariuomenė. Juo kuri valstybė turi stipresnę bei geresnę kariuomenę, juo jos laisvė yra saugesnė ir patikimesnė. Mūsų tautos garsioji praeitis vaizdžiai rodo, kokios milžiniškos reikšmės kariuomenė turėjo Lietuvos laisvei saugoti bei ginti ir Lietuvos galybei ugdyti. Pagaliau nepriklausomos Lietuvos valstybę atstatant, savoji kariuomenė, savoji ginklo pajėga, taip pat milžiniškos reikšmės turėjo. Jeigu ano meto Lietuvos vyriausybė nebūtų suskubusi suorganizuoti savo ginklo pajėgos, ir jeigu lietuviai nebūtų taip entuziastiškai stoję į savo laisvės gynėjų eiles ir taip ryžtingai ir didvyriškai gynę, tai aiškus dalykas, kad mes nebūtume pajėgę atstatyti nepriklausomos Lietuvos valstybės.

Savo ginklo pajėgos, kariuomenės ugdymas ir stiprinimas labai didelės reikšmės turi ir dabar. Tatai mums nuolat savo raštuose ir kalbose primena didysis nepriklausomos Lietuvos Kūrėjas, pirmasis ir dabartinis jos Valstybės Prezidentas, visų Lietuvos ginklų pajėgų vyriausias Vadas Antanas Smetona. Jis geriau, negu bet kas kitas, gali suprasti ir įvertinti kariuomenės reikšmę tautos galiai ugdyti ir valstybės nepriklausomybei saugoti, nes jam nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymo laikais teko glaudžiai bendradarbiauti su kariuomene. Pasitraukdamas iš pirmojo Lietuvos Valstybės Prezidento pareigų ir atsisveikindamas su kariuomene, Antanas Smetona 1920 m. birželio 12 d. išleido Lietuvos kariuomenei įsakymą (N 361), kuriame įsakmiai pabrėžė, kad „mūsų kariuomenė turi didėti ir stiprėti, turi tvirtėti ir jos drausmė ir kiekvieno kariškio savo pareigų supratimas. Juo tvirtesnė kariuomenė, juo lengviau mūsų valdžiai derėtis su priešingomis valstybėmis, dar ne-

Juk, bent kiek pažvelgę į tautų gyvenimo istoriją, visais amžiais randame pasaulyje daug mažų valstybių, kurios laimingai gyvuoja, kovoja ir dirba, įnešdamos į visos žmonijos lobyną reikšmingą kultūros, mokslo ir žmoniškumo indėlį ir parodydamos daug gražių didvyriškumo, viningumo, narsumo ir pasiaukojimo pavyzdžių. Šios kilnios dorybės per ištisą eilę šimtmečių apsaugojo, išlaikė ar laikinai kritusias prikėlė gajas nors ir mažas tautas bei valstybes, o tų dorybių trūkumas, jų sumenkėjimas ir išnykimas — pražudė ir žudo galingas, dideles tautas ir valstybių jėgas, bei jų tarptautinį svorį.

Šiandien kad ir Europoje matome visą eilę nedidelių, net ir už Lietuvą mažesnių valstybių, kurios moraliniais ir materialiniais ginklais iškovojusios, apsaugojusios savo ribas, gyvena, stiprėja ir dirba viso pasaulio kultūrai ir taikai. Nors ir mažos, tačiau vienalytės, stingriai sutelktos, dvasiškai ir medžiagiškai apsišarvavusios jų jėgos, didžiųjų jėgų santykiavime, sudaro reikšmingą, labai atsparių narelių grandinę,

pripažinusiomis Lietuvos nepriklausomybės. Lietuva dar toli gražu neturi visos žemės, kuri jai teisingai priklauso. Ir jau ta aplinkybė rodo, kad mūsų ginkluotai pajėgai reikia didėti, o ne mažėti. Nori nepriklausomybės, mokėk aukotis ir kantrus būk. Be ištvermės vergu patapsi“.

1920 metais birželio mėnesį pasitraukęs nuo valstybės vairo, Antanas Smetona su kariuomene ryšių nenutraukė. Savo gausinguose straipsniuose svarstydamas įvairius valstybinius reikalus, jis dažnai paliesdavo ir Lietuvos ginklo pajėgą, rūpindamasis jos nuolatiniu stiprėjimu. Bendras atstatomos nepriklausomos Lietuvos valstybės kūrybos darbas ir 1919—1920 m. Lietuvos kovos dėl laisvės mūsų kariuomenę su savo Tautos Vadu Antanu Smetona taip stipriai idėjiškai sujungė, jog niekas tų saitų nebe pajėgė sutraukti. 1926 m. pabaigoje stojęs antru syk prie valstybės vairo, Antanas Smetona su ypatingu atsidėjimu rūpinosi mūsų ginklo pajėgos stiprinimu ir ugdymu.

Aukštai vertindamas kariuomenės pašaukimą, Antanas Smetona savo kalboje pažymi, kad „ginklo pajėga nėra koks atsitiktinis žmonių būrys, prievarta kieno suspiestas krūvon; ne, ji yra vieningos tautos kūnas, vienos dvasios pakvėptas, viena siela. Tokia turi būti mūsų kariuomenė. Paklusnumas ir susiklausymas daro iš jos galingą, neįveikiamą pajėgą. Kai tokia mūsų kariuomenė, tai Lietuvos laisvė tikra“.

Kariuomenė yra stiprus nepriklausomybės laidas tik tuomet, kada ji yra gerai parengta. „Ginklo pajėga, — sako Antanas Smetona — reikia telkti ir tvarkyti iš anksto, kol dar toli pavojus. Štai kas yra nuolat budėti laisvės sargyboje! Dėl to kariuomenė yra pastovi organizacija, nenustojant ugdoma ir tvirtinama. Jos uždavinys be galo atsakingas“.

Kariuomenė yra ne tik nepriklausomybės gynėja, bet taip pat ir labai svarbi tautos auklėjimo mokykla. Ji ne tik jaunuoliui suteikia reikalingų kariškų žinių, ne tik jį padaro gerą savo Tėvynės gynėją, bet taip pat sustiprina ir užgrūdina jo kūną, lavina geruosius jo būdo savumus ir visapusiškiau jį parengia gyvenimui. Tatai suprasdamas, Vyriausias visų Lietuvos ginklų

kurios lengvas sutraukymas ar sunaikinimas — vargu įmanomas. Taigi, niekur mažosiose valstybėse ir tautose šiandien neabejojama savo ryžtingumu, kuriamojo darbo ir to darbo saugumo stiprinimo bei didinimo prasmingumu ir tam saugumui skiriamų išteklių bei piliečių pastangų, darbo ir vargo reikalingumu. O turint mintyje moderniškas šiuo dienų kovų priemones, reikia visu atidumt būdėti prieš moralinius svetimųjų puolimus ir griovimo darbą, kuris varomas be paliovos ir taikos metu. Pagrindinis to pragaištingo kovos būdo tikslas — silpninti tautos pasitikėjimą savimi, sėti nesusklausymą, stipresnių perdėtą baimę ir savųjų pastangų bei fizinių jėgų beprasmingumą. Visa tai norima pasiekti tik todėl, kad žinoma, jog vieningą, pasiryžusią, kultūringą ir savo neginčytinas sienas žutbūtinai ginti rimtai pasirengusią nors ir mažą tautą greitai sunaikinti, kad ir galingam, yra labai sunkus, daug aukų reikalaujantis ir vargu apsimokąs darbas.

Visais amžiais pasaulis žinojo apie narsų, dorą ir

pajėgų Vadas Antanas Smetona ir reikalauja, kad mūsų kariuomenėje būtų daug dėmesio kreipiama į kareivių dorovinį auklėjimą. „Kariuomenės stiprumas — jis sako — ne vien ginklas, bet ir jos doras išauklėjimas. Kareivis turi būti ne vien drąsus ir paklusnus savo vadui, bet teisingas ir mylįs savo Tėvynę. Tų piliečio dorybių jis gali išmokti iš savo draugų, o ypač iš savo vadų gero pavyzdžio. O mūsų ginklo pajėga yra vieninga: ir kareiviai ir jų vadai yra kilę iš to pat kamieno: daugiausia iš Lietuvos kaimo, iš kurio prasidėjo lietuvių tautos atgimimas“. Kitoje savo kalboje Antanas Smetona pabrėžė, kad „didi ir praklini priedermė mokyti savo tautos jaunimas ginklą vartoti, jaunųjų kareivių būdą stiprinti. Visų pripažinta tiesa, dargi toks reikalavimas, kad kareivis grįžtų iš kariuomenės namo geresnis, nekaip prieš tai būdamas savo šeimoje, artimųjų tarpe. Tik iš taip auklėjamų kareivių gali susidaryti stipri ir neįveikiama kariuomenė“.

Aukštas kariuomenės pašaukimas ir garbingos kario pareigos, rodos, kiekvieną jaunuolį turėtų traukte traukti į Tėvynės gynėjų eiles. Jeigu dar pasitaiko vienas kitas, norįs išvengti garbingos karinės prievolės, tai dėl to bene daugiausia bus kalta slogiosios rusų priespaudos dvasia, kuri dar, matyt, nėra iš mūsų tarpo visai dingusi. Didžiai vertindamas garbingas kario pareigas, Antanas Smetona sako, kad „kiekvienas jaunikaitis privalo nekantriai laukti tos valandos, kada jam teks stoti kariuomenėn, ir jon įstojęs džiaugdamasis tarnauti ir didžiuotis esąs Lietuvos karys. Taigi paniekos verti būtų tie jauni žmonės, kurie šiaip ar taip vengtų karinės prievolės. Tokių, deja, mūsų krašte vis dar netrūksta. Reikia tikėtis, kad mūsų mokytojai paruoš priaugančias kartas tokias, kad jų eilėse nesiras nė vieno berniuko, kuris nesvajotų būti Lietuvos kareiviu.“

Tinkamas kariuomenės išauklėjimas ir parengimas labai daug pareina nuo vadovybės. Jeigu jau visose valdymo srityse vadovybė yra svarbus dalykas, tai juoba ji svarbi kariuomenėje. „Vado, vadovybės principas — sako A. Smetona, — šiandien laikomas visur pagrindiniu gyvenimo dėsnium. Į vadą lygiuojasi visur ir tokiu lygiavimusi pasiekama darbo, veiksmo ir gyvųjų pajėgų vienybė“. Tad vadas turi būti tinkamai pasirėngęs savo svarbioms bei atsakingoms parei-

goms. Jis, be savo profesinio pasirėngimo, dar turi gerai orientuotis visose gyvenimo srityse. „Vadovauti — sako A. Smetona — nereiškia vien savo užsibrėžtoje srityje pasilikti. Šalia savo srities yra kitų gyvenimo sričių, kurios vadui reikia pažinti ir suprasti. Tada reikia įsidėti galvon ypačiai vadui karininkui. Juk atėjus rimtai valandai, ištikus karui, visa tauta dairosi į kariuomenės vadovybę, visas krašto gyvenimas į ją nukrypsta, viso krašto pajėgos apie ją telkiasi ir laukia iš jos išgelbėjimo. Taigi vadas karininkas, dirbdamas savo darbą taikos metu, privalo domėtis visu, kas aplink jį, kas kitose tautos gyvenimo srityse darosi“.

Be šių vado savumų, A. Smetona dar pabrėžia vado tvirtą būdą. „Kuriems lemta būti vadais, — jis sako, — iš tų laukiama, kad bus tvirto būdo, kaip kietasis ažuolas. Jei tokie vadai gins Tėvynę, tai jos niekas neįveiks. Gali vėtra nulaužti vieną kitą tvirtovės ažuolą šulą, bet jos siena neišgrius: nulaužtųjų vieton stos kiti. Taip sako mūsų tautos žadintojas Kudirka“.

Visapusiškai rūpindamiesi mūsų ginklo pajėga ir jos nuolatiniu stiprėjimu, A. Smetona nori ją labiau susieti su visuomene. Jis ne kartą savo kalbose yra pabrėžęs, kad dabar kariuomenės ir visuomenės santykis turįs būti daug glaudesnis, nekaip seniau. Pirmiau, pasak A. Smetonos, manyta, kad išvadavus Lietuvą ir ją atstačius, karys galės, kaip romėnų Cincinnati, mesti kalaviją ir arti, dirbti ramiai savo žemę. Tačiau šiandien nebematyti tokios romos: debesys niaukstosi, tvanka jaučiama ore, nuo karo pavojų esame neapsaugoti. Be to, ir būsimieji kariai bus nebe tokie, kaip seniau. „Jei kada kils karas, — sako A. Smetona, — tai jis, kaip spėja išmaningi žmonės, bus labai sukrėtingas. Karas žemėje, ore ir vandenyje, grumsis nebe vien kariuomenė su kariuomene, bet tauta su tauta. Nuodingųjų dujų ir kitų marijų karo priemonių būsią kliudomi ir paprastieji gyventojai. Taigi krašto vadovybės uždavinys yra paruošti karui ne tik ginklo pajėgos, bet ir visa tauta“.

Lietuvos ginklo pajėga, tvarkoma pagal čia iškeltus Vyriausio visų Lietuvos ginklo pajėgų Vado Antano Smetonos principus, nuolatos stiprėja. Šiandien visose Lietuvos kariuomenės dalyse žymu didelė pažanga.

A. Merkelis

nepalaužiamą kovotoją lietuvių. Didžiojo karo žymieji vadai ir karo istorijos rašytojai mini kareivio lietuvių narsumą, išvermingumą ir teisingumą. Mūsų Nepriklausomybės kovos aiškiausiai įrodė atgaivintos garbingosios Lietuvių kariuomenės galią ir jėgą nelygiausioje kovoje. Taigi, šiandien, nors ir modernioms pasaulio jėgoms viešpatuojant ir grumiantis, jau daug šviesesnė, vieningesnė ir ginkluota mūsų tauta turi drąsiai ir optimistiškai žiūrėti į savo ateitį ir dirbti, kurti, ginkluotis. Tik bevalis, ištižęs ir tinginio kamuojamas vyras gali bijotis pavargti, besimokant ir besimiklinant ginti savo tėvų žemę. Tik tos moderniosios kovos minėto būdo paveiktas ir suklaidintas tautietis gali nuleisti rankas, teisindamasis pastangų ir saugumo darbo beprasmingumu. Tačiau, būkime atvirai, kad daugiausia ta neryžtinga piktoji dvasia gimsta mūsų pačių tarpe dėl žmogiškojo nenoro darbo, vargų, pasiaukojimo ir didesnės medžiaginės duoklės

savo laisvei saugoti ir ginti. Su šaknimis visa tai išraukime iš savo širdžių.

Karių tauta šiandien mus pavadina galingų valstybių atstovai, seni pražilę kariai, matę visokių kariuomenių ir kareivių, žiūrėdami mūsų kariuomenės veiksmų lauke, mūsų karių ir visuomenės glaudaus bendradarbiavimo ir ginklavimosi ir matydami moderniai ginkluotus mūsų vyrų pulkus paradų aikštėse. Taigi, vyrai, tikrai būkime to karių tautos vardo visi tikrai verti. Nematuoškime viską savo nedideliu ūgiu. Ne ūgio, bet dvasios milžinai buvo ir Napoleonas, Vytautas Didysis, mūsų pirmieji savanoriai. Tas pats ir su tautomis. Tad visi turime atlikti šventąją pareigą Tėvynės saugumui.

Kareivi, viršininke ir būrio vade, su savo jauniesniuolu broliu jaunu kareiviu elkis ir dirbk taip, kad jis jau pirmomis karo tarnybos dienomis giedriai nusiteikęs ir sudomintas drąsiai imtųsi karinio darbo, kuris yra šventas ir būtinas Lietuvos laisvei.

Čekoslovakijos nepriklausomybės 20 metų sukaktis

Spalių 28 d. Čekoslovakija minėjo savo nepriklausomojo gyvenimo 20 metų sukaktį. Ją minėjo be žymesnių išorinių iškilmių. Prahoje ir kituose miestuose nepriklausomybės sukakties dieną žymėjo tik iškeltos tautinės vėliavos. Tai buvo daroma dėl to, kad po visiemis žinomų įvykių čekoslovakus laukia skubus ir būtinai valstybės pertvarkymo ir perorganizavimo darbas. Čekoslovakai šiuo metu iškilimams neturi laiko. Jie ir spalių 28 d. pavertė tautinio ir valstybinio darbo diena. Tą dieną padvigubintu tempu dirbo visos valdžios, savivaldybių ir privačios įstaigos bei įmonės, bet pačių čekoslovakų ir jiems draugingų valstybių spauda nepriklausomybės sukaktį paminėjo vienu ar kitu būdu, reikšdama viltį, jog pakėlus sunkius bandymus, Čekoslovakijos respublika sugebės naujuose rėmuose vėl tapti pajėgia valstybe. Pas mus Čekoslovakijos sukaktis buvo paminėta valstybės radiofone, teatre ir spaudoje.

Čekoslovakija šiandien nebe ta, kuri buvo sukurta prieš 20 metų. Paskutiniai Vidurinės Europos įvykiai jos teritoriją sumažino visu šeštadaliu ir jos kaimynų reikalavimų patenkinimas dar nėra baigtas, nors jis jau eina prie galo. Tai skaudi operacija, tačiau čekoslovakų tauta ir valstybė sugeba ją pakelti retu gajumu. Šiandien Čekoslovakijos nėra draugai, nėra priešai nenori ginčyti, jog čekoslovakai leido sumažinti savo valstybės ribas tik vengdami naujo pasaulinio karo, kurio niekas nenori, nes toks karas būtų pražūtingas visoms valstybėms. Tai didi čekoslovakų auka, kuri dabar susilaukia rimto įvertinimo ir pagarbos visuose kraštuose.

Naujoji Čekoslovakija žengia dar tik pirmuosius žingsnius, bet žengia juos energingai. Kasdien čia gimsta nauji valstybės pertvarkymo planai, atsiranda naujos valstybinės idėjos, kurios pradedamos tuojau įgyvendinti. Senosios Čekoslovakijos vyrų sukurtosios idėjos šiandien turi vietą užleisti naujoms, ne teoretinėms, bet gimstančioms iš šių dienų tautinio ir valstybinio darbo sąlygų. Tai yra dėl to, kad naujos čekoslovakų valstybinio darbo sąlygos neišplaukia iš ankstesnių idealų; tai yra dėl to, kad reikia visą čekoslovakų tautinį ir valstybinį gyvenimą pritaikinti prie susidariusių politinių aplinkybių, kurios juk ne nuo vieno čekoslovakų priklauso.

Žengdama į naują gyvenimą, Čekoslovakija ima naują užsienio ir vidaus politikos kryptį. Ir daug kam atrodo nesuprantama, kad tie, kurie iš buvusios Čekoslovakijos pasiėmė žemės gabalus, šiandien jau tapo ne tik čekoslovakų draugai, bet ir jų užtarėjai. Tačiau čekoslovakams tai nenuostabu, nes ši tauta, turėdama tūkstančių metų praeitį, savo istorijoje žino ir ankstesnių panašių atsitikimų, kuriuos ji pergyveno.

Pertvarkydama savo vidaus politinį gyvenimą ir sukurdamą naują valstybinę santvarką, Čekoslovakija pasirinko kantonalinę sistemą, panašią į tą, kuria jau šimtmečius tvarkosi Šveicarija. Naujoji Čekoslovakija dabar susidė iš trijų autonominių dalių, būtent: Čekijos, Slovakijos ir Rusinijos. Šios valstybės dalys valdosi paskirai, savais įstatymais. Visai valstybei lieka bendra tik užsienio politika, kariuomenė ir finansai. Šiandien čekoslovakų tauta rimtai svarsto ir naujo vidaus režimo klausimą, norėdama iš partinės sistemos

pereiti prie autoritetinio valdymo, tačiau paliekant demokratinę valstybės charakterį. Ir atrodo, jog didieji politiniai kolektyvai šiam reikalui pritaria. Taip pat atrodo, jog naujosios Čekoslovakijos tolesnė vidaus politika daugiau dėmesio kreips į valstybę sudarančių pagrindinių tautų — čekų, slovakų ir rusinų — reikalus, negu į tautines mažumas, ypač į politinius emigrantus, kurie čia jautėsi gana saugiai.

Naujoji Čekoslovakija pirmomis dienomis susidūrė su rimtais ūkiniais sunkumais. Nustojusi didelės dalies savo žemės turtų ir pramonės įmonių, ateity ji turi virsti žemės ūkio kraštu, kuris čekoslovakams, lygiai kaip ir mums, taps pagrindiniu verslu. Bet valstybės ūkinį gyvenimą pertvarkyti reikalingas ilgesnis laikas, visos tautos sukaupta kantrybė, energingumas ir, svarbiausia, stambus kapitalas.

Tad naujai Čekoslovakijai prieš akis iškilo milžiniški darbai, kurie savo mastu prilygsta beveik naujam valstybės kūrimui. Vis dėlto reikia pripažinti, jog naujieji sunkumai čekoslovakams yra žymiai lengvesni, negu buvo visos valstybės nepriklausomybės atkovo-jimas ir atkūrimas, įvykęs prieš 20 metų. Šiandien naujoji Čekoslovakija turi valstybės administracijos įstaigas, kariuomenę, fabrikus, mokyklas, visame krašte išsivysčiusi dvasinė ir medžiaginė kultūra. Tai duoda tvirtos vilties patiems čekoslovakams, jog ir po dabartinės operacijos susitvarkys valstybės organizmas ir galės toliau sveikai, laimingai gyventi.

Čekoslovakijos nepriklausomybės 20 metų sukakties proga norisi šiek tiek mesti žvilgsnį netolimoj praeitį ir nors trumpai susipažinti su čekoslovakų kariuomenės kūrimosi eiga ir jos kovomis dėl valstybės nepriklausomybės. Čekoslovakų tautinės kariuomenės užuomazga atsirado jau 1914 m. rugpiūčio mėnesį, kai Rusijoje iš austrų kariuomenės belaisvių čekų susikūrė atskira kuopa, pavadinta Česka Druzina. Netrukus toji kuopa išaugo į batalioną, 1915 m. jau susidarė čekoslovakų tautinės kariuomenės pulkas. Dar po metų čekoslovakai turėjo jau vieną brigadą iš trijų pulkų. 1917 metais spalių mėnesį čekoslovakų tautinė kariuomenė sudarė vieną korpa su viena rezervo brigada. Tuo pačiu metu tautiniai čekoslovakų kariuomenės būriai organizavosi ir kituose kraštuose. 1915 m. Prancūzijos kariuomenės sudėtyje buvo viena čekoslovakų kuopa, kuri vadinosi Na Zdar.

Rusijos revoliucijos metu ten buvęs tautinės čekoslovakų kariuomenės korpas iš rusų fronto nuo Volgos krantų per Uralą, Sibirą ir Vladivostoką ir iš ten vandens keliais pasiekė Prancūziją, kur įsijungė į prancūzų kariuomenę ir kariavo drauge su santarvininkais. Čekoslovakų karių žygis per Sibirą buvo labai sunkus, daug čia jų žuvo kautynėse su bolševikais, bet tai juos išgarsino visame pasaulyje. Prisijungusi prie santarvininkų, čekoslovakų tautinė kariuomenė kariavo vakarų fronte prieš vokiečius ir jų sąjungininkus. Pagaliau, čekoslovakų tautinės kariuomenės dalys susiorganizavo ir Italijoje. Čia jos ligi 1918 m. balandžio mėnesio išaugo į vieną korpa iš dviejų divizijų.

Tad jau Didžiojo karo pabaigoje santarvininkų eilėse kariavo net du čekoslovakų korpai ir viena atskira brigada. Visų tautinės kariuomenės dalių vadai, ypač gen. Štefanikas, gen. Gaida ir kiti, buvo aktingi ir Če-

PUSKARININKIO PAVYZDYS

Pagyrimas ir pagarba, papeikimas ir atlyginimas, įspėjimas, pabarimas, pamokymas ir drausmės baudos yra karinio auklėjimo priemonės ir nuo jų atsisakyti negalima. Šalia šių pagelbinių priemonių, mokytojų ir auklėtojų rankose yra geriausia ir stipriausia auklėjimo priemonė — asmeninis pavyzdys. Vyrui, pašaukti atlikti karinę prievolę, turi būti išmankštinti ir išauklėti kareiviais. Puskarininkis, kaip mankštintojas, mokytojas, vadas ir auklėtojas, yra artimiausias kareivių viršininkas. Suprantama, kad būdamas aukštuose ir pastoviuose ryšiuose su savo valdiniais, jiems gali ir privalo turėti įtakos.

Puskarininkio įtaka kareiviuose anksčiau pasireiškia negu bet kurio karininko, kuris niekuomet taip artimai su kareiviais negali suaugti. Ką reiškia būti kareiviu, kokie kareivio uždaviniai bei pareigos, karinę prievolę atliekantieji mato puskarininkiuos. Kareiviai į puskarininkį žiūri kaip į modelį ir nori pilnai jį sekti. Puskarininkis ne vien žinias turi teikti, bet ir savo pavyzdžiu turi suteikti kareiviškumo sąvoką. Kaip valdiniai iš savo puskarininkio išmoka karinės tarnybos dalykų, taip jie nori iš jo sužinoti kaip laikytis ir tvarkyti savo gyvenimą. Todėl, tiek apmokyme savo žinio mis, tiek savo gyvenimo tvarkymu ir bendru laikymusi puskarininkis turi būti pavyzdingas.

Kareiviai seka puskarininkį, tad ir jų bendras karinis laikymasis bus naturalus puskarininkio atspindys. Kadangi valdiniai savo gyvenimo tvarkymą ir laikymąsi lygina su puskarininkio, todėl puskarininkis tarnybos ir netarnybos metu turi būti pavyzdžiu — tai bus geriausia ir vertingiausia auklėjimo priemonė.

Pavyzdžiu būti, reiškia, pareigas įvykdyti. Fizinio, dvasinio ir charakterio atžvilgiu puskarininkiu turi būti statomi aukščiausi reikalavimai. Be tarnybos, valdiniams karines ir tautines dorybes pavyzdingu būdu turi nurodyti tolimesniai gyvenimui. Dorovingumas, energingumas, klusnumas, atsakingumas, rūpestingumas, draugiškumas, pasitikėjimas, kuklumas, atvirumas, ištikimybė, teisumas, tikėjimas, paslapties laikymas ir nepaperkamumas yra dėsniai, principai galvo jimo ir veikimo, kuriuos turi išpažinti ir valdiniai.

koslovakijos atstatymo politinio darbo talkininkai. Jų vadovaujama kariuomenė tik laukė progos, kada galės sugrįžti į Tėvynę ir čia ginti beatsikuriančio krašto ribas. Šis jų noras realizavosi po Didžiojo karo paliaubų.

Čekoslovakų kariuomenės nepriklausomybės žygius lengvino ir toji aplinkybė, kad jie turėjo nemaža Didžiajame kare prityrusių vadų. Be to, ir pati kariuomenė buvo labai pakili dvasios, didelio pasišventimo ir parodė nemaža didvyriško pasiaukojimo. Dabar čekoslovakų kariuomenė, kuri jau turi 24 metų praeitį, taigi yra vyresnė už pačią valstybės nepriklausomybę, yra ne tik gerai susiorganizavusi, bet ji turi didelio patyrimo kautynėse ir dėl to ji yra visų čekoslovakų laisvės ir nepriklausomybės išlaikymo viltis. Kiek čekoslovakų kariuomenė yra pajėgi ir moderni, galime susidaryti vaizdą iš tų pareiškimų, kurie anomis kritingomis dienomis ir šiandien apie ją duodami užsienio specialistų.

Kuo aiškiau ir prasmingiau puskarininkis tas dorybes rodytų, tuo ir valdiniai tomis dorybėmis daugiau jam bus lygūs.

Nežiūrint į jokiais žmogiškais savybėmis, negalima sutikti, kad puskarininkis visų šių karinių dorybių negalėtų jungti ir pavyzdinai savo valdiniams rodyti. Kiekvienas turi trokšti šiuose reikalavimuose būti teisus. Toliau iš puskarininkio reikia reikalauti, kad jis nebūtų lengvabūdis ir nesąžiningas, kad savo gyvenimą tvarkydamas nebūtų vėjavaikiškas ir apsileidęs. Joki žmogiški trūkumai ir palinkimai, pav., nelygūs puskarininkio, kaip pedagogo, gabumai, negali būti priežastimi, kad puskarininkis minėtas savybes laikytų mažmožiu. Laikydamas mažmožiais, puskarininkis pasižymi tuštumu, neapgalvotais veiksmais ir įvairiomis išdaigomis. Tuo, be žalos sau, visa pastato atvirkščioj būklėj: nors akimirksnį gali ir sudaro sau malonumą, bet už tai sunaikina savo įtaką valdiniuose.

Neatitinkamu elgesiu sunaikinamas ne vien auklėjimo pasisekimas, bet taip pat veda prie nemažo apsunkinimo bei sunaikinimo puskarininkio darbo. Visa tai puskarininkis gerai pažindamas ir savo valdiniams pavyzdinai nurodydamas, gali laukti ir reikalauti, kad valdiniai jį sąžiningai sektų ir vykdytų jo įsakymus. Šių pareigų vykdyme matyti puskarininkio vertė ir tinkamumas kaip tautos jaunimo mankštintojo ir auklėtojo. Už kariuomenės ribų tai įvertinama kaip kareiviškos vertybės ir susidaro mastas kariuomenės reikšmei ir įvertinimui, kaip aukščiausios ir geriausios tautos mokyklos. Be to, reikia pabrėžti, kad karinę prievolę atliekantiems visos vertybės taip turi būti skiepijamos, kad teisingas ir didžios vertės tautinės valstybinės sąmonės kėlimo darbas būtų galimas tautoje baigus tarnybą.

Reikalaujant iš valdinio karinės išvaizdos, pirma turi būti pareikalauta, kad puskarininkis čia būtų pavyzdys. Žvilgterkim į uniformą. Puskarininkis ir jo valdinys į uniformą turi žiūrėti kaip į garbės drabužį. Tik tada, kada puskarininkis savo drabužius švariai užlaiko, gerai prisitaiko ir jie taisyklėms atitinka, gali to laukti ir reikalauti iš savo valdinių. Jis turi būti apsugotas nuo nerimtų mados kvailysčių, kad nesudarytų progos valdiniams savo uniformą pažeminti iki mados drabužių. Be to, reikia pabrėžti, kad uniforma ant nešiotyto turi sudaryti tokį vaizdą, lyg ji būtų jam prigimta. Trumpas munduras liudija apie menką karinį supratimą, o apie perilgas ir perplačias kelnes galima pabrėžti, kaip apie perdėtos vertės ieškojimą ir egoistinių smagumų troškimą. Iš išorinio, fizinio laikymosi sprendžiamas ir puskarininkio charakteris. Gal nebus per daug suklysta pasakius, kad kas tiesiai ir stačiai eina — yra tiesus ir ištikimas. Kas savo bendrame laikymąsi yra nerūpestingas, tas yra apsileidęs ir netvarkingas savo mintyse ir veikime. Iš puskarininkio laikymosi viešumoj nustatoma vidutinė kariuomenės drausmė ir stiprumas. Yra žinoma, kad karinę prievolę atliekantieji visuomet bus geri kareiviai, jei puskarininkiai toki bus.

Pasisveikinimas yra abipusio dėmesio ir pagarbos ženklas. Tai nėra sena ir bereikalinga forma, bet yra bendro vieningumo, draugystės ir bendro tikslo išorinis ženklas. Puskarininkis iš savo valdinių pageidauja

klusnumo ir pagarbos, — o kareiviai atitinkamai jam tai reiškia. Klysta tas, kuris netinkamu pasisveikinimu mano parodysiąs savo galią bei vertę. Tuo įrodomas tik tuščias išdidumas, nepaisymas ir negerbimas savo viršininkų, draugų ir valdinių. Mandagus ir gerai išauklėtas puskarininkis visuomet sveikinsis taisyklingai ir stengsis, kad jo pasisveikinimas su visais būtų šaunus ir pavyzdingas. Tuomet mandagus ir padoraus pasielgimo bus susilaukiama ir iš kiekvieno kareivio. Juk puskarininkis paruošia valdinius, kaip jie prieš viršininkus ir viešumoj turi elgtis. O ar valdiniai nurodytais dėsniais seka, pareina nuo jo pavyzdžio, nes jis jiems visa tai suteikia savo elgesiu. Mandagus elgesys yra gero auklėjimo, o mandagus ir prideramas kareivio elgesys yra liudijimas karinės drausmės ir tvarkos. Zioplinėjimas gatvės pakampėmis, didžiavimasis, barmiai, ginčai su vyresniaisiais, peštynės, nepadorių restoranų lankymas ir girtavimas kareiviui neleistini dalykai. Puskarininkis tose srityse neturi rodyti blogų pavyzdžių.

Vidujinėj tarnyboj valdymo formos turi būti taip įtemptos, kad būtų galimas sutartinas, tvarkingas ir draugiškas kareivių tarpusavio sugyvenimas. Tvarka ir švarumas yra pagrindinės kareivinių gyvenimo sąlygos, ir iš puskarininkio reikia pareikalauti tai pavyzdingai palaikyti. Draudimai ir reikalavimai nuolat turi būti puskarininkio dėmesy, ir jis jiems turi būti klusnus. Kareivis visuomet turės progos pažinti savo puskarininkio namų būklę, ir iš čia susidarys nuomonę apie puskarininkį. Čia irgi galima daryti palyginimą, kad kareivių švarumas ir tvarkingumas atitiks puskarininkio namų būklės švarumui ir tvarkingumui. Tad ir čia reikia kreipti dėmesys, kad valdiniuose nebūtų iššauktas ne tik nerūpestingumas vidujinėj tarnyboj, bet ir visame tarnybos atlikime ir supratime.

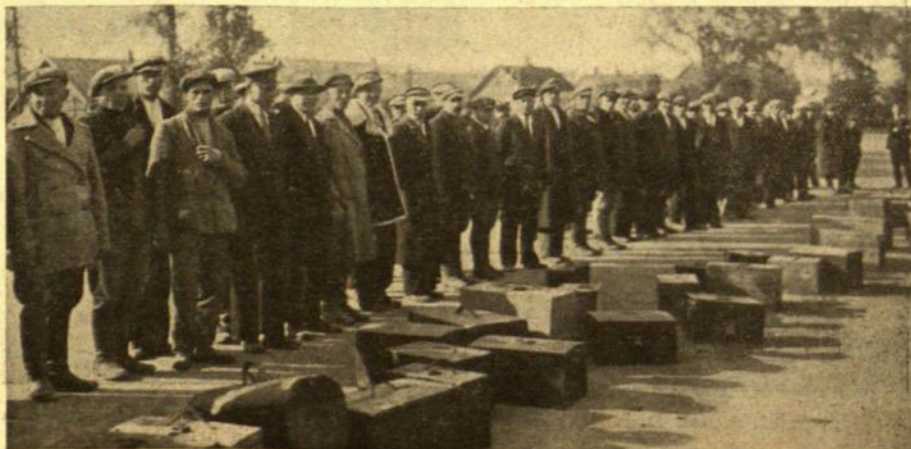
Puskarininkis taip pat turi būti pavyzdžiu tiek pačioj tarnyboj, tiek jos supratime, nes nuo to priklausys valdinių tarnybos supratimas ir jos atlikimas. Ar mokyto tikslas bus pasiektas ir ar valdiniai kariškumą įsisąmonins, priklausys nuo pavyzdžio. Žinome, kad iš karinę prievolę atliekančių reikalaujama tarnybai pilno įstatais numatyto pasiruošimo ir pilno fizinių ir dvasinių jėgų atidavimo. Ir jeigu čia nebus puskarininkio pavyzdžio, ar bus sukeltas sveikas, laisvas noras tai vykdyti, sveikas garbės troškimas ir dalies bei dalinio dvasiai atsidavimas. Tarnybos sunkumą puskarininkis turi pavyzdingai nešti ir sunkiausiuose pratimuose jis turi būti pavyzdžiu. Yra neleistinas dalykas,

kad žygy ar pratimuose puskarininkis pirmas pavargsta, ar koku kitu būdu nubyra iš dalinio. Puskarininkis turi būti įpareigotas, kad savo gyvenimą tvarkytų taip, kad jo fizinis pajėgumas ne tiktai būtų išlaikytas, bet dar padidintas, o mokyme ir auklėjime būtų stiprus savo dvasinėmis galiomis.

Norint būti valdiniam pavyzdžiu savo žiniomis, yra būtinas pagrindinis pasiruošimas tarnybai. Pav., neleistina, kad medžiaginiame ginklų apmokyje puskarininkis gerai nežino ginklo dalių ir į klausimus negali atsakyti. Puskarininkis turi atsiminti, kad praktikuose pratimuose tiek sąžiningumu ir bendru fiziniu laikymusi, tiek žiniomis ir kalbėjimo būdu turi būti pavyzdingas, nes ypačiai šiuose dalykuose kareiviai yra puskarininkio atvaizdas. Tik tuomet kiekvienas puskarininkis mankštiniame ir auklėjime sulauks pasisekimo, kada valdiniam bus punktualumo, aiškumo, pagrindinumo, ištikimumo ir klusnumo pavyzdžiu. Punktualumas rodo, kad tarnyba statoma pirmoj vietoj, o aiškumas ir pagrindinumas rodo, kad iš valdinių atitinkami nuostatai išreikalaujami ir vykdyje pilnai siekiami.

Ištikimybė ir klusnumas yra išraiška jo pareigos supratimo ir vykdymo. Puskarininkis, kuris iš savo valdinių tinkamo vykdymo reikalauja tik prie viršininkų, yra neištikimas ir neklusnus ir valdiniai tokiam puskarininkiiui atsilygina neištikimybė ir neklusnumu. Griežtumas, teisingumas ir pagelba yra būtinos karinio mokyto ir auklėjimo pasisekimo sąlygos. Taip pat puskarininkis turi žinoti, kad valdiniai yra asmenybės, bet ne gyvuliai; kad nėra menko proto, bet nežinanti, nemokanti. Valdinių vertinimas kaip asmenybių, kurie kariuomenėje atlieka garbės tarnybą, randamas per kilnią apsejimą ir jų asmeninių nuomonių bei pažiūrų gerbimą. Puskarininkis turi saugotis savo žmonių pajaukimo ir kompromitavimo, kad tuo neužmuštų juose galvojimo ir stebėjimo. Kareiviai turi iš įsitikinimo ir supratimo klausyti, turi būti įtikinti kareiviškose pareigose ir teisingume. Apšmeižimas, įžeidimas, niekinimas ir netinkamas apsejimas yra prievarta iššaukiamas nepasisekimas. Nesidomėjimas, tarnybos vengimas, blogas ūpas, apsileidimas, neklusnumas ir negerbimas puskarininkio yra išdava blogo puskarininkio pavyzdžio.

Puskarininkis turi atsiminti, kad savo pavyzdžiu jis gali ne tiktai geras ir vertingas pažiūras valdiniuose išugdyti, bet taip pat bevertes ir nekareiviškas.

Atvykus į kariuomenės dalis...

Kariuomenės ugniagesiai skaičiais

(Pirmojo dešimtmečio proga)

Iš įvairių naudingų specialybių, kurių pramoksta kareiviai kariuomenėje, minėtina ir ugniagesyba.

„Kario“ skaitytėjai gerai susipažinę su kariuomenės ugniagesiais. Bemaž kiekviename numeryje rašoma apie jų veiklą, o rugsėjo mėn. buvo rašyta apie pakeitimus jų susitvarkymo ir tiekimo srityse.

Dešimtmečio proga tenka trumpai peržvelgti nuveiktus darbus.

Prieš 10 metų — 1928. VI. 15 d. Įsakymu Kariuomenei Nr. 49 kariuomenės dalyse buvo įsteigtos ugniagesių komandos, o tų pačių metų XI. 8 d. viena jų, 4 pėst. L. K. Mindaugo pulko ugniagesių komanda, pirmą kartą išvyko gesinti gaisro (apie tai šiame Nr. įdėta atskirai).

Kariuomenės ugniagesių instruktoriai buvo rengiami kursuose. Kursus (1928, 1930, 1932 ir 1936 metais) baigė 83 karininkai ir 34 likt. viršilos ir puskarininkiai. Karininkų tarpe baigė kursus ir 12 kapitonų bei leitenantų, Šaulių Sąjungos rinktinių vadų, kurie vėliau steigė ir organizavo šaulių ugniagesių komandas.

Komandų viršininkų ir artimiausiųjų padėjėjų karininkų*) ir likt. viršilų bei puskarininkių pastangomis per 10 metų apmokyta ir paleista į atsargą 7442 kareiviai - ugniagesiai.

Metai ir laida	Atsarginių	Metai ir laida	Atsarginių
1928 I rud.	6	1933 XI rud.	490
1929 II pav.	205	1934 XII pav.	475
„ III rud.	278	„ XIII rud.	511
1930 IV pav.	125	1935 XIV pav.	416
„ V rud.	408	„ XV rud.	280
1931 VI pav.	172	1936 XVI pav.	441
„ VII rud.	363	„ XVII rud.	444
1932 VIII pav.	392	1937 XVIII pav.	558
„ IV rud.	392	„ XIX rud.	563
1933 X pav.	456	1938 XX pav.	467

*) Mažesniuose daliniuose ar įstaigose komandoms vadovauja ir likt. puskarininkiai.

Daug iš jų įstojo į kitas mūsų krašto komandas: šaulių sąjungos, savanorių draugijų, geležinkelių, fabriku, miestų savivaldybių.

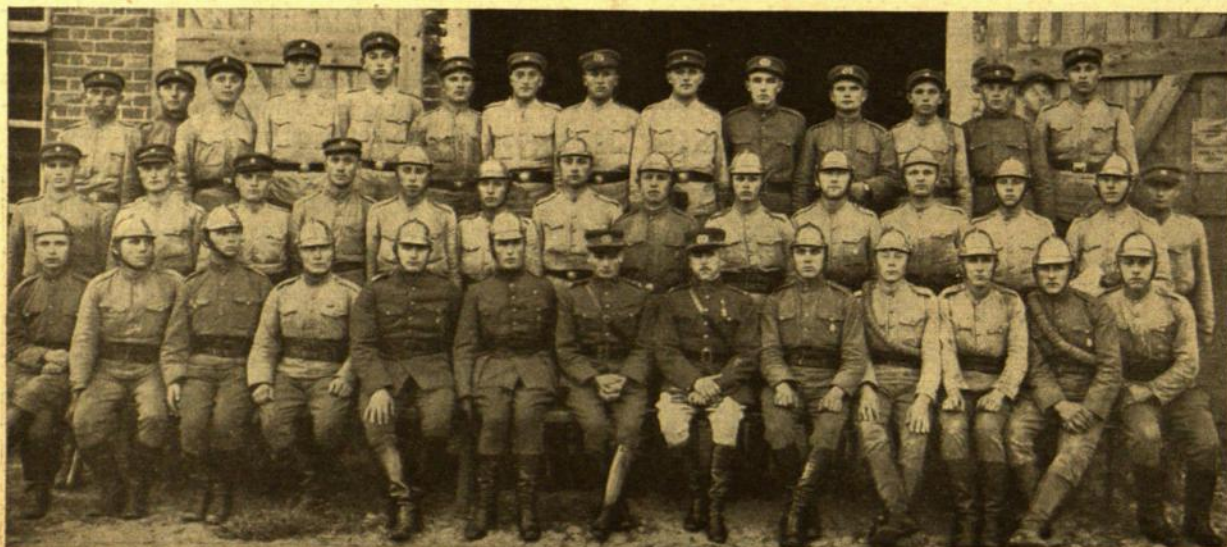
Daugiausia atsarginių kariuomenės ugniagesių šiuo laiku tarnauja Panemunėlio (Rokiškio aps.) šaulių komandoje — 22 (iš 42 ugniagesių), Šaulių I šaulių kuopos ugniagesių skyriuje — 18, Germanišio (Biržų aps.) savanorių draugijos komandoje — 10, Kėdainių savanorių ir Židikų (Mažeikių aps.) šaulių komandose — po 9, Rozalimo (Panevėžio aps.) savanorių draugijos komandoje — 8. Kitose komandose jų yra mažesnis skaičius. Tačiau rasime ir tokių komandų, kur atsarginių dar nėra.

Per pirmąjį dešimtmetį (iki 1938. VI. 15 d.) kariuomenei ugniagesių komandos teko užgesinti 51 gaisrą kariuomenės rajonuose (kartais padedant ir vietinėms civil. ugniag. komandoms). Kariuomenės ugniagesių komandos ir inspekcijos pareigūnai dalyvavo gesinime 604 didesnių gaisrų, kai civilė valdžia prašydavo kariuomenės pagalbos. Miško administracijai padėta užgesinti, 27 didesnius miškų gaisrus. Be to, 13 kartų buvo teikiama pagalba gyventojams per potvynius, žmonėms įkritus į šulinį arba užgriuvus duobei ir pan. atsitikimais.

Iš bendrų įvykių (gaisrų savo rajonuose ir už jų ribų, miško gaisrų, potvynių ir t. t.) atskiroms įguloms tenka:

Įgulos	Įvykių skaičius**)	Įgulos	Įvykių skaičius
Kaunas ...	468	Šiauliai ...	15
Jonava ...	30	Alytus ...	13
Marijampolė	29	Klaipėda ..	12
Radviliškis	27	Kėdainiai ..	11
Ukmergė ..	18	Plungė	11
Tauragė ..	18	Vilkaviškis	9
Panevėžys .	16	Gaižiūnai ..	6

** Iš to skaičiaus komandos padėjo 183 atsitikimais, ugniagesių inspekcijos pareigūnai dalyvavo 285 atsitikimais.

Ankstyvesnioji 5 pėst. D. L. K. Kęstučio pulko ugniagesių komanda su buvusiuoju pulko vadu (dabartiniu kariuomenės vadu) b. gen. S. Raštikiu priešakyje

Įgulos	Įvykių skaičius	Įgulos	Įvykių skaičius
Prienai . . .	2	Kupiškis . .	2
Raseiniai . .	2	Varniai . . .	2
Šilutė	2	Pagėgiai . .	1

Iš viso komandos ir inspekcijos pareigūnai buvo šaukiami į gaisrus ir kitus įvykius 1037 kartus. Gesindami gaisrus ir teikdami pagalbą kitais atvejais, kariuomenės ugniagesiai per pirmąjį dešimtmetį dirbo 2928 valandas, t. y. 4 mėnesius ir 2 paras.

Per gaisrus tekdavo ir nukentėti. Gesinant gaisrus miestuose ir kaimuose, per 10 metų buvo sužeista, sutrenkta arba nusinuodijo smalkėmis bei dūmais 7 karininkai, 9 viršilos, 17 puskarininkių, 9 j. puskarininkiai, 7 grandiniai, 40 eilinių ir 1 civ. tarnautojas. Sužalojimai buvo daugiausia lengvo pobūdžio, tik keliais atsitikimais nukentėjusius teko paguldyti į ligoninę. Daugiausia nukentėjo ugniagesių 1931 m. per Valstybės Teatro gaisrą Kaune, nes tais laikais komandos dar neturėjo dujokaukių, o reikėjo galbėti brangų Teatro turtą iš rūmų, paskendusiu tirtuose ir nuodinguose dūmuose.

Šiuo laiku kariuomenė turi 34 ugniagesių komandas, kuriose tarnauja ir mokosi apie 1500 karių. Vienai komandai tenka 1 rankinis siurblys, apie 0,5 motorinio siurblio, apie 3 tryškynes, apie 4 statines ir 275 m. žarnų. Palyginus su civil. ugniagesių komandomis (išskyrus savivaldybių ir fabriku komandas), kariuomenės ugniagesių komandų aprūpinimas įrankiais ir apranga yra geresnis.

Kariuomenės ugniagesių vadovai prisideda prie bendro darbo ugniagesybos fronte, glaudžiai bendradarbiaudami su kitomis mūsų krašto valstybės ir visuomenės ugniagesių organizacijomis, t. y. vid. reik. viceministro valdomuoju komitetu priešgaisrinės propagandos savaitėms organizuoti, tos pačios ministerijos ugniagesybos referentūra, Šaulių ugniagesių sąjungos ugniagesių inspekcija, Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjunga, geležinkelių brandmajoru, Klaipėdos krašto ugniagesių direktoriumi ir t. t. Palaikomi ryšiai su Estijos, Latvijos, Suomijos bei Belgijos civil. ugniagesių organizacijomis, o taip pat su Prancūzijos ir Rumunijos kariuomenės ugniagesiais (Paryžiaus ugniagesių pulku ir Rumunijos kariuomenės ugniagesių korpu).

Kariuomenės ugniagesiai nemaža prisideda prie ugniagesių spaudos platinimo ir ugniagesybos propagandos darbo. Iš kariuomenės ugniagesių vadovų, pasižymėjusių savo darbais ugniagesių spaudoje, minėtini plk. ltn. V. Baltrimo, mjr. Vaičiaus ir kpt. Slyvausko vardai.

Ugniagesių himnas

Sirenos, trimitai pavojun vadina;
Ugnis jau pleška, dangus kaip kraujuos...
Pirmyn savanoriai!.. Mes baimės nežinom
Nors šis pavojus, gal daug mums kaštuos.
Jau vėliava mūsų dūmuos plevėsuoja,
Ugnis ją tai laizo, tai vėliai nušvies.
Jos obalsį šventą — jis drąsą mums duoda —
„Artimui apsauga ir Dievui garbė!“
Ne auksas, ne turtais visus mus vilioja,
Tik balsas pavojun sirenų skardžių,
Nes obalsį savo širdyje nešiojam
Supintą iš aukso brangiųjų raidžių;
Tos raidės auksinės energiją teikia
Ir naktys ir šalčiai ir audrų srovė,
Mus niekas nebaido — obalsis palaiko:
„Artimui apsauga ir Dievui garbė!“
Visi mes, kaip vienas prie šventojo darbo,
Ir tie mūsų norai niekad neišdils;
Artimui padėsim, kol širdys mūs tvaksi,
Kol nuo senatvės galva nepražils.
Už žodžius stipresnis, už priesaiką šventą,
Tos pareigos jausmas, skaitus kaip gelė
Ir drąsą ir mirtį šie žodžiai mums teikia:
„Artimui apsauga ir Dievui garbė!“
Ir jeigu ugnyje mirtis netikėta,
Vieną drąsuolių iš eilių nuskins,
Mes šalmus nuėmę, jiems galvą nulenkim,
Mūs rankos iš laurų vainikus jiems pins.
Be baimės mes drąsiai su ugnim kovojam,
Kol mirtis gyvybės iš mūs neišplės;
Ir obalsį šventą širdyje nešiojam:
„Artimui apsauga ir Dievui garbė!“

Išv. art. kpt. A. Maksimavičius

Per pirmą dešimtmetį kariuomenės ugniagesius valdė: iki 1933 m. Kariuomenės Tiekimo viršininkai: komandų įsteigėjas int. plk. ltn. Grudzinskas (dabar atsargoje), plk. inž. Acus-Acukas, d. gen. Sutkus, nuo 1933 m. — karo butų viršininkai inž. Augustaitis ir plk. inž. Barzda, kuris ir iki šiol rūpinasi kariuomenės ugniagesių mokymu ir komandų aprūpinimu. Apranga teikiama kariuomenės intendantiūros.

Kariuomenės ugniagesiams tenka taikos metu dirbti kaip ir karo meto sąlygose. Ugniagesiams tenka greit keltis naktimis, vykti į gaisrus kartais toli nuo savo įgulos, dirbti karštyje ir šaltyje... Tai rimta mokykla, kuri užgrūdina kario valią ir būdą. Kariuomenės ugniagesiai džiaugiasi, jei per pirmąjį dešimtmetį jie buvo bent kiek naudingi Tėvynei. Jie pasiryžo ir toliau tęsti savo darbą „Dievo garbei, artimojo apsaugai“.

Rumunijos karalius priima savo krašto kariuomenės ugniagesių parodą

Andrius pažiūrėjo į sieninį „Kario“ kalendorių, atsistojo ir lėtai perbraukė pieštuku juodą skaitlinę; lyg mažučiu antkapiu, juodu kryžiu pažymėjo dar vieną praicy mirusią dieną. Peržvelgė išsirikiavusias tokių pat kryžiuų eiles, šyptelėjo. Šypsena, kaip saulė debesuotam danguj, švystelėjo ir vėl dingo.

— Viena, dvi, trys... — atvertė kitą lapą, — keturios, penkios. Penkios dienos. — Ištarė begarsius žodžius. — Penkios dienos... — Žvilgsnis išslydo pro langą ir įsikibo į plonom šakom lėtai mojuojančią liepą, o mintyse, lyg ant svarstyklių, supasi penkios dienos: tai tik trumpas momentas, lašas laiko maršė, tai vėl ilga valandų grandinė, kupina įvairiausių išpūdžių ir išgyvenimų; čia jos kyla mažos, paprastos ir bereikšmės, čia vėl nusveria didelės ir gražios, žydinčios ir nepamiršamos. Penkios dienos.

— Išgerk, Andriau. — Motinos žodžiai krinta, kaip akmenėlis į namų vandenį — išblaško susikaupusias mintis.

Atsigrižta. Ji stovi mažutė ir palinkusi; veide gilios raukšlės ir dar gilesnės akys, tyli šypsena ir dar tylesnis rūpestis.

— Išgerk. — Pakartojo, tiesdama drebančią ranką. — Blynai buvo sūrūs. — Prideda lyg pasiteisindama, lyg bijodama, kad neatsisakytų.

— Dėku, mama. Aš visai sotus.

Norėtų pasakyti: „Ir blynai buvo labai skanūs ir visai nesūrūs“, — bet susilaiko, paima stiklinę ir išgeria pieną.

— Nupenėsi mane, kaip bekoną. Juk ne į Angliją važiuoju. — Sako ir juokiasi gražindamas stiklinę.

— Ką čia... Pavargsi dar, gal ir neįvalgyti teks. — Motinos akys jau linksmesnės ir glostyte glosto. — Žinai, vis ne savi...

— Nesirūpink, o džiaukis, mama. Turėsi sūnų — kareivį, kuris ne tik arti, bet ir kovoti mokės!

— Kovoti... — motinos ausyse nuskamba kaip bausis griausmas, kaip krauju tekanti upė, kurion ir jos sūnus Andrius gali panerti ir nebeiškilti.

— Juk ne dėl valgio gyvename, o darbo, pati žinai, kad nebijau. Reikia, mama. O kai dėl savumo, tai visi lietuviai savi — broliai ir seserys. — Norėtų dar ką nors ypatingai malonaus, šilto, raminančio pasakyti, bet nesugauo žodžių, o tuo tarpu motina lėtai apsisuka, paskendus motiniškos širdies rūpesčiuose ir tolsti tyliai, kaip šešėlis; prie durų stabteli, bet neatsigrižta ir nueina virtuvėn.

Andrius girdi plaunamų indų skambėjimą, kaip keistą muziką, kurioje atspindi motinos sielos virpėjimas, gilūs atodūšiai. Pirmą kartą jis taip gyvai pajunta tą didžią motinos meilę, kuri kaip auksinė saulė rieda jo sielos padangėje, supranta, kokia ji jam nenusakomai brangi, vienintelė.

Žvilgsnis perbėga porą šventųjų paveikslų, įsiremia į raudonam fone lekiantį Vytį — baltą raitelį. Padrikę karčiai ir kardo mostas meta į minčių pasaulį naujus spindulius, galingus ir akinančiai šviesius.

— Ne, ne vienintelė! — Iš gilumos, kaip šaltinio vanduo ištrykšta naujos mintys. — Yra antroji motina — Tėvynė, visų lietuvių motina, visų motinų Motina!

Įeina tėvas, numeta porą maišų ant žemės, juokiasi sodriu, plačiu juoku ir pasakoja, kaip avinas piemeniui vožęs ragais į pakinkius, kaip tas parvirtęs ir rėkdamas bėgęs nuo gyvulio.

— Tikras akiplėša — savo ganytoją nuvertė nuo sosto! O kur Marytė? — staiga klausia.

— Tur būt, darželyje.

Pašauk, tegu sutaiso maišus bulvėms pilti.

Andrius atidaręs langą iškiša galvą ir kalbasi su Maryte. Tėvas pasiima kirvį ir palinkęs, bet dar tvirtais žingsniais, eina pro duris.

— Tai avinas! Tegul jį pelkės! — Ir priemenėje dar girdėti jo nesulaikomas juokas.

— Gerai, tuojau ateisiu ir sutaisysiu, — sako Marytė, o Andrius taip ir palieka persisvėręs per langą. Tyras, gražas rudens oras drungnais, švelniais pirštais glosto veidą, smelkiasi į krūtinę, į gyslas; An-

drius jaučia save, savo sveiką jaunystę — smagu ir paukščiškai lengva.

Sesuo pasiremia ant kastuvo, atgalia ranka nubraukia nuo kaktos šilko garbanas ir klausia:

— Ko tu kvatoji?

— Šiaip sau. — Atsako tik Andriaus lūpos, nes mintys jau toli, ant Taurupio kalno, kur jis mato danguje įrėžtą mergaitės siluetą...

— Juokies ir pats nežinai iš ko! — Sako Marytė, bet žodžiai Andriaus sąmonės nepasiekia. Marytė žvalgosi ir staiga prapliumpa skardžiu kvatojimu.

— Pamatei praeinančią Genę, tai né mano balso negirdi! — Žodžiai, kaip ugnies banga perpila Andrių.

— Niekus tauziji. Nenoriu, tai ir negirdžiu! — Ir mėgina švilpiniuoti. Atsitraukia nuo lango, pa vaikščioja, užsimeta švarką.

— Mama, jeigu tėtė klaus, pasakyk, kad išėjau arti. Į pašilį. — Sako pravėręs virtuvės duris.

— Ką tu čia arsi. Pailsėk. Juk, kaip ir svečias esi. — Šiltai sako motina.

— Koks čia svečias, mamyte. Ne už marių važiuoju. Negi imsiu ir sėdėsiu be darbo.

Ir išėina. Priemenėje stabteli, kairės rankos pirštais perbraukia prie spintos stovinčios savo dėžutės viršų, patapšnoja; žiūri kaip į draugą, kuris pasirošęs lydėti į naują gyvenimą.

— Naują gyvenimą... — Sukrunta lūpos, o sąmonėje iškyla dideli mūrai, šokinėja margi vaizdai: išskaityti iš laikraščių, sudurstyti iš žmonių pasakojimų, vaizduotės papildyti. Susikryžiuoja dėžutės pavidalas su Genės besišypsančiu veidu, kaip kadais — iš akių žiežirbos trykšta; kaip du poliai su skirtingais keliais. Pakelia dėžutės dangtelį ir vėl paleidžia. Sausas aidas duria tiesiog į širdį ir virpa, kaip medin įstrigusi strėlė, kaip kažkieno mažai pažįstamo žingsniai, ko negali atšikiai įžiūrėti, bet jauti neišvengiamą artėjimą. — Pargriebis ir nusineš! Atplėš nuo artimųjų, nuo tėviškės ir persodins į mažai žinomą vietą. Apsižvalgo. Dėžutės užraktas priemenės prieblandoj blyksteri, kaip gyva akis. Be garso juokiasi.

— Boba! — Sau pasako ir eina laukan, švilpiniuoja, paima nuo žemės akmeniuką ir sviedžia tolyn.

Užšoka ant bėroko, širmis seka kiek atsilikęs; joja, žiūrėdamas į Taurupio kalną, bene vėl pamatys danguje įrėžtą mergaitės siluetą. Nėra. Tik krūmokšniai ir keli medžiai stiepiasi į balkšvą debesį. Gal už medžių prisispaudus? Ar ne skarelės kraštas ten baltuoja? Ne, tai akmuo, tik akmuo. Ir kvailina save: „Tu, Andriau, norėtum, kad ji, kaip įkalta, amžinai ten stovėtų. Ėjo ir nuėjo, kvaili! Ar jai svarbu, kad tu jos ieškai, kaip alkanas duonos!“

— Kas aš jai? — Užgula klausimas, kaip sfinksas — didelis ir neįspėjamas.

Prisimena kartu praleistas valandėles, atrenka gražesniausias ir gėrisi jomis, lyg perlus rankose žarstyty. Taip, ji buvo miela ir linksma su juo, bet ar nematė Andrius, kaip ji juokavo ir krykštavo su kitais.

— Kas aš jai???

Štai ir plūgas. Nušokęs nuo arklio pasikinko ir įsmeigia aštrų, žvilgantį plieną į juodą žemę. Įsitraukia į darbą ir užsimiršta. Žiūri, kaip verčiasi žemė, jaučia jos drėgną kvapą, sakytum, tylų alsavimą. Tiesios vagos gula viena prie kitos ir teikia džiaugsmą. Užpakalyje sekioja varnai. Saulė jau priešpiečiuose.

Gale arimo Andrius įsmeigia plūgą ir sustabdo arklius. Išsitiesia. Akys pasigano toliau žaliuojančiuose rugiuose, nuklysta į pamiškę ir vėl grįžta į neseniai išartą plotą, žiūri, kaip į savo kūrinį. Šukė ar stiklo nuolauža akinančiai blizga saulėje. Atsisėda ant išdžiūvusio griovio kranto, jaučia atsileidusiuose raumenyse tyliai slankiojantį poilsio malonumą. Ateina naujos mintys, rimtos, protaujančios:

— Štai žemė, žemė miela ir brangi, prakaitu su-laistyta, išvaikščiota, rankomis išžarstyta, kad būtų gyva, brandintų vaisių ir teiktų pragyvenimą. Štai žemė, kurią aš myliu, prie kurios lyg šaknimis priaugęs. Ji yra dalelytė visos žemės, Lietuvos dalelytė, laisvos Lietuvos! Ji kadaise nešė nelaisvės kančią, buvo liūdna, nuskurdusi. Laisvėje ji atgijo ir kas-kart gražiau žaliuoja, didesnę vaisių neša. O jeigu, o jeigu vėl ateitų piktas priešas, ištryptų rugius ir vasarojus, sugriautų sudegintų sodybas, patrankų sviediniais suniokotų sodus ir pievas, — kas liktų iš laisvės kūrybinio darbo, kas būtume savo žemėje? Tik skaudi priespauda, vargas ir vergo kančia, tik šešėliai ir pastumdėliai! Ne, ne, to nebus! Niekas netremps sesučių darželių, prieš nieką neklaupsime ant kelių! O kad taip būtų — reikia būti pasiruošusiems, reikia mokėti atremti kiekvieną smurtą žingsnį, reikia pasiryžti, savo krauju apginti Tėvynės laisvę, garbę, Tėvynės žemę! Reikia visiems...

— Valio!.. — Staigus šauksmas, ir rankos purto už pečių. Andrius krūpteli ir atsigrižta. Krivučio Stasys stovi išsižergęs ir juokiasi.

— Nusigandai. Apie ką taip svajoji? Sveikas! — Atsisėda šalia, išsirauna pluoštą žolių, pešioja ir šneka, nelaukdamas atsakymo. — Iš Grybaičio ėjau, žiūriu — sėdi, o arkliai vagas skaičiuoja. Nė nepajutai, kai priėjau. — Numeta žoles, išsiima tabokinę. — Tai jau kaip ir išėini. — Pokšteli uždroma dėžutė. — Gal rūkysi? O, nerūkai. — Išsiėmęs žiebtuvėlį užsidega, aukšty išpučia dūmus. — Pavargsi, brolyti, oi pavargsi. Tai ne po mamos sparnu. Visokių velnių teks sugrauzti. Suprantu, kad ne koks malonumas tokion viešnagėn važiuoti.

Andrius pakelia galvą ir kaip plieną įsmeigia žvilgsnį į pilkas Stasio akis.

— Žinai ką — džiaugiuos, kad išvažiuoju! — Žodžiai, kaip kūjo dūžiai, o juokas pilnas paniekos ir karčios užuojautos. — Gėda taip kalbėti, Stasy! — Žiūri vieną akį primerkęs, pakreipęs galvą, į debesis, į mėlyną dangų. Varnas pakilo nuo žemės.

Andriaus žodžiai, kaip perkūnija pritrėnkė Stasį, bet greitai jis atsigavo, juokiasi ir plepa lyg niekur nieko:

— Nu, žinoma, žinoma. Karys — Tėvynės gynėjas! Oho! Kokia garbė!

Tas tonas, tie aštrūs žodžiai, kaip gyvatės dantys — Andrių gelia ir nuodija džiaugsmą. Jis žiūri į Stasio kampuotą, jau raukšlėm nužymėtą suaugusio vyro veidą ir rankas niežti, — trenkt į nerūpestingą, šlykščios paniekos kupiną snukį!

O Stasys vis pučia dūmus, spiaudo ir šneka:

— Bet, žinai, menkas malonumas, kai kiti pusantrus metus ant tavo sprando joja. Nori išeiti — negali, nori pasakyti — negali. Tik klausyk ir klausyk, ką kiti sako. Po velnių tokį malonumą! Ir kas iš to?

— Argi tu dar nesupranti, kas iš to? — Atga-

vęs pusiausvyrą, Andrius mėgina rimtai kalbėti. — Kokia būtų kariuomenė, jei kiekvienas veiktų, ką norėtų, jei kiekvienas galėtų įsakinėti? Avių banda, o ne kariuomenė! Kas iš to! Kas per klausimas? Jeigu jau didžiosios valstybės stengiasi kiekvieną pilietį tinkamai paruošti karui, tai ką kalbėti apie mus. Mes — kiekvienas vyras turime mokėti vartoti ginklą ir gerai mokėti gintis, turime priprasti prie drausmės, mokėti susiklaudyti ir veikti kaip vienas kūnas. Tik tada, jei pasiryšime, mūsų niekas nenugalės!

Bet Stasys ne iš tų, kurie lengvai pakeičia savo nuomonę, kurie duodas įtikinami ir nusileidžia. Jeigu jis paėmė į rankas straię, tai temato tik gražų kevalą ir visai negalvoja apie šlykštų gyvį, kuris jame tūno.

— Ech, Andriau, šneki kaip iš laikraščių. Didelio čia daikto. Va, aš kariuomenėj nebuvau, o manai nemokėsi kariauti. Pykšt-paukšt ir ko daugiau reikia? Andrius puse lūpų šypsosi, žiūrėdamas į žemę. Mažas vabaliukas karstosi žolėje. Sako:

— Tiesa, tu kariuomenėj netarnavai. O labai gaila — taip nekalbėtum!

— Ne, gaila, tai mano laimė. Ištraukiau laimingą burtą ir nereikėjo tarnauti.

— Tavo nelaimė, Stasy!

Abu tyli. Kiekvienas su savo mintimis, kaip ugnis su vandeniu.

— Juokingas tu, Andriau. — Stasys batu primina nuorūką. — Šneki, kaip mažas vaikas.

Andriui vėl pikta. Drebia:

— O tu kaip didelis neišmanėlis!

— Nepyk, bet apsidairyk, pagalvok ir suprasi. Kiekvienu momentu Lietuvą gali užklupti nauji pavojai, kurie pareikalautų didžiausio pasiryžimo, didžiausių jėgų ir sugebėjimo. Tūkstančių tūkstančiai — visa tauta tai suprato ir kiek gali aukoja Ginklų Fondui, perka šautuvus, kulkosvaidžius, tankus, lėktuvus, ryžtasi aukoti gyvybę už Tėvynės laisvę. O kas būtų, jei visi taip galvotų kaip tu? Juk šių laikų karas — ne girtos vakaruškos — peilio, baslio ir kumščio negana! — Atsistoja ir atsisveikina Stasį, surizgusį savo mintyse.

— Reikia arti, — sako ir kietai suima plūgo rankenas.

Kitą dieną, dar vienu kryžiuoku pažymėjęs kalendorių, Andrius apsirėngė šaulio uniforma, priėjęs prie veidrodžio pats sau patiko. Atidžiai apžiūrėjo giedrą, vyrišką veidą, plačius pečius, standrų, kietai diržu suveržtą stuomenį; pats sau nusišypsojo, kariškai pasisveikino ir išėjo.

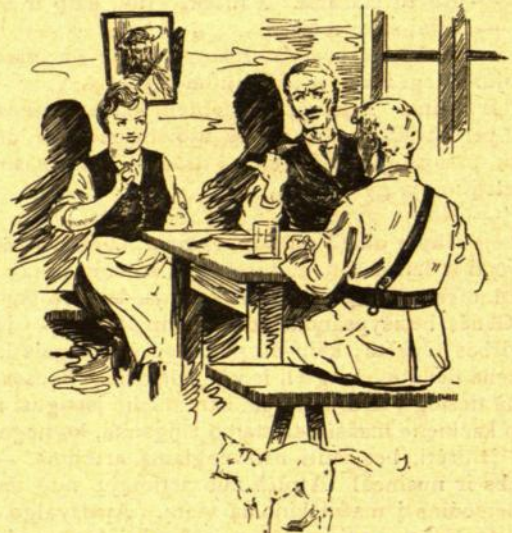
Kūtėje žirgas pasitiko skardžiu žvengimu ir ramiu, protingu žvilgsniu.

— Sveikas, sveikas, Zubry! — Paglostė pečius, patapšnojo per strėnas. — Josime, bičiuli. Sakai, mielai. Nu, žinoma. Aplankysime draugus, gerus pažįstamus, gimines. Pakviesime į išleistuves, atsisveikinsime. — Patyli, priverždamas balną. — O greitai ir su tavim atsisveikinsiu. Sakai, kad tau bus liūdna be manęs, — kalba žiūrėdamas Zubriui į akis. — Neliūdėk. Tu turi suprasti, kad kitaip ir būt negali. Gaila tik, kad tavęs negaliu kartu paimti. Bet palauk, palauk, mielas Zubry, kada nors išjosime kartu, kaip sakalai savo žemę ginti!

Išsiveda laukan, užsėda ir ciklia riščia leidžiasi į

vieškelį. Ilgą laiką joja be rūpesčio, be minties. Visa apima tylus, didus džiaugsmas, kurį tik raitelis gali pajusti, ir neša ant baltų sparnų. Kaip pusiaumiegio gražiam sapne, paskęsta tame tyram džiaugsmo ir jaučia tik jį vieną. Kaip foną, kaip per miglą mato sodybas, laukus ir dangų; vaizdai ryškėja ir vėl susilieja į bendrus plėmus, tolimus ir neaiškius. Taip lengva, lyg baltu debesiu pavirtus.

Sustoja prie dėdės Gimbuto vartų. Gražiai žilsterėjęs, bet dar tiesus ir stiprus dėdė-savanoris su nuoširdžiu džiaugsmu pasitinka Andrių, pašeria arklį ir kviečia į vidų. Klausinėja apie namiškių sveikatą, darbus, pažįstamus, pasakoja apie save. Jo žmona, pagyvenusi, bet dar su aiškiais buvusio grožio likučiais, storoka ir plepi moteriškė, vikriai paruošė stalą ir kviečia užkąsti. Nors ir ne kas, bet negalima esą daug ir reikalauti, — taip netikėtai, o be to, dar ir penktadienis.

... Tai gi ir aš, va, turėjau nemažą kylį širdyje...

Ateina du berniukai ir mergytė — vienas už kitą didesni savanorio vaikai. Pasisveikina. Du tai šen, tai ten išnyksta, o pats mažytis, kokių šešių metų guvus berniukštis, sėdi ant lovos krašto, žiūri į svečių ir neramiai juda.

— Žiūriu dabar į tave ir prisimenu savo jaunystę. — Drauge su Andriumi, užkandžiaudamas kalba Gimbutas. — Ech, ta jaunystė! Atsimenu — nutarėm eiti. Septyniese. Susiecinam, būdavo, pasikalbam apie laisvę, apie priešus, kautynes, tai, brol, tu mano, rodos, taip ir kaitina padus — lėkt, duot, vyt gyvates į pačią peklą! Ale, žinai, jauna širdis — kur tu nežinosi — vis kokį nors „klapatą“ turi. Tai gi ir aš, va, — Gimbutas galvos judesiu rodo į savo žmoną, — turėjau nemažą kylį širdyje.

Žmona nusijuokė, pamojo ranka.

— Eik, jau eik, ką čia dabar niekus tauški!

— Dabar ir aš žinau, kad niekai, o tada buvo didelis daiktas. Pats matai, dabar boba, rodos, kaip boba, o tada, brolyti, tai tikras čivilis: su visais čiułba, su visais smagi, maloni — nė pats velnias nepasakytų, kurį ji tikrai myli. O aš įklimpau, kaip musė į degutą. Jeigu vakaruškose, būdavo, Onutės nėra — laidotuvės, o ne vakaruškos.

— Taigi, kaip sakiau, nutarėm eiti, bet kai pradėjau galvoti, kad Onutę gali kitas prisivilioti, kad man apkasuose variantas ji gali ištekti, tai — gėda ir prisipažinti — pradėjau abejoti: eiti ar ne? Nutariau išsiaiškinti reikalą. Nueisiu, galvojau, atidarysiu širdį, kaip daržinės duris, ir prisipažinsiu, kad myliu, pažiūrėsiu, ką ji pasakys. Jeigu myli, tai prašysiu palaukti, kol grįšiu — jeigu, apskritai, kada nors grįšiu — o jei ne — uždarau širdies duris ir sudie!

Gimbutas nuryja kąsnį, padeda šakutę. Vėl tęsia:

— Nuėjau, šnekėjau šnekėjau visokius niekus ir atsisveikinau ir išėjau, bet taip ir neradau progos ir neišdrįsau prisipažinti. Sakysi, už ką aš Vyčio kryžių gavau, jei net dviejų žodžių neišdrįsau pasakyti — tai, iš tikrųjų, keista — bet taip buvo. Bala žino, rodos, jau jau kalba krypsta į tą pusę, nu tik dar, dar truputį ir pasisakysiu, bet nė nepajuntu, kai vėl nuvažiuojuame į pašalius, juokaujame, niekus tauškiame.

— Žioplas buvai. — Juokiasi žmona. — Atsisveikinant aš taip norėjau, kad paglamonėtum, pabučiuotum, o jis tik suvapaliojo kažką, paspaudė ranką, alkūnę ir nuėjo...

— Suprasi ten jaunas žmogus, ko moteris nori, o ypač tokia žėbenkštis, kokia tu buvai. Va, kai grįžau iš fronto, tai jau kitas reikalas. „Apsiženijom“ ir kvit!

Dar kiek visi bendrai pasišneka, pajuokauja, Andrius pakviečia į išleistuves ir atsisveikina. Pakilnoja mažylį.

— Sudie, Algirdai! Auk ir būk linksmas! — Ir eina pro duris.

— Kai užaugsiu, ir aš būsiu kareivis! — Pasiveja mažojo Algirdo žodžiai.

Sėdi Andrius seklyčioje už stalo, ir žiūri į linksmai nusiteikusių vestuvinių fotografiją. Žiūri į vieną mažutį veidelį, į vos išžiūrimas akis, prašieptas lūpas; ryte ryja liekną liemenį ir svajoja.

Vakar grįžo tik vakare, nemažai apkeliavęs, ir šiandien jodinėjo. Buvo pas Kleivą, Girutį, Grabenį, Šeibūną. Tyčia, pats sau nenorėdamas prisipažinti, ištaikė, kad Galvydis liktų paskutinis. Jau iš tolo, vos pamačius pamiškėje pūsančią sodybą, širdis suspurdėjo, kaip pagauta kregždė, visas labiau išsitiesė balne ir paragino arklį.

— Šiandien, — galvojo, — prisipažinsiu. Dangus ir žemė juoksis, jei ji pasakys mylinti mane, prisiglaus ir, kai paprašysiu — pabučiuos... O jeigu ne... — Apie tai buvo sunku galvoti.

Iėjo į vidų nušvitęs ir linksmas, bet Genės nerado.

— Ji kur nors daržė ar kitam kambaryje, — galvojo, — ji tuojau ateis.

Iėjo Galvydžio sūnus, išėjo ir grįžo Genės sesuo, o ji vis nesirodė.

Sužinojo, kad ji išėjusi į Šablėnus pas gimines.

— Jei neišvairs, tai nė sekmadienį negrįš. — Aiškino jos tėvas. — Bet negi pakęstų tris dienas tokią šarką. Dar pieną palies! — Kvatojo patenkintas savo sąmojum.

Jis nepastebėjo, kaip ši žinia paveikė Andrių: širdyje atsirado tuštuma — tamsi ir nyki — veidas dar dirbtinai šypsojos, bet mintys — pakrikę, niūrios ir aštrios — šoko pasitūsusį kadrilių ir didino skausmą. Panašiai pasijunta vaikas, kai staiga atūžusi vėtra sugriauna iš pagaliukų sudėstyta pilis.

Visus pakvietė į išleistuves, prašė, kad, jei grįš, ir Genė ateitų, ir parėjo namo anksčiau negu tikėjosi.

Saulė sėdi ant tvarto stogo. Blankūs spinduliai laipioja ant Andriaus pečių, kutena paausius. Jis žiūri į mažulėlį Genės šešėlį ir pusbalsiu šneka:

— Argi taip ir išvažiuosiu nesužinojęs, kas aš jai?...

— Labas, Stasy! Ką aš matau? Tu... — Andrius nebaigia. Nukreipė žvilgsnį nuo sumišusio Stasio veido.

— Ką jis galėjo veikti šaulių būrio štabe? — Dingtelėjo mintis.

— Kaip matai. — Sako Stasys ir atsisveikina. — Reikia važiuoti namo. Mama, tur būt, jau laukia ratuose.

Andrius peržengė slenkstį, pabarbena ir įeina. Sveikinasi su būrio vadu ir būrelių šaulių. Klausia: — Krivučio Stasys buvo užėjęs?

— Pareikimą įteikė. — Būrio vadas atsistojęs tvarko popierius. — Nori šauliu būti. Smagu, kad mūsų eilės nuolat ilgėja! Šaunus vyras. Dešimt litų Ginklų Fondui paaukojo ir taip nuoširdžiai, su džiaugsmu. O kodėl klausai?

— Taip sau. Susitikau tarpduryje. Beveik kaimynas. — Andrius prisimena pasikalbėjimą padirvyje.

— Grįžo sūnus-palaidūnas, — pagalvoja. — Gal ir aš čia savo trigrašį pridėjau. — Džiugu taip manyti. Vėl kreipiasi į vadą:

— Nario mokestį atnešiau. Reikia sutvarkyti prieš išvažiuojant.

Atsisveikinant būrio vadas tvirtai spaudžia ranką ir sako:

— Laimingai. Tikiu, kad tau tarnyba kariuomenėje nebus sunki pareiga, bet maloni, naudinga, didelė ir būtina mokykla. Būk vyras, dirbk sąmoningai, suprasdamas to darbo reikšmę, stenkis kaip galima daugiau pasisemti žinių, toliau pažengti ir tau kariuomenė nebus kalėjimas, o miela nepamirštama šeima. Viso geriausio! Iki pasimatymo vėl šaulių eilėse!

Andrius išėjo pakilioj nuotaikoj, jaučiasi, lyg medžius būtų praaugęs. Jėgų — sutrupintų granitą.

— Padirbėsime! — Pusgarsiu pasako ir eina namo.

Pavakariu padeda rinktis svečiai. Jau visas būrys klega, juokiasi seklyčioje, o Genės vis nėra ir nėra. Jau ir viena kita polka sušokta ir pora ąsočių alaus išgerta, o Genės vis nėra.

Pagaliau. Ji įeina su broliu judri, kaip stirniukė. Plepėdama, žaibuodama akimis su visais sveikinasi, paspaudžia Andriaus ranką.

— Dėku, kad atėjai. — Andrius šypsosi, o džiaugsmo — gali krūtinė sprogti. Vos susivaldo. Imtų nei iš šio, nei iš to uždainuotų, be muzikos šoktų!

Genė nuduoda rimta:

— Kad ir nepakvieteit, bet atėjau ir gana. Ir ką tu man padarysi? Pamėgink išmesti — neįveiksi. — Ir staiga juokiasi. Juokas kaip Kalėdų varpeliai.

— Pasitraukim — sumindys ir koks iš tavęs bus kareivis!

— Gal geriau eikime ir mes pašokti. — Andrius apkabina jos vinklų liemenį ir sukasi.

Sukasi poros, sukasi kambarys, sukasi laikrodžio švytuoklė. Šokiai, dainos, kalbos ir juokas nepastebimai užpildo laiką. Senesnieji susimeta apie stalą, da-

lijasi įspūdžiais, gurkšnoja alutį; ne vienas, žvilgtelėjęs į jaunuosius, prisimena savo jaunystę, šypsteli, kažkas sukrebžia širdyje, gailu pasidaro kažko negrįžtamo ir užsiverčia alaus stikline.

Andrius sėdi ant suolo, apie šį bei tą kalbasi su Še-reikos Miku, vogčiomis seka su Tendžiu šokančią Genę ir girdi, kaip prie stalo pastringauja Skeivys:

— Ot dabar tai aš suprantu, tai išleistuvės! O seniau, būdavo, pasigeria, krypinėja kaip ančiukai, pakaušius prasilesinėja, verksmais ir ašarom palydimi.

— Taigi, taigi, kaimyne, — pritaria ir Andriaus tėvas, o dabar, va, kad ir manasis — plėšte plėšiasi, pririšęs neišlaikytum — virvę nutrauktų!

Polka pasibaigė. Būrelin susimetęs jaunimas pradeda dainą. Prie visų prišoka ir Andrius.

„Tris dienas tris naktis keleliu jojau...“ — Aidi, kad net lempa mirkčioja.

Vėl Andrius šoka su Gene. Kartkartėm abu patyli, tai vėl nerūpestingai šnekasi. Tada Genė atmeta galvą ir Andrius gali žiūrėti į jos akis, įraudusius skruostus ir minkštas, raudonas, gražiai išlenktas lū-

... Andrius jaučia, kad reikia ką nors gražaus pasakyti, bet nesugaudo žodžių...

pas. Ji ritmiškai atsako į jo judesius ir jis, kaip dalį savęs jaučia jos jauną, mielą ir standų kūną, kaip puikiai išsiskleidusį žiedą. Koks malonus jausmas tą gražų žiedą laikyti savo glėbyje...

Nutilus muzikai ji lėtai atsitraukia ir sako:

— Nu ir karštas tu, kaip pečius. Vos neiškepiau!

— Jeigu nori, galiu nuvesti į ledaunę ir pasodinti ant ledo!

Abu juokdamiesi išeina oran. Naktis dvelkia drėgnu vėsumu. Neryškūs medžiai stovi ir žiūri į tirštai žvaigždėm apsėtą dangų.

— Neikim toliau — galime paklysti. — Sako Genė ir nusijuokia.

Andrius tvirta ranka švelniai apima jos alkūnę.

— Su tavim ir visą gyvenimą būtų įdomu klaidžioti.

— Kažin?...

Sustoja prie priebučio durų. Ji nugara atsišliejus, galvą į šoną pakreipus, jis priešais tiesus ir nejudrus. Pro langus ateina priglūšęs klegesys, prislopinti būgno ir armonikos garsai. Šviesos ruožai, kaip gelsvi kilimai driekiasi per darželį. Andrius jaučia, kad reikia kalbėti, ką nors gražaus pasakyti, bet nesugaudo žodžių; jie padrikę ir išsislapstę, jokiū būdu nesiduoda sustatomi į malonių, prasmingų sakinių eiles.

— O dabar tu mane sušaldysi. — Sako Genė ir, būt, šypsosi. Tamsoje nesimato.

— Galiu pašildyt. — Suima virš alkūnių, pajudina. Staiga pritraukia prie savęs, suranda lūpas ir bučiuoja...

Išslydusi iš jo glėbio Genė nususuko ir tyliai sako: — Eikim... — Ir atidaro duris.

Pirmadienį Andrius galutinai pasiruošė kelionėn, o antradienį, anksti rytą su tėvu įsėdo į ratus ir važiuoja į Kėdainius. Mato prie vartų stovinčią motiną, sesutę mojuoja skepetaitė. Plačių langų akimis žiūri toldama gryčia, rodos, kad galėtų, imtų ir sušuktų:

— Iki pasimatymo, Andriau!

Tolsta medžiai, trobos, tvoros ir vartai; visa sodyba virsta plokščia vieninga kupeta ir išnyksta už kalniuko.

Priešais artėja Galvydžio sodyba. Atsiveikinimo mintys nuo tėviškės nukrypsta į Genę. Prisimena pabučiavimą ir pirštais paliečia lūpas, rodos, dar tebėra jis ten kaip gyvas, dar tebekaitina lūpas, įsisiurbęs kaip miela dėlė. Iš atminties lobyno į viršų išplaukia Gimbuto pasakota jaunystės istorija, tokia artima, lyg pats Andrius joje dalyvautų.

— Ir aš taip ir neradau progos pasisakyti, neišdrįsau. Ir aš nesu tikras, kad ji mane myli. — Galvoja žiūrėdamas į artėjantį didelį plačiašakį klevą. — Bet ji myli, aišku, ji myli mane! O gal ne? Bet tas pabučiavimas, kuris nesuvoki, kiek tęsėsi, nes nejučiau nei laiko, nei aplinkos, tik ją savo glėbyje, argi jis nieko nereiškia?

— O ką tu, Andriau, žinai, gal jau ne vienas ją taip bučiavo... Ne, ne!

Mintis nutraukė rausvas plėmas Galvydžio sode.

— Kas tai? Argi ji? Taip anksti. Ir ką ji ten veiktu? Ji žiūri į mane. Ji stovi užsiglaudus už klevo ir žiūri į mane. Argi? Aš matau tik jos sįjono kraštą ir pusę veido.

Galvydžio sode sumirgėjo rausvi ir balti plėmai ir dingo duryse.

— Ji pabėgo, nes manė, kad aš galiu ją pastebėti. Dabar ji, tikriausia, žiūri pro langą. — Jis jaučia jos žvilgsnį ir nežino kaip sėdėti...

— Ji myli... — Be garso šaukte šaukia.

Kelias sukasi. Miškas užklojo Galvydžio sodybą. Andrius pasisuka į tėvą ir sako:

— Gaila, kad iš viso kaimo tik aš vienas išvažiuoju. O tai uždainuotumėm, kad laukai ir miškas skambėtų!

Vežimas ramiai rieda į rudens tolumą, į naują gyvenimą.

Jonas Docius

Drąsiai užstojo kelią prieš šarvuočiu

Eilinis Vincas Remeikis gimė 1902 m. rugpiūčio 20 d. Utenos aps., Užpalių vl., Gailešionių km. Vieną kartą jam stojus kariuomenės savanoriu į Ukmergės komendantūrą, jo, kaip jaunų metų, nepriėmė. Mat, dar neturėjo pilnų 16 metų. Bolševikams užėmus jo gimtąsias apylinkes, jis antrą kartą 1919 m. lapkričio 15 d. nuvykęs į Kauno komendantūrą buvo priimtas savanoriu. Iš Kauno komendantūros buvo paskirtas

į 7 pėst. Žem. Kunig. Butegeidžio pulko 3 kuopą, kuri tuo laiku stovėjo Ukmergės aps. Lydokų dvare.

1920 m. apie rugsėjo mėn. vidurį kuopa išvyko į Druskininkų apylinkes, lenkų frontan. Eil. Vincas Remeikis jau apmokyme pasižymėjo, kaip geras šaulys. Kuopa apsisusto prie plento netoli Druskininkų.

Kuopa išsidėstė gretimaime kaime. Eil. Vincas Remeikis vienas atsiskyrė nuo visų ir užėmęs gerą poziciją, su lengvuju kulkosvaidžiu puikiai galėjo šaudyti.

Netrukus pasirodė plentu važiuojąs lenkų šarvuotas automobilis. Eil. Vincas Remeikis, susirišęs rankines granatas, pasiruošė. Nekantriai laukia prieš šarvuoto automobilio. Granatoms mesti buvo labai patogi vieta: kalnelis, nuo jo keliolikos metrų plentas. Automobilis atūžė ties juo. Nieko nelaukdamas tėsėkė granatas. Automobilis sustojo. Pasinaudodamas patogia uždanga, pabėgo toliau ir užėmė gerą vietą šaudyti. Priešams išlipus taisyti automobilį, eil. Vincas Remeikis pasveikino juos iš kulkosvaidžio. Įvyksta kautynės. Pasirodė ir mūsiškiai bepuolą prieš šarvuotį. Priešui pagalbon atskubėjo dar du šarvuoti automobiliai. Atidengė smarkią ugnį. Mūsiškiai buvo priversti pasitraukti. Tačiau eil. Vincas Remeikis ir toliau šaudė iš kulkosvaidžio į prieš šarvuočių įgulą, neleidamas jiems pataisyti sugadintus šarvuočio ratus. Išbaigęs šovinius, leidosi bėgti per lauką. Priešų kulkos privertė jį griūti žemėn. Po kelių sekundžių jo kuprinė buvo panaši į tikrą rėtį. Nežiūrint gresiančios mirties, eil. Vincas Remeikis, tempdamas su savim kulkosvaidį, pasiekė saviškius.

Eil. Vincas Remeikis dalyvavo ir Giedraičių—Širvintų kautynėse. Šiose kautynėse, stovėjusi Trapelių kaime lenkų kariuomenės dalis, atakavo mūsiškių kuopą, buvusią Urlaičių kaime. Ši ataka lenkams pasisekė. Mūsiškiai buvo išsklaidyti. Eil. Vincas Remeikis su keliais draugais, prislinkę prie kalnelio, iš kulkosvai-

džio atidengė ugnį, tuo trukdydami lenkų daliniams eiti mūsų pusėn. Tuo tarpu mūsiškiai susitvarkė. Atvykus paramai, atrėmė lenkų veržimąsi. Sėkmingai atmušus lenkus, kuopos vadas karininkas Tarasenska pareiškė eil. Vincui Remeikiui viešą padėką.

Vėliau eil. Vincas Remeikis buvo pasiūstas persekioti išiveržusius į mūsų teritoriją lenkų raitininkus. Buvo priskirtas prie 9 pėst. pulko. Vorai žygiuojant, kelyje užklupo du lenkų lėktuvai, kurie visiškai nusižeminę apmėtė mūsų vorą bombomis. Nenustodamas pusiausvyros, eil. Vincas Remeikis griebė kulkosvaidį ir apšaudė žemai skrendančius prieš lėktuvus, kurie tuoj pat nuskrido savųjų link.

Atsargon buvo paleistas 1922 m. balandžio 8 d. Dabar gyvena Kaune. Yra apdovanotas Vyčio kryžium, savanorių kūrėjų ir nepriklausomybės medaliais. Eil. Vincas Remeikis yra savanorių kūrėjų sąjungos Kauno Pr. Eimučio skyriaus narys. Z. Gerulaitis

Mirė ats. majoras Žemaitis

Spalio 30 d. mirė Šaulių Sąjungos štabo priešcheminės apsaugos vedėjas ats. majoras Antanas Žemaitis.

Velionis gimė 1896 m. sausio 23 d., Utenos aps., Daugailių valsč., Šalinėnų k. 1916 m. baigė Gatčino karo mokyklą, dalyvavo Did. kare ir buvo vokiečių nelaisvėje.

Lietuvos kariuomenės stėjo savanoriu į 1 pėst. pulką 1918 m. lapkričio 10 d. Dalyvavo Nepriklausomybės kovose ir už narsumą apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu.

1922 metais birželio mėn. 1 d. stėjo Šaulių Sąjungos tarnybon ir buvo paskirtas į 6-tą partizanų grupę, kur vadovavo partizanų kovoms.

Vėliau buvo Alytaus rinktinės vadu. 1926 metais dirbo Šaulių Sąjungos štabe, kaip sporto instruktorius. Nuo 1927 m. sausio 1 d. buvo perkeltas į Klaipėdos rinktinę, kur dešimt metų ėjo rinktinės vado padėjėjo pareigas.

Be Vyčio kryžiaus, velionis buvo apdovanotas Šaulių žvaigžde.

Man likimo buvo lemta susipažinti su velioniu 1919 m. vasario 13 d. Jezno kautynėse, anais sunkiais mūsų valstybės kovų laikais. Jis vadovavo mums, kaip kuopos vadas. Mes, kareiviai savanoriai, gėrėjomės jo nepaprasta drąsa ir sugebėjimu sunkiame kovos momente, atvaduojant Jezną ir jo apylinkes iš priešų. Jis mus savo pavyzdžiu užkrėsdavo drąsiai ir atkakliai veržtis į kautynės. Su juo mes nebijodavome ir karščiausiose kautynėse pulti. Už jo drąsą mes savanoriai kareiviai jį mylėjome ir dabar jį visad atsimindavome. Todėl dabar jo mirtis mumyse kelia didelį liūdesį, netekus mums brangaus asmens.

Savanoris kūrėjas A. Andriuškevičius

7 pėst. pulko
eil. Vincas Remeikis

Pietų Amerikos lietuvių kolonijose

(Iš b. gen. V. Nagiaus-Nagevičiaus kelionės į Pietų Ameriką dienoraščio. Žiūr. š. m. „Pasaulio Lietuvis“ Nr. 6 (9) — 16-17 (19-20))

Apie Pietų Ameriką mes daugiausia žinome tik iš įvairių svetimų autorių romanų arba geografijos vadovėlių. Apie mūsų brolių — Pietų Amerikos lietuvių gyvenimą mes žinome dar mažiau. Mes tiek nežinome, kad lietuviai į Pietų Ameriką, ypačiai į Braziliją, važiuo ir važiuoja. Vieni ten nuvažiavę rašo verksmingus laiškus, prašydami kelionei atgal pinigų, kiti įsikuria. Yra ir tokių, apie kuriuos nieko nežinome. Žmogus pats yra savo laimės kalvis. Niekas nedraudžia laimės ieškoti, bet apsaugoti kitą nuo nelaimės yra kiekvieno doro žmogaus pareiga.

Esame nedidelė tauta, tad juo labiau turime rūpintis savo broliais, kad jie nežūtų mūsų tautai ir valstybei. Mūsų visų yra pareiga susirūpinti lietuviais, gyvenančiais svetur. Mums gi, kariams, užjūrių broliai yra ypačiai brangūs, nes jie mums padėjo sunkiausiais Nepriklausomybės karo laikais. Jie padeda mums ir dabar, paremdami Ginklų Fondą.

Vertingas gen. V. Nagiaus-Nagevičiaus darbas „Pietų Amerikos Lietuvių Kolonijose“ padeda mums pažinti bent mūsų išėivijos dalį. Be to, šis darbas yra vertingas ir kaip kelionių aprašymas.

Autorius pateikia labai gražių atogrąžų kraštų vaizdų. Tik čia jau matome ne žiaurias laukinių indėnų kovas, o mūsų brolių — lietuvių gyvenimą su jų vargais ir džiaugsmiais. Štai kodėl mums šis kūrinytas yra dar įdomesnis. Čia pasistengsiu pateikti „Kario“ skaitytojams bent trumpą rašinio santrauką.

Vyriausias tikslas, kaip autorius pats pasisako, buvo pataisyti sveikatą. Gydytojų komisija autoriui skyrė 3 mėnesius atostogų, o sanatoriją — transatlantinį laivą pasirinko pats autorius ir tai tokį, kuris būtų mažiau moderniškias ir ilgiausiai plauktų ten ir atgal. Pasirinktoji „sanatorija“ buvo prancūzų 10.000 tonų laivas „Kergelen“. Šalia sveikatos taisyso autoriui dar rūpėjo: 1) susipažinti su emigrantų būkle *Chargeurs Reunis* laivuose ir 2) susipažinti su Brazilijos ir Argentinos lietuvių gyvenimu ir pasiteirauti, kurioje Pietų Amerikos valstybėje geriausia būtų organizuoti didesnę lietuvių koloniją.

Brazilija. Bendras Brazilijos plotas didesnis už Europą be Rusijos. Gyventojų Brazilijoje yra apie 45 milijonai, tame skaičiuje apie 35.000 lietuvių. Braziliją sudaro 22 estada ir valstybės, kurios tvarkosi atskirų Jungtinių Amerikos Valstybių pavyzdžiu. Brazilija pasižymi nepaprastu gyventojų retumu. Ūkio pagrindas ir svarbiausias eksporto objektas — žaliasis auksas — kava. Kraštas pasižymi nepaprastai turtinga augmenija, gražiais vaizdais ir neižengiamomis, kirvio neliestomis giriomis, pilnomis milžiniškų gyvačių, plėšrių žvėrių ir įvairių paukščių.

Štai kokį Brazilijos žiemos vaizdą paduoda pats autorius: „Pro vagono langą stebėjome nuolat kintančius vaizdus. Buvo Brazilijos žiemos metas. Oras drėgnas ir ūkanotas. Matyt, nelabai tolimas horizontas. Saulei kylant, rūkai virto krištoliniais rasos karoliais, kuriais puošėsi visa gamta. Į šoną žvilgtelėję

matėm blizgančias telegrafo vielas, pasipuošusias rasos deimantais, čia rožės lapelis net nusviręs nuo saulės rasos lašo, čia ištroškusi dienos kaitroje žolė malšina savo troškulį. Bananų, paparčių ir kitų mums nežinomų augalų krūmai geria ir maudos krintančio rūko rasoje. Vaizdai keičiasi ir žavimės. Čia pamatome bananų krūmą, ten apelsinų ar citrinų vaismedžius, pasipuošusius prinokusiais vaisiais, lyg Kalėdų eglaitės. Dar kiek toliau pasirodo ir **fazenda**. Didžiulio kalno atšlaitėje iš plonų medelių sulipdytas ir moliu aptinkuotas, apdailintas ir net nubaltintas gyvenamasis namelis. Jo tarpdury stovi moteriškė su mažu vaiku ant rankų. Mažame kiemely išdykauja ir didesnių vaikų būrys. Akmenuotų kalnų gauburiuose kapstosi su dideliu kaupu rankose, matyt, tos trobos šeimininkas vyras. Išdirbto lauko plotas labai mažas, pas mus būtų tik smulkių daržovių daržas, o čia, Brazilijoje, matyt, pragyvenimo šaltinis. Stebino, kodėl čia nepanaudoja gyvulio jėgos, o patys žmonės knisiasi kaupuokais. Dar toliau prasideda dideli plotai, neva pievos ar ganyklos, kuriose, palyginti, labai maža tematyti gyvulių. Karvės įvairių spalvų ir margumo, skirtingos nuo mūsų tik dideliais skėstais ragais ir kiek sukūprintomis nugaromis. Sprendžiant iš visko, pieno produkcija čia, matyt, neaukščiausia. Karvės čia niekad nešeriamos, nes ganyklose šeriasi ištiesus metus. Tai štai kokia Brazilijos „žiema“.

Toliau autorius pastebi, kad karvės niekad nemato nei šakniavaisių, nei dobių. Tad nenuostabu, kad jos nepeningos. Juk karvutė toks padarėlis, kad ji daug duoda pieno tik gaudama gerą pašarą.

Žemės ūkyje, kiek pastebėta, mažai įdėta darbo. Kiek geriau aptvarkyti tik stambesnieji ūkiai. Brazilai nepasižymi ypatingu darbštumu. Gyvenimo iniciatyva svetimų kapitalų rankose. Sunkų fizinį darbą čia daugiausia dirba naujieji ateiviai — emigrantai. Brazilas neskuba ir nesikarščiuoja. Darbą jis mielai užleidžia ateiviams. Tik paskutiniaisiais metais pasireiškia energingesni brazilų, reikalaujančių viską imti į savo rankas.

Tikrų brazilų tarpe yra daug vargo ir skurdo. Manoma, kad tikroji vargų priežastis — apsileidimas ir nedarbštumas. Apie brazilų tinginiamą autorius girdėjęs tokį būdingą anekdotą. Brazilas nusiskundęs keliautojui vargu ir skurdu, nors turėjęs keliolika ha žemės.

— Kodėl tamsta toks vargšas ir neturi net ko valgyti, jei turi žemės? — Brazilas, gulėdamas saulės atokaitoj prie vos suramstytos palapinės slenksčio, atsako, net neatsikeldamas svečio sutikti: „— Kad niekas žemėje neauga“. — „Na kaip gi gali būti, kad niekas neaugtų? — nustemba keleivis, ir vėl klausia: „— Ar mėginai ką nors sėti ar sodinti?“ Pakrapštęs pakaušį, pasiraivęs, brazilas atsako: „— O iš kur gauti laiko?..“

Kitas anekdotas vaizduoja greitai veikiantį, bet lėtai galvojantį brazilą. Stovi sau brazilas valandą, pusdienį, nieko neveikdamas, o tik galvodamas. Kitas bra-

zilais, atbėgęs, sušunka: „Jokimai! Ko tu stovi, juk tavo troba, žmona ir vaikai dega!“. Jokimas, nieko nelaukdamas, kaip akis išdeges, skuba namo. Ir kai jau laivelis išplaukė į kitą krantą ir pamatė sausą žemę, pats sau taria: „— Na, kur gi aš skubu? — juk aš neturiu nei namo, nei vaikų, nei žmonos...“

Brazilai lėtai veikia ir šitokiais žodžiais moko europiečius: — „Nėra ko skubėti Brazilijoje“. Kaip ir kitos pietų tautos, brazilai mėgsta reikšti savo mintis gestais ir mimika. Pav., kalbasi du žmonės, o tretysis nori išpėti vieną prieš antrąjį: patraukia sau apatinąją blakstieną — vadinasi, meluoja; gręžia sau pirštu į smilkinį — kvailys, sukčius; pasiima dešinę ranką už dešinės ausies — gerai, o jei ta pačia ranka per galvą pasiekia kairiąją ausį — labai gerai, puikiai. Brazilas yra geraširdis, sugyvenamas ir jo palankumą įsigyti nesunku.

Brazilijos sostinė. Brazilijos sostinė — Rio de Janeiro daugelio turistų laikoma gražiausiu pasaulyje miestu. Mieste apie du milijonai gyventojų. Tai didžiausias miestas atogrąžų krašte. Garsus aukštomis, gražiomis karališkomis palmėmis, puošniais rūmais, gražiais paplūdimiais, puikiais kalnais, išpūdingais naktiniais apšvietimais ir nepaprastu gamtos grožiu. Kalnuotame pakrašty ryškiai išsiskiria keli kalnai smailiomis viršūnėmis. Kai kurie kalnai daugiau kaip 1000 metrų aukščio. Gražiausias, nors ir mažesnis už kitus, „Pao de Assucar (cukraus galva). Į to kalno viršūnę ore ištiestomis vielomis važinėja keltuvas (panašus į ore skrendantį vagoną), elektros jėgos varomas. Tokį reginį autoriui teko matyti pirmą kartą. Į patį uostą, esantį Gunabarxa įlankoje, įplaukiama per 1600 metrų pločio sąsiaurį, kurį saugo Santa Cruz ir Sao Joao fortai. Visa įlanka apie 20 kilometrų pločio.

Plaukiant laivu, Rio de Janeiro jau iš tolo žavėte žavi savo gamtos vaizdais, tiesiog pasakišku grožiu. Ant 710 metrų aukščio labai stataus su smaila viršūne kalno didinga Kristus statula. Tai Corcovado kalnas ir jo milžiniška Prisikėlimo Kristaus statula, naktį apšviečiama prožektoriais. Kristaus statula padaryta iš geležies betono. Statulos aukštis — 38 metrai. Ji matoma jau iš jūros. Tarp išskėstų statulos rankų apie 40 metrų. Statula sveria 4 milijonus kilogramų. Esąs padavimas, kad iš šio kalno viršūnės piktoji dvasia gundžiusi Kristų, rodydama jam pasaulio galybę ir grožį. Štai kokį vaizdą iš kalno viršūnės duoda pats autorius:

— „Po kojomis kaip ant delno matyti arti dviejų milijonų didumo miestas ir didelis jūros plotas. Saulei leidžiantis, Kristaus šešėlis nusitėsia per kelis kilometrus jūros paviršiumi. Pirmą kartą savo gyvenime iš tokios aukštumos klausia milijoninio miesto ūžimo. Tūkstančiai, milijonai įvairių miesto garsų susilieja į vieną didelį triukšmą ir ūžesį, kuris man priminė Baltijos jūros ūžesį, girdimą nuo Birutės kalno. Visas Corcovado kalnas apaugęs atogrąžų augmenija, į jį vingių vingiais raitosi geležinkelio kelias ir siauras daug sykių susiraitęs plentukas, kuriuo mes pasiekėme viršūnę, kas minutę rizikuodami susitikti su mašina, besileidžiančia iš viršaus...“

Būdinga, kad autoriui, kaip, tur būt, ir kiekvienam lietuviui, gražiausi pasaulio vaizdai primena ne mažiau gražius mūsų Tėvynės vaizdus. Pas mus nėra

karališkų palmių, bet yra amžinai žalios šimtametės pušys... Graži mūsų jūra, gražūs mūsų tėviškės vaizdai.

Brazilijos lietuviai. Kaip jau minėjau, Brazilijoje yra apie 35.000 lietuvių. Pirmieji lietuviai Brazilijoje atsirado XIX šimtmečio gale. Naujų išeivių banga į Braziliją pasiliejo, rodos, apie 1926 — 1927 m. Įvairios agentūros ir atskiri agentai viliojo lietuvius vykti į svetimus kraštus dėl nepaprasto vietos gyventojų retumo ir žemės ūkio darbininkų stokos, ypačiai kavos ūkiuose. Brazilijos valdžia ir parlamentas nutarė kviesti žemės ūkio darbininkus iš tirščiau apgyventų Europos kraštų. Buvo nutarta dovanai parsivežti ištisas žemės ūkio darbininkų šeimas ir jas apgyvendinti kavos plantacijose. Didelė lietuvių išeivių dalis į tas plantacijas ir pateko. Didžiausia lietuvių kolonija Brazilijoje yra Sao Paulo miestas, kuriame gyvena apie 15.000 lietuvių, t. y. $\frac{3}{7}$, visų Brazilijoje gyvenančių lietuvių.

Mūsų tautiečių, bent didelės jų daugumos, gyvenimas Brazilijoje buvo nelengvas. Kiekvienam aišku, kad norint nugalėti visus sunkumus yra nepalyginamai lengviau organizuotai, negu atskiriems asmenims. Broliškas susiklausymas ypačiai naudingas gyvenant tarp svetimųjų. Juk ir sena patarlė sako: vienybėje — galybė: Tą seną tiesą puikiai suprato ir mūsų išeiviai Brazilijoje. Iš pat pradžių jie ėmė šiaip taip organizuotis, steigti savo draugijas, leisti laikraščius, mėgino įsteigti lietuviškas mokyklas — tą šviesos židini ir galingiausią ginklą prieš nutautimą. Deja! autorius konstatuoja liūdną faktą: organizacinis darbas buvo nevaisingas, nes jį trukdė nuolatinės rietenos ir vienybės stoka.

Reikalai kiek pagerėjo 1929 metais įsteigus Sao Paulo mieste Lietuvos konsulatą. Nuo tada prasidėjo gyvensnis ir vaisingesnis lietuvių judėjimas. Pasak autoriaus viešame lietuvių gyvenime nesantaika, inteligentijos ir kultūros stoka nusitęsė raudonu siūlu iki pat šių dienų, nors per paskutinius kelerius metus Brazilijos lietuviai daug ką nuveikė ir daug kuo gali tikrai pasidžiaugti. Darbas daug geriau sektųsi, jei nebūtų srovinių susiskaldymo ir nelemto visuomenės kurstymo per spaudą.

Šiuo metu Brazilijos lietuviai turi vieną didesnę lietuvišką organizaciją sambūrį — **Lietuvių Sąjungą Brazilijoje**, penkias lietuviškas mokyklas, bažnyčią, laikraščius ir kita.

Lietuvių mokyklos. Šiuo metu visose mokyklose yra arti 500 vaikų, nors pagal gyventojų skaičių turėtų būti mažiausia trigubai daugiau. Visose mokyklose, greta lietuviškų pamokų, atskiromis pamokomis dėstoma ir brazilų kalba. Daug kas savo vaikus leidžia į brazilų mokyklas arba visai niekur neleidžia.

Pirmoji mokykla, kurią autorius aplankė, buvo Vytauto Didžiojo vardo ponios L. Majienės vedama mokykla Sao Paulo pakrašty Villa Bela rajone. Tai ištisas lietuvių miestelis iš 400 namų. Tai jaunutė lietuvių kolonija, įsikūrusi prieš ketvirtą metų. Čia gyvena 2500 lietuvių.

(Bus daugiau)

Dim. kpt. L. Žukauskas

Vyčio Kryžiaus kavalierių žiniai

Kaip jau anksčiau buvo skelbta, kariuomenės vadas yra pakvietęs visus Vyčio Kryžiaus ordino ir Vyčio Kryžiaus kavalierius kariuomenės svečiais, dalyvauti mūsų kariuomenės dvidešimtmečio šventėje Kaune, lapkričio 23 dieną. Šį reikalą įvykdyti ir tvarkyti kariuomenės vadas pavedė Vyčio Kryžiaus Ordino Tarybai, padedant kariuomenės štabui.

Vyčio Kryžiaus kavalieriai Kaune užtruks neilgiau kaip dvi dienas. Atvykti pageidaujama ne vėliau kaip lapkričio 22 d. 15 val. Kelionė Vyčio Kryžiaus kavalieriams geležinkeliais atpiginta 87,5%. Vyčio Kryžiaus kavalieriai prašomi iki lapkričio 5 d. apie savo dalyvavimą šventėje pranešti ir užsirašyti savo komedantūrose. Nakvynę ir maistą svečiai 2 dienas gaus nemokamai. Kauno geležinkelių, autobusų ir garlaidžių stotyse Vyčio Kryžiaus kavalieriai bus sutikti ir painformuoti apie patalpų paskirstymą. Pareigūnai svečiams sutikti pradės budėti lapkričio 22 d. rytą.

Vyčio Kryžiaus Ordino Tarybos Pirmininko vietos komendantai prašomi:

- 1) Registruoti visus norinčius vykti į kariuomenės šventės iškilmės.
- 2) Pasirūpinti kuo plačiau šį reikalą paskelbti, kreipiantis į vietos savivaldybes, kur galima, į dvasiškiją ir t. t.
- 3) Vykstantiems Vyčio Kryžiaus kavalieriams išduoti atitinkamos formos liudijimus.
- 4) Užsiregistravusių skaičius pranešti Vyčio Kryžiaus Ordino Tarybai iki lapkričio 10 d.
- 5) Suteikti žinių apie mirusius atsargoje Vyčio Kryžiaus Ordino kavalierius, jei tokių žinių turima.
- 6) Dėl atsargos karininkų, surinkus žinias, pranešti, ar jiems bus reikalingos patalpos ar jie patys jomis pasirūpins.

Programa į šventę suvažiuosiuose Vyčio Kryžiaus kavalieriams bendrais bruožais:

XI. 22 d. vakare — vainiko uždėjimas prie Nežinomąjo Kareivio kapo;

XI. 23 d. — Dalyvavimas kariuomenės šventės iškilmėse;

XI. 24 d. — Norinčiųjų svečių ekskursijos į kariuomenės dalis. Kiti smulkesni nurodymai suvažiuojuo ir programos reikalais bus duoti vėliau.

Lietuvos Karininkų Ramovės dovana išstatyta puosėti puikų Cleveland'o lietuvių kultūrinį darželį

Cleveland'o Ohio. — Spalių 2 d., nepaprastai puikiomis iškilmėmis, atidengtas Cleveland'o lietuvių kultūriniam darželyje Dr. Vinco Kudirkos paminklas, kuri padovanojo Lietuvos Karininkų Ramovė ir į Cleveland'ą atvežė mjr. S. Narušis. Majoras Narušis su žmona dalyvavo ir paminklo atidengimo iškilmėse, kuriu buvo žymiausi šių laikų svečiai. Paminklo statymu rūpinosi Clevelende gyvuojanti jau 30 metų Dr. Vinco Kudirkos Draugija, kuri padengė visus paminklo statymo išlaidas.

Draugija tuo paminklu rūpinosi jau per tris metus, ir kuomet gavo pranešimą per mjr. Narušį, kad Lietuvoje karininkų Ramovė dovanoja Kudirkos biustą, nepaprastai nuodžiugo ir galėjo savo užsibrėžtą darbą sėkmingai baigti. Už tokią dovana, Dr. Kudirkos biustą, Dr. Vinco Kudirkos Draugija nuosirdžiai dėkoja Karininkų Ramovėi, ir visi Cleveland'o ir Amerikos lietuviai džiaugiasi ta Lietuvos karininkų talka, kuria jie padėjo pastatyti paminklą mūsų Tautos himno tėvui paminklą, didingame Lietuvių darželyje.

Iškilmės per radiją. Komisijos, kuri rūpinosi paminklo įsigijimu ir pastatymu, dėka Dr. Kudirkos paminklas atidengtas didžiausiomis iškilmėmis, kurios buvo transliuotos per radiją milijonams plačios Amerikos žmonių. Šiose iškilmėse net mjr. Narušius prisiejo pasakyti kalbą angliškai, kuria jis padovanojo Dr. Kudirkos paminklą Clevelando miestui, nes Lietuvių darželis yra miesto parko dalis ir viskas palieka miesto nuosavybę. Clevelando burmistras Harold H. Burton pasakė savo nuosirdžią kalbą, paminklą priimdamas ir apibūdindamas lietuvius ir jų tautą kaip kilnius, istorijoje garbingus žmones.

Viena Cleveland'o radijo stoties suteikė lietuviams pusę valandos laiko transliavimui Kudirkos paminklo atidengimo iškilmė tiesiog iš darželio. Tai nepaprastas įvykis, kuris davė lietuviams progą atidengimo iškilmės padaryti tikrai didelėmis. Vienos gimnazijos dūdų orkestras (iš 60 muzikantų) programoj griežė Amerikos ir Lietuvos himnus, akompanavo porai lietuviškų dainų ir pagriežė porą maršų.

Kalbas apie Lietuvos darželį, Dr. Kudirkos paminklą, patį Kudirką ir padovanojimo aktą sakė iškilmė programos vedėjas „Dirvos“ redaktorius K. S. Karpus, mjr. S. Narušis, Pijus J. Žiuris, Cleveland'o burmistras Burton ir Lietuvos konsulas Chicagoje P. Daužvardis. Visa svarbiausia iškilmė programos dalis buvo suglausta į tą pusvalandį, todėl minios klausytojų, amerikonių, kitų tautų žmonių ir įvairių miestų lietuvių, viską gerai girdėjo ir gavo aiškų vaizdą kas lietuvių buvo daroma šią istorinę dieną.

Paradas ir banketas. Į Lietuvių darželį, kaip jau yra įprasta, važiuota dideliu automobilių paradu, automobiliai puosėti Lietuvos ir Amerikos vėliavėmis ir Lietuvos vėliavos spalvų juostelėmis. Paradą iš Lietuvių centro į darželį vedė Cleveland'o policijos motociklininkai policininkai. Priešakinuos automobiliuose važiuo garbės svečiai mjr. Narušis su žmona, komiteto nariai, mergaitės tautiniais drabužiais pasipuošusios, kurios turėjo keturius vainikus, skirtus Dr. Kudirkai pagerbti.

Salip daugybės lietuvių, vietinių ir iš kitų miestų suvažiuosiuoms iškilmėms, lydėjusių į darželį garbės svečius, darželyje jau buvo susirinkusios minios lietuvių ir kitų tautų žmonių. Lietuviai pirmą kartą nuo 1919—20 metų matė savo tarpe Lietuvos karininkų pilna uniforma ir daugelis net su ašaromis akyse tuo gėrėjosi. Po jau minėtos radijo programos pusvalandžio, kuris turėjo būti anglų kalba, išskiriant himną ir dainas, sekė lietuviška programa. Čia mjr. Narušis susirinkusiai miniai pasakė platesnę kalbą. Svečias pareiškė pasigėrėjimą Lietuvių darželiu, kurio didumą ir gražumą gali justi tik tie, kurie jame atsilanko. Šioje savo kalboje mjr.

DR. VINCO KUDIRKOS PAMINKLAS CLEVELANDO LIETUVIŲ DARŽELYJE (atidarytas spalio 2 d.). Iš kairės dešinė: K. S. Karpus „Dirvos“ redaktorius, iškilmė vedėjas, jo užpakalyje, P. J. Žiuris, P. Daužvardis, Lietuvos konsulas Chicagoje, mjr. S. Narušis, ponė Narušienė, Clevelando burmistras Harold H. Burton, Ona Karpienė ir Bronė Rasiulytė, kuriu dvi dėvi tik ką savo iš Lietuvos parsivežtus tautinius drabužius. Prie paminklo pridėtas toks užrašas (anglų kalba): Dr. VINCAS KUDIRKA, Poetas, rašytojas, Lietuvos tautinio himno autorius ir kompozitorius. Biustą padovanojo Karininkų Ramovė, Kaunas, Lietuva. Paminklą pastatė Dr. Vinco Kudirkos Draugija Cleveland, Ohio, 1938 m. Spalių 2 d. 1858—1899.

Narušis paskaitė ir Lietuvos Karininkų Ramovės prisiūtą padovanojimo aktą, kuriuomi Dr. Kudirkos biustas pavadamas Cleveland'o Lietuvos darželiui. Platesnės kalbos apie Kudirką ir apie mūsų tautos kelėjus buvo pasakytos P. J. Žiurio ir konsulo Daužvardžio.

Diena buvo nepaprastai graži ir šilta, nors jau rudens laikas. Rodės, kad ir gamta prisidėjo prie šių iškilmių, duodama mums tokį nepaprastą gražų orą tinkamai pagerbti tą žmogų, kuris savo gyvenime daug kentėjo ir mirė pačioje gražiausioje gyvenimo dalyje.

Šios visos iškilmės buvo nufilmuotos; filma padovanojama Karininkų Ramovei, taigi ją mjr. Narušis parsiveža ir Lietuvoje daug kas galės tas iškilmes pamatyti, gaus geresnį supratimą apie tą Lietuvos darželį, ir matys kur ir kaip Dr. Kudirkos paminklas pastatytas.

Po iškilmių darželyje, tą vakarą Lietuvos salėje buvo linksmas banketas, clevelandiečių surengtas mjr. Narušiu pagerbti. Čia majoras pasakė labai įdomią kalbą apie Lietuvos kariuomenę, kaip lietuviai jaunuoliai dabar eina tarnauti savo Tėvynei ir kokia nuotaika esti jiems išeinant iš namų, ką jie veikia patekę į savo dalis, ir kaip atsitarnavę savo laiką tampa geresniais ir gabesniais vyrais. Majoras kvietė clevelandiečius apsilankyti Lietuvoje ir patiems pamatyti visa tai, kuo jie Lietuvoje domisi, ir paviešėti savoje laisvoje Tėvyneje.

Lietuvos skautų sąjungos vadų suvažiavimas

Spalių 31 d. ir lapkričio 1 d. Kaune buvo Lietuvos Skautų Sąjungos vadų suvažiavimas.

Spalių 31 d. 15,30 val. suvažiavimo dalyviai užėjo vainiką ant Nežinomojo Kareivio kapo. 17 val. Karininkų ramovės rūmuose buvo pirmasis posėdis ir suvažiavimo atidarymas. Šiame posėdyje buvo minėta sąjungos 20 metų gyvavimo sukaktis. Į atidarymą atvyko sąjungos šefas J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona. Posėdžio prezidentūman, sąjungos garbės gynėjo rekomendacija, buvo pakviesti pirmininkais seimo pirmininkas inž. Šakenis, brig. gen. Reklaitis ir p. Lozoraitienė, o sekretoriais vyr. sktn. Grigaitis ir sktn. Gudauskienė.

Suvažiavimą atidarė sąjungos tarybos pirmininkas vyr. sktn. dr. Jurgis Alekna. Po to, kalbėjo ir sveikino sąjungos šefas J. E. Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, kariuomenės vadas, einas krašto apsaugos ministro pareigas, brig. gen. St. Raštikis ir švietimo ministerio vardu pradžios mokslų departamento direktorius Kviklys. Po šefo kalbos dalyviai sugiedojo tautos himną. Kalbas suvažiavimas ir svečiai lydėjo didžiausiomis ovacijomis. Po šių kalbų sąjungos šefą J. E. Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną iš posėdžio išlydėjo.

Išleisus šefą, posėdis buvo tęsiamas toliau. Suvažiavimą sveikino Jaunosios Lietuvos vardu advok. Grėbliuskas, šaulių sąjungos vardu plk. Saladžius, Karininkų Seimų Moterų Draugijos „Birutės“ vardu ponja Puodžiūnienė, Pavasario sąjungos vardu dr. Leimonas. Buvo gauta ir perskaityta keli sveikinimai raštu ir telegramom.

Po sveikinimų buvo sudarytos mandatų, rinkimų ir nutarimų komisijos. Toliau — tarybos pirmininko, tiekimo komiteto pirmininko, tarybos sekretoriaus, garbės teismo pirmininko ir sąjungos garbės gynėjo pranešimai. Tuo I-is posėdis ir buvo baigtas.

Vėliau tuose pačiuose rūmuose buvo sąjungos 20 metų sukaktuvių vakaras su programa.

Lapkričio 1 d. iš ryto buvo atskiri posėdžiai brolijos ir seserijos. Brolijos vadų posėdis buvo Karo muziejaus salėje, o seserijos vadovų posėdis — Kultūros muziejaus salėje. Čia buvo praversti brolijos ir seserijos vadų rinkimai, sąjungos tarybos narių rinkimai ir kandidatų į garbės gynėjų rinkimai. Tartasi einamaisiais reikalais, kelti sumanymai ir pasiūlymai.

Po pietų Kultūros muziejaus salėje buvo bendras brolijos ir seserijos suvažiavimo posėdis. Buvo renkami 2 kandidatai į sąjungos garbės gynėjus, išrinkti vyr. sktn. plk. Kalmantas ir vyr. sktn. Čiurlionienė; 3 sąjungos garbės teismo nariai, išrinkta vyr. sktn. gen. št. plk. lt. Žukaitis, sktn. Arminaitė ir vyr. sktn. Ubeika ir 4 sąjungos tarybos nariai, išrinkta: prof. Končius, vyr. sktn. Arminaitė, p. Tonkūnienė ir prof. Kolupaila.

Po rinkimų buvo perskaityta nutarimų komisijos surašyti nutarimai ir sveikinimai, kuriuos perskaitė nutarimų komisijos pirmininkas prof. Končius.

Suvažiavimą uždarė tarybos pirmininkas vyr. sktn. dr. J. Alekna.

T. A.

Ką turi žinoti kiekvienas naujokas

Išėjo iš spaudos trečias leidimas šios labai naudingos ir būtinos kiekvienam naujokui knygelės, kuri Spaudos ir Švietimo Skyriaus jau buvo išleista prieš kelis metus. Knygelė prasideda gražiu motto, kuriuo kreipiamasi į naujoką: Tėvyne tavo siunčia į savo gynėjų eiles, tad parodyk, kad esi tos garbės vertas.

Siame leidinyje trumpai, aiškiai ir labai vaizdžiai apibrėžta šie klausimai: kas tai yra — naujokas, kas toji mūsų kariuomenė, ką duoda vyrui kariuomenė, ką dar turi gerai atsiminti ir įsidėmėti naujokas ir kokios iš to išvados, kas sutiks ir kas laukia kariuomenėje, ką reikia žinoti atvykstant ir atvykus į kariuomenę, ką reikia pasiimti su savim. Toliau duotos naujoko dėžutės išmieros ir visi reikalingi brėžiniai.

Antroje knygelės dalyje įdėti karinės prievolės nuostatai. Šią knygelę gauna komendantūrose nemokamai visi į kariuomenę priimti naujokai. Be to, ji gaunama visą laiką Spaudos ir Švietimo Skyriuje. Kaina 10 ct.

Eilėraščiai apie gražią tėviškėlę

Neseniai iš spaudos išėjo Valerijos Valsiūnienės vaikams eilėraščių rinkinėlis „Tėviškėlė, tu graži“. Knygelėje yra trys didesni skyreliai: 1) Tėviškėlė, tu graži; jame apdainuojami įvairių įvairiausių pavasario ir vasaros gamtos gyvenimo momentai, 2) Rudens saktinis atvaizduoja nuotaiką rudenį, 3) Per sidabro ledą atvaizduoja įvairius vaikų gyvenimo momentus žiemą.

Eilėraščiai lengvi, skambūs, ritmingi, persunkti gražia savosios tėviškės bei Tėvynės meilės idėja. Kiekviename eilėraštyje lengva, suprantama ir vaizdžia forma paryškinti įvairūs vaiko, kaip lietuvių tautos sūnaus ar dukros, idealai ir jų išgyvenimai. Vykusiai ir, drauge, paprastai eilėraščiuose apdainuojama mūsų Tėvynės grožis, Vilnius, kariuomenė ir būsimosios krašto gynėjo pareigos, Darius ir Girėnas, pajūris ir jūra ir t.t. Žodžiu, visa tai, kas kiekvienam lietuviui yra miela ir brangu, išreiškiama eilėraščiuose, kad jaunesnį dar labiau sustiprėtų tautine ir patriotine dvasia. Štai viename („Aš Tėvynei širdį“) sakoma:

„Aš Tėvynei širdį —
Ji man laimė duos.
Aš sūnus arimų
Lietuvos plačios.
Didelis užaugęs,
Ją mylėsiu vis.
Būsiu artojėlis
Ir narsus karys...“

Kitame vėl nuoširdžiai ir labai paprastai, bet giliu įsitikinimu išsireiškia („Už Tėvynės pėdą“):

„Už Tėvynės pėdą
Nupirkta krauju, —
Visą žemės auksą
Atiduot galiu.
Ji, tik ji gražiausia
Iš visų šalių —
Su žaliuoju gluosniu
Ir su berželiu...“

Tai tikrai gyvas, malonus ir poetiškas vaizdas, labai gražiais paprastais vaiko žodžiais išreiškias Tėvynės meilės ir jos branginimo mintį.

Vieną eilėraščių („Jūs ir mes“) perskaitykime ištisai. Tai jaunojo žodžiai, gilūs tikru susikaupimu ir Tėvynės vaduotojų pagerbimu:

„Nepalinkot kaip beržai, Nendrėm nesiūbavot, Kai krūtinėm ir krauju Tėviškę vadavot. Ir nuo marių ošiančių Vilniun tiesėt kelių — Jūs, margieji sakalai, Karžygiai broleliai!	Jūsų kryžiai ir kapai, Ir smiltelės lakios, Kad užmigot karžygiais, Mums senai pasakė. Jus įamžinsim dainoj, Pasakon įpinsim; O užaugę taip, kaip jūs, Mes Tėvynę ginsim“.
--	---

Tokių nuotaikingų kariškai patriotinio turinio eilėraščių, be kitų gražių, yra ir daugiau. Jie labai tiktų panaudoti ne tik įvairių tautinių ar karinių sukakčių metu, bet ir tiesioginiame mokyklos darbe.

Rinkinėlis iliustruotas gražiais J. Firinausko piešinėliais, kurie irgi daugiausia vaizduoja vaiką, kaip Tėvynės sūnų ir dukrą ar kaip būsimą Tėvynės gynėją.

Mokyt. Bolius Vosylius

Renkimės minėti kariuomenės 20 metų sukaktį

Šiais metais plačiai po visą Lietuvą minima Nepriklausomybės 20 metų sukaktis. Lapkričio 23 d. minėsime ir mūsų ginkluotųjų pajėgų — kariuomenės atgaivinimo šventę. Lapkričio 23 d. yra gera proga prisiminti apie kariuomenės atgaivinimą, jos žygius ir tuos žmones, kurie, nesigailėdami nei turto, nei gyvybės ir neieškodami asmeninės naudos, prie to darbo prisidėjo. Be to, yra proga iškelti ir tų žmonių pasiryžimą, vieningumą ir stiprią tautinio susipratimo dvasią. Keldami aikštėn ne taip dar tolimos praeities istorijos faktus, prikelsime ir tą dvasią, kuri juos pagimdė.

Didieji tautos vaikai darbai yra tas dvasinių ir materialinių gėrybių kapitalas, kurio procentais minta kartų kartos ir kurį jos paveldi, saugo ir didina. Tie darbai yra pagrindinis lobynas. Didžiausiais žygiais ir didžiais darbais tauta rašo savo istoriją. Iš jų semiamės sau galios, jais drąsinamės ir siekiame geresnės ateities.

Todėl svarbu, kad priaugančioji karta šiuos mūsų praeities nuveiktus darbus žinotų ir jais didžiūotųsi. Kartkartėmis, kai tik pasitaiko proga, reikalinga šiuos darbus kelti viešumon ir tų darbų dvasią skiepyti jaunuomenėje.

Čia norėtume iškelti vieną kitą mintį, kaip mokyklos galėtų ir, žinoma, turėtų šiam darbui prisidėti.

Mokykla, kaip jaunuomenės tautiniais pagrindais auklėtoja, skiepijanti mokiniams Tėvynės meilę, patriotizmą, tautinį susipratimą ir pasiryžimą ginti Tėvynę pavojuje, besirengdama didžiai jubiliejinei 20 metų kariuomenės atgaivinimo šventei, turėtų jau iš anksto nustatyti gaires, kaip šią šventę paminėti. Šis minėjimas ypač turėtų praėti pakilusia ir entuziastiška nuotaika.

Pirmų pirmiausia, sudarant minėjimo planą, turėtų mokytojai bendrai pasitarti. Vienas kitas mokytojas savo pritarimais dėl techniško programos įvykdymo ir pačios mokyklos programoje dalyvavimo gali nemažai prisidėti, kad minėjimas praėtų gražiai ir iškilmingai. Kiekviena mokykla turėtų taip pat pasirūpinti, kad kuo daugiausia būtų įtraukti mokiniai. Čia turi būti sueita su jais į artimą kontaktą.

Kuo galėtų prisidėti mokytojai, manau, kad daug aiškinti nereikia. Istorijos mokytojas patsai parengti ir padėtų savo žiniomis parengti paskaitas kitiems prelegentams; dainavimo ir muzikos — parengti minėjimui pritaikytų dainų, ypač tų dainų, kurios Nepriklausomybės karuose mūsų karių buvo dainuojamos ir be to, parengtų koncertinę dalį; tikybos mokytojas — kapelionas pasiūlytų projektą, kaip tinkamiau pagerbti tuos lietuvius, kurie ant pasaulinio gaisro aukuro sukrovė savo gyvybes, nusipelnędami net kankinių vainikų, ir tuos, kurie žuvo Nepriklausomybės kovose. Ypač iškilmingai turi būti paminėti tie žuvę mokiniai, kurie yra išėję iš šios mokyklos. Turėtų jiems įtaisyti žuvusiųjų lentas su jų paveikslais ir iškilmingai jas atidengti, apibūdinant žuvusių istoriją ir jų nuopelnus, ką jie yra padarę. Neturėtų būti pamiršti ir tie mokiniai, kurie apleido suolus irėjo ten kur trimitas šaukė. Reikėtų tų mokinių sąrašus iškabinti viešojoje vietoje, pažymint klasę ir išvykimo datą. Be to, minėjimo išvakarėse turėtų sutvarkyti žuvusiųjų kapus bei jiems pastatytus paminklus. Lietuvių kalbos mokyto-

jas galėtų parengti su mokiniais pritaikytų eilėraščių ir deklamacijų; kūno kultūros-plastiškų lietuviškų šokių ir gyvųjų paveikslų.

Taip pat karinio rengimo instruktorius kaip karinės dvasios ugdytojas ir kariškai patriotinio jausmų kėlėjas turėtų pasirūpinti ir pasitart su mokyklos direktorium dėl pakvietimo prelegento iš šalies, ypač iš ten stovimų dalių karininkų, kad paryškintų mokyklos bendradarbiavimą su kariuomene.

Rengiant paskaitas, reikėtų smulkiau išnagrinėti buvusias kautynes savo apylinkėje, jei tokios yra buvę, ir išvardinti savo apylinkės žuvusius bei nuo žaizdų mirusius karius. Žinoma, ir kiti mokytojai galėtų šiuo bei tuo prisidėti.

Reikėtų priminti mūsų pirmūnus, kurie tiek daug iškentėjo, net mirdami kankinio mirtimi (Sibiro lietuvių Vytauto D. bataliono) savanorius-kūrėjus stojusius Lietuvą ginti, Vyčio Kryžiaus kavalerius ir jų iškyventus sunkumus ir išvardinti pirmuosius žuvusius; visus žuvusius tinkamai pagerbti.

Visas minėjimas reikėtų organizuoti ir praveisti tokioje nuotaikoje, kad dalyviai, prisiminę tuos netolimos praeities mūsų tautos didžius žygius ir pasiryžimą, patys irgi ryžtųsi didesniu atsidėjimu dirbti, tarnauti Tėvynai, rengtis ginti Lietuvos nepriklausomybę ir jos žemes, dėl kurių mūsų brolių buvo daug kraujo pralietas ir gyvybių padėta.

Mokytojas

Lenkijos ministro Becko pareiškimas dėl Lietuvos

Spalių 31 d. „Patas“ papildomai pranešė, kad lenkų užsienių reikalų ministras Beckas, atsakydamas į Hillmano paklausimą dėl tariamos lenkų vokiečių santarvės Lietuvos sąskaita, pareiškė: „Tame nėra nė vieno žodžio tiesos. Toks spėjimas yra stačiai pasityčiojimas. Aš esu įsitikinęs, kad Lietuva visiškai supranta Lenkijos draugišką ir konstruktyvų elgimosi būdą. Paskutinio mėnesio įvykiai gali būti įrodymu taikingų Lenkijos ketinimų. Anksčiau buvusi padėtis buvo pavojinga, kadangi lietuvių-lenkų santykiai negalėjo tiesioginiai plėstis. Tokia padėtis paraližavo jų kaimyninius santykius. Ieškodama būdų juos pagerinti, Lenkija suredagavo savo notą su didžiausiu atsargumu, suprasdama, kad visi kiti anksčiau taikyti metodai nepasiekė tikslo per 18 metų. Tvirtas tonas buvo būtinas, tačiau Lenkija nė vieną momentą nepamiršo siekiamo tikslo: numatytos geros kaimynystės. Nėra jokios sutarties su Vokietija Lietuvą padalinti. Jei Lenkija turėtų tokių planų, tai kaip paaiškinti jos nuosaikumą Lietuvos atžvilgiu tuo pačiu momentu, kada ji galėjo išnaudoti proga iškelti labai kietoms sąlygoms. Aš esu tikras, jog lietuvių tauta supranta, kad Lenkija neturi jokių nedraugiškų jausmų jos atžvilgiu. Mes norime palaikyti su lietuviais geras kaimynystės santykius, pagrįstus gera valia, pagarba, teisingumu ir papročiais, priimtais tarptautiniams santykiams. Aš neabejoju, kad Lietuva tinkamai įvertina Lenkijos geras intencijas“.

MILŽINIŠKAS GAISRAS MARSELYJE. Spalių 28 d. 14 val. Prancūzijos mieste Marselyje naujai įsteigtose magazinuose prie Canebière kilo gaisras, kuris sunaikino magazinus ir persimetė į kitus namus. Sudėję „Noailles“ viešbutis, bankas ir kt. Spalių 29 d. rytą gaisras jau buvo lokaliizuotas. Iki šiol gautomis žiniomis šiame milžiniškame gaisre žuvę apie 50 žmonių, daugiausia pardavėjų merginų. Laikraštis „Paris Midi“ gaisro nuostolius įvertina ligi 30 milijonų frankų. Gaisrui plėstis labai padėjo smarkus vėjas — mistralis. Ugniagesiai kai kuriais momentais buvę stačiai bejėgiai.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

Jauni vyrai, mokytojai ir kariai įkūrė skautų draugiją

Respublikos Prezidento, Lietuvos Skautų Sąjungos šefo, Antano Smetonos kalba, pasakyta skautų vadovų sukaktiniame suvažiavime š. m. spalio 31 d. (trumpai atpasakota)

Mūsų skautų Brolijos ir Seserijos sukaktuvių minėjimas yra gera proga išsivaizduoti aną metą, kada, pasiskelbus Lietuvai nepriklausoma valstybe, tauta laukė susidarant savos vyriausybės. Vėlyvą rudenį 1918 m. ji ir susidarė. Įsikūrė tuomet Vilniuje ir skautų organizacija. Nualinta ir nukamuota Lietuva didžia viltimi kėlė geresnės ateitin. Mūsų ateitis — jaunimas. Dar svetimoje valdžioje tebesant, buvo slaptų moksleivių kuopelių, gaivinusių ir ugdyusių savo tautinį ir religinį jausmą. Jų tarpan spraudės iš rytų istorinio materializmo srovė, nešusi luominę etiką. Tatai buvo priešinga mūsų tautai, nes jos idealas iš senovės buvo Dievas, Tėvynė ir artimas. Jam auklėti tiko geriausiai skautų organizacija su savo išmėgintais auklėjimo būdais. Į ką dairytis ir linkti, siekiant laisvės? Į rytus ar į vakarus? Atsakymas buvo išspręstas lietuvių tautos prityrimo. Iš rytų ji negalėjo laukti nieko gero, kentėjusi vien panieką ir vargą. Viltis žibėjo iš vakarų: ten laisvė, aukštas kultūros gyvenimas, apstus dvasinių gėrybių lobynas.

Jauni vyrai, mokytojai ir kariai, ryžos, tokios minties vedami, ir įkūrė skautų draugiją. Mažas jų skaičius, o dvasia jų buvo stipri. Jie tikėjo, kad dirva bus derlinga ir duos gausingų vaisių. Ir neapsiriko. Šit po 20 metų nebe dešimtimis, o šimtais skaičiuojame skautų vadovus, mokytojus ir auklėtojus, nebe šimtus, o tūkstančius turime skautų jaunuolių, berniukų ir mergaičių. Maža organizacija, prasidėjusi Vilniuje, dabar yra paplitusi po visą Lietuvą. Ji ne tik skaičium padidėjo, bet ir jos galia išaugo. Ji turi nemažą periodinę ir neperiodinę literatūrą, suspietę apie save daug išlavintų auklėtojų, vyrų ir moterų, sutvarkę savo gyvenimą statutu, priderinusi jį mūsų tautos ypatyboms. Juk skautizmo dėsnų pamatas yra žmoniškumas, visuotinės dvasios vertybės, taikomos kiekvienai tautai skyriui. Šia prasme teko statutas sutautinti.

Save pažinti yra reikalingiausias dalykas. Tuo ir pradėdamas auklėjimas. Mūsų jaunuoliai, tvarkingai sutelkti vienon organizacijon, bendraudami kitą kiti auklėja, ir save geriau pažįsta. Savo kelionėmis ir stovyklomis jie gauna plačiau pažinti ir savo kraštą. Mielą Tėvynę geriau pažinę, mes geriau saugome ir giname jos sienas. Tačiau pravartu žinoti, kas yra ir kas darosi ir toliau už jų. Toliau yra daug kas verta įsisavinti. Taigi mūsų skautai bendrauja su kitų kraštų skautais ir bendraudami skelbia jiems Lietuvos vardą ir lietuvių gyvenimą. Iš svetimšalių laikraščių nekartą esame gavę patirti, kaip mūsų jaunuoliai savo palapinėmis esą įdomūs pasirodę. Ir tikrai pasirodo jie tautiškai, kaip gali lietuviai pasirodyti geromis savo ypatybėmis. Ki-

tų kraštų skautai lankėsi Lietuvoje, kaip svečiai, ir, pažinę ją iš geros pusės, grįždavo namon gerai nusiteikę. Taip tad ir jie garsino lietuvių vardą. Didis buvo įvykis, kai skautizmo kūrėjas, lordas Baden Powell, atsilankė su daugybe palydovų, svečių ir viešnių, mūsų gražiame pajūryje Palangoje. Savo atsilankymu jis padarė daug gero mūsų tautai. Nepamiršime tų valandų, kaip jis mielai bendravo su mūsų skautų vadais ir vadovais, kaip gerėjosi mūsų jaunimu, skautiškai auklėjimu. Savo gerus išpūdžius iš Lietuvos aprašė svečiai ir Didžiajai Britanijai.

Taip tad mūsų skautai per 20 m. labai sustiprėjo savybėje ir sudomino Lietuva kitus kraštus. Šiandien turėtų būti linksma diena, kad nebūtų liūdno meto, atjaučiamo visame pasaulyje. Visur baidomas karo, kuris sutrikdytų gerą tautų bendravimą. Prasidėjus ūkinei ir socialinei autarkijai, tariant pasitikėjimui ir pasitenkinimui tik savo krašto gyvenimu, sekė ir kultūrinė autarkija. Tautos lyg norėtų vien savyje rasti, ko joms reikia, rasti vien savų dvasinių ir medžiaginių vertybių. Vienas kraštas nuo kito apsitveria tvirtovėmis, nebeberbia tarptautinių sutarčių. Sako, jos atgyventos, pasenusios. Nebetikra tautų laisvė. Tatai visi junta. Vieton visuotinės etikos braunasi nacionalistinė etika. Jau arti to, kad žmogus žmogui ir tauta tautai darosi vilkai. Kadangi radijui nėra sienų, tai siaurosios etikos (luominės ir nacionalistinės) srovė per jį visur prasiveržia.

Dėl to nereikia nusiminti. Visuotiniai dėsniai, kuriais žmonija gyvena tūkstančius metų, yra tikri ir stipresni už naujinius, kartkartėmis pasireiškiančius vienur smarkiau, kitur silpniau. Taip moko mus ir istorija. Žmonijos jūra banguoja į vieną ar į kitą kraštą, galiausiai betgi laimi sąmonėje tikra dvasinė kultūra. Taigi ir dabar, apsišarvojus drąsa ir ištverme, reikia vykti seniau įtrintais keliais, numatant pro ūkanotą dangų, o kartais tarp audrų ir viesulų, skaistesnę ateitį. Kelias, kuriuo vedamas mūsų jaunimas, yra ištirtas ir tikras. Jo auklėjimui neturime būti abejingi. Nepatėviai, o tėvai juk auklėja mūsų jaunimą. Ateitis radijų ir lėktuvų, bet ne autarkijos. Ši yra laiko dalykas, parisusios kapitalizmo tvarkos pasėka. Iš to pairimo rasis nauja santvarka. Kraštai autarkijos ribose dūsta, trokšta. Laisvėn dvasinių ir medžiaginių gėrybių mainai yra reikalingi tautoms. Tai, ką vadiname tautišku, ne visai savo yra. Vienu paveldėjimas iš kitų yra būtinas dalykas. Taigi autarkijos nešama etika yra ne ilgam, nors ji šiam metui ir neišvengiama pasirodė.

Tautiškai auklėti yra drauge auklėti žmoniškai. Šitokios linkmės laikydamos, mūsų skautų organizacija

Kariuomenės Vado žodis skautų vadų suvažiavime

Džiaugdamasis gražiu Lietuvos skautų sąjungos susitvarkymu ir mūsų skautų per dvidešimtį metų atliktais darbais, aš laikau sau pareigą šia proga nuoširdžiai padėkoti skautų sąjungos vadovybei bei visiems skautams bei skautėms už tą didelį, kilnų ir gražų darbą, kurį tamstos jau atlikote ir atliekate, auklėdami ne tik Dievui, Tėvynei ir Artimui ištikimą ir aukštesnių idealų kupiną pilietį, bet ir drąsų, apsukrų netikėtumams ir pavojams visada pasiruošusį mūsų laisvės ir nepriklausomybės saugotoją ir gynėją. Ačiū Tamstoms už tai.

Tarp skautų sąjungos ir kariuomenės mūsų jaunuomenės auklėjimo darbe yra daug kas bendro. Dėl to ir santykiai tarp skautų sąjungos ir kariuomenės ir tarp šių dviejų organizacijų vadovybių yra labai geri ir tradiciniai nuoširdūs. Tokie bus jie ir ateityje.

Visos mūsų kariuomenės ir savo vardu aš nuoširdžiai sveikinu Lietuvos skautų sąjungos vadų jubi-

liejinį suvažiavimą, linkėdamas geriausios kloties ir pasisekimo visuose suvažiavimo darbuose ir sumanymuose.

Dirbkite, gerbiamieji skautų vadai, kaip dirbote iki šiol, rodykite nesugadintoms jaunimo širdims aukštesniųjų ir visiems mums bendrųjų idealų kelius, dirbkite visi kartu, nuoširdžiai bendradarbiaudami, dirbkime ne sau, bet bendram visos mūsų Tėvynės ir visų mūsų labai; kur galėdami, plėskime tą bendradarbiavimą dar toliau; tolerancijos, vienybės ir bendradarbiavimo idėjos ne tik skautų sąjungos, bet ir visų kitų organizacijų ir jų dalinių vadovybėms tebūna kelrodžiu į bendruosius visos mūsų tautos ir valstybės reikalus. Šių tikslų siekiantiems ir šiais keliais einantiems kariuomenė yra pasiryžusi visur ir visada padėti.

Lietuvos skautų sąjungai ir visiems skautų vadams mūsų kariuomenės ir jos vadovybės parama, kaip iki šiol buvo, taip ir toliau yra užtikrinta.

Kuo mes, mokiniai, galim prisidėti prie lapkričio 23 d. paminėjimo

Kiekviena tauta didžiuojasi savo garbingais žygiais ir tais vyrais, kurie tuos žygius įvykdė. Kaip nesididžiuoti lietuvių tautai tais garbingais įvykiais, kurie netolimoj praeity įvyko. Tartas žodis tapo realybe. Buvo pasakyta, kad reikia atgaivinti kariuomenę ir be matant ji, lyg iš milžinkapių, prisikėlė. Kodėl mūsų kariuomenė taip greit susitvėrė? O todėl, kad kiekvieno lietuvio širdyje ir jo gyslose dar teka senovės lietuvių kraujas ir kad senove mes didžiuojamės ir iš jos semiamės stiprybės ir pasiryžimo.

Ne naujiena, kad, paskelbus 1918 m. lapkričio 23 d. Įsakymą Kr. Ap. Ministerijai ir netrukus paleidus į tautą atsišaukimą, iš visų pusių pradėjo plaukti savanoriai į sostinę Vilnių ir kitus rinkimosi punktus. Ne naujiena ir tai, kad daugelis iš tų savanorių buvo gimnazijų mokiniai, kurie, palikę suolą, savo draugus, tė-

daug laimėjo. Jos įtaką juntame visur Lietuvos gyvenime. Kaip ūkininkui berti dirvon grūdai ne visi išdygsta, taip ir auklėtojai ne visiems auklėtiniams prigydo dorybes. Ir vis dėlto organizuotas jaunimo auklėjimas yra didelis nepakeičiamas dalykas. Tatai supranta mokykla ir šeima ir džiaugiasi tėvai, kad jų vaikai, skautais pabuvę, darosi geresni.

Skautų Brolįjai ir Seserijai, švenčiant savo 20 m. sukaktį, pasisėmus iš savo praeities stiprybės, reikia eiti toliau nužymėtomis gairėmis ir tikėti, kad jų auklėjimo darbas atneš daug dvasios pelno mūsų Tėvynei. O kas už tų darbų? Kokia padėka? Tėvynės labai, kariškiai atsako. Į ją visi sutelkime dėmesį. Kai nerimas, kai gali būti pavojaus, mylėkime Tėvynę dar labiau, jos sargyboje budėkime dar stipriau. Jums budėjimas yra jaunimo auklėjimas. Už tai jums dėkoju iš visos širdies. Budėkite toliau!

vis ir artimiausius, ėjo garsan trimito, žvangino ginklais ir nustebino savuosius savo žygiais, parodydami narsumą, ištvermę, pasiryžimą ir didį pasiaukojimą Lietuvai Tėvynei. Argi tokie vyrai negerbtini, ar jų nuveiktieji darbai nekeltni ir ar mes negalime didžiuotis jų atliktais darbais ir giliai įsidėti į mūsų širdis.

Jau nebetoli lapkričio 23 d. Todėl mes, mokiniai, stenkimės mūsų vyresniųjų draugų nuveiktus žygius plačiai išnagrinėti, giliai įsidėti į širdį ir visuomet eiti jų pavyzdžiu. Ne viena gimnazija pasipuošusi tų didvyrių, paaukojusių savo gyvybę, paveikslais bei žuvusiųjų lentomis, ne viena iškabinusi sąrašus tų mokinių, kurie paliko suolą ir ėjo ten, kur Tėvynė šaukė. Todėl pasistenkim, kad lapkričio 23 d. praeitų kuo iškilmingiausiai, su pakilusiu nuotaika ir pasiryžimu. Kaip reikia tai įvykdyti, nemaža mums padės savo patarimais karinio rengimo instruktoriai, tačiau mes iš savo pusės pasisiūlykime jiems, kuo galėtume prisidėti prie iškilmingesnio šios šventės minėjimo. Čia drovumui ne vieta. Pasisakykim, ką kas galim, o mūsų mokytojai tesprendžia. Jie, žinoma, iš visų pasiūlymų pasirinks geriausius ir labiau tinkamus šiai šventei, o mes atlikime savo pareigą. Neužmirškime gražiai pagerbti žuvusius vyresniuosius savo draugus ir tos apylinkės didvyrius, papuošdami jų kapus bei pastatytus jiems paminklus; pasisiūlykim papasakoti bei paskaityti atsiminimus tų, kurie mūsų nuomone, reikalingi būtų priminimo bei apibūdinimo; neatsisakykime padėklamuoti pritaikintų eilėraščių, dalyvauti choruose bei koncertuose. Jei mes nepagerbsime vyresniųjų mūsų draugų, tai kas juos pagerbs. Kiekvienam aišku, kad jie to pagerbimo verti. Visi, kaip vienas, į darbą. Garbinga netolima praeitis nedings iš mūsų atminties.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

GRĮŽO IŠ AMERIKOS MJR. NARUŠIS. Buvęs Amerikoje, kur nuvežė Lietuvos Karininkų Ramovės dovaną — Dr. Vinco Kudirkos biustą — ir ją įteikė Clevelando Vinco Kudirkos darželiui, Spaudos ir švietimo Skyriaus mjr. Narušis grįžo ir pradėjo eiti savo pareigas.

IŠVYKO MŪSŲ KARIUOMENĖJE STAŽAVUSIEJI LATVIJOS KARININKAI. Keliais paskutiniaisiais metais buvo gan sėkmingai bendradarbiaujama ir palaikomi draugingi ryšiai tarp Lietuvos ir Latvijos kariuomenių, pasikeičiant įvairių ginklų rūšių stažuojančiais karininkais. Pastaraisiais metais mūsų karo aviacijoje vienu metų stažą atliko latvių karo aviacijos lakūnas kpt. Tomasas, o ryšių b-ne — ryšininkas vyr. ltn. Veveris. Abu stažavusieji karininkai prieš dvejetą savaičių atsisveikino mūsų kariuomenės dalis ir buvo gražiai, nuoširdžiai išleisti ir palydėti. Karo aviacijos ir karo technikos dalių karininkų ramovėse minėtiems latvių karininkams buvo surengtos atsisveikinimo vakarienės, kuriose dalyvavo tų dalių vadai, dalinių atstovai ir karininkai su žmonomis. Karo aviacijoje kpt. Tomaso išleistuvėse dalyvavo ir Latvijos karo atašė plk. ltn. Deglavs su ponija. Išleistuvių metu buvo pasikeista turiningomis, nuoširdžiomis kalbomis. Kpt. Tomasas mūsų karo aviacijos viršininkui b. gen. Gustaičiui įteikė dovaną Latvijos karo aviacijos v-ko plk. Baško, aviacijos pulko vado plk. ltn. Kandžio ir visų karo aviacijos karininkų vardu. Taip pat gražią savo dovaną kpt. Tomasas įteikė ir 6-jai eskadrilei, kurioje jis ilgiausiai stažavo. Stažo metu kpt. Tomasui teko būti mūsų aviacijos žvalgybos eskadrilėse ir pažinti naikintuvų, bombonešių ir mokomąsias eskadriles. Taip pat gerai susipažino su mūsų karo aviacijos organizacija ir jos atitinkamais įrengimais. Taip pat dalyvavo įvairiuose lauko pratimuose, poligone, kariuomenės rudens manevruose.

Vyr. ltn. Veveris išleistuvių vakare įteikė ryšių bat. vadui Latvijos ryšių bat. vado dovaną — didelį, vertingą albumą, o b-no karininkai vyr. ltn. Veveriui įteikė sidabrų ir gintarų papuoštą lietuviško ažuolo ašotėlį.

Abu karininkai buvo gražiai palydėti į Kauno geležinkelio stotį. Atsisveikinant buvo justai stažavusių karininkų ir jų šeimų užsimezgę glaudūs ryšiai su mūsų karininkais ir jų šeimomis. Be kitko, stažavusieji kpt. Tomass ir vyr. ltn. Veveris mūsų kariuomenėje išmoko labai gražiai lietuviškai.

KARIŲ, ŠALIŲ IR K. A. M. CIVILIŲ TARNAUTOJŲ AUKOS GINKLŲ FONDUI

Šauliai per Alytaus komendantūra Lt. 27879, III Vilkaviškio šaulių rinktinė Lt. 12500, XI Raseinių šaulių rinktinė Lt. 7250, 1 pėst. pulkas Lt. 5060, Semeliškių šaulių būrys Lt. 2362,40; XI Raseinių rinktinė Lt. 2000; Trakų šaulių rinktinė Lt. 1758,25; šauliai per Utenos komendantūrą Lt. 2132,50; 4 artil. pulkas Lt. 2500, šauliai per Rokiškio komendantūrą Lt. 1500; Kūlių šaulių būrys Lt. 1375; Bajorų šaulių būrys

Lt. 1325; Kauno komendantūra Lt. 1250; Priekulės šaulių būrys Lt. 1250; XIX rinktinės 52 pionierių būrys Lt. 1250; Šauliai per Rokiškio komendantūrą Lt. 1000; Kaišiadorių šaulių moterų būrys Lt. 958; Šauliai per Klaipėdos komendantūrą Lt. 875; 9 pėst. pulko 3 bataliono liktin. puskarininkiai Lt. 852,22; Dotnavos šaulių būrys Lt. 875; Šaukoto šaulių būrys Lt. 750; Rokiškio komendantūra Lt. 750; Šaulių Sąjungos štabas Lt. 625; Rokiškio komendantūra Lt. 625; 9 pėst. pulko 7 kuopos kariai Lt. 625; Saločių šaulių kuopa Lt. 625; Šarvuočių rinktinė Lt. 587,39; Mosėdžio šaulių būrys Lt. 625; Šarvuočių rinktinė Lt. 574,12; Trakų komendant. ir šaulių rinktinės štabo karininkai ir tarnautojai Lt. 600; Gegužio šaulių būrys Lt. 505; Šauliai per Rokiškio komendantūrą Lt. 500; Viežaičių šaulių būrys Lt. 500; Marijampolės šaulių rinktinė Lt. 500; Trakų šaulių rinktinė Lt. 403,02; Utenos komendantūra Lt. 379,50; Skuodo šaulių būrys Lt. 375; Rokiškio komendantūra Lt. 375; Trakų šaulių rinktinė Lt. 393,80; Priešlėktuvinės apsaugos rinktinė Lt. 375; Ginklavimo valdyba Lt. 300; Trakų šaulių rinktinė Lt. 279,42; Utenos komendantūra Lt. 253; Kėdainių šaulių moterų būrys Lt. 250; VI Kalvarijos šaulių būrys Lt. 250; Šaulių Sąjungos štabas Lt. 250; XIII šaulių rinktinė Lt. 125; 3 pėst. pulko sunk. kulk. kuop. Lt. 125; Šaulių Sąjungos štabas Lt. 125; kpt. Grigaliūkomendantūra Lt. 125; Jurbarko šaulių būrys Lt. 125; Jurnas Lt. 125; Saločių šaulių moterų būrys Lt. 125; Rokiškio barko šaulių būrys Lt. 125; 7 pėst. pulkas Lt. 125; Šventosios uosto šaulių būrys Lt. 140; ats. gen. Šniukšta Lt. 125; I gusarų pulko mokam. eskadrono laidos kareiviai 125; Alytaus komendantūra Lt. 133; Trakų šaulių rinktinė Lt. 101,40; Giedraičių šaulių būrys Lt. 103,95; Alytaus komendantūra Lt. 90; II pėst. divizijos štabo likt. puskarininkiai Lt. 97, 70; Trakų šaulių būrys Lt. 69,50; Tarpumiškių šaulių būrys Lt. 32,70; Tauragės šaulių rinktinės raitelių eskadronas Lt. 28; Trakų šaulių rinktinė Lt. 26,70; 2 ulonų pulko ulonas Bardžilauskas Lt. 5.

LEKĖČIAI. Spalių 23 d. Lekėčių vl. apylinkėje buvo dviejų šaulių kuopų manevrai. Rytą šauliai rinkosi Lekėčiuose, iš kur po pamaldų išvyko į manevrus, kurie buvo vietiniuose miškuose. Manevrai vyko gerai ir šauliai parodė nemažą energijos ir pasiryžimo. Šauliai buvo drausmingi ir pareigą atliko gerai. Vėliau buvo bendri pietūs ir šauliškas pasilinksnimimas. Manevrai vietos gyventojams paliko daug įspūdžių.

Juozas Astrauskas

NESIVĖLUOKIME IŠSIRAŠYTI 1939 METAMS „KARIŲ“

Pirmomis dienomis, atvykus į kariuomenę

KARIUOMENĖS UGNIAGESIAI

KARIŲ GESINTO GAISRO DEŠIMTMETIS š. m. birželio 15 d. suėjo 10 metų, kai pradėta kariuomenėje steigti ugniagesių komandos. To dešimtmečio minėjimas perkeltas į š. m. lapkričio 8 d., nes prieš dešimt metų, t. y. 1928 mt. lapkričio 8 d., 4 pėst. L. K. Mindaugo pulko ugniagesių komanda pirmą kartą gesino gaisrą. Šia proga ir norėčiau supažindinti skaitytojus su aukščiau minėtos kariuomenės dalies ugniagesių komandos įsteigimu, jos nugalėtais sunkumais, nuveiktais darbais ir patirtais džiaugsmais.

4 pėst. L. K. Mindaugo pulko ugniagesių komandos užuomazga siekia 1926 mt. lapkričio mėn. Tada buvo gautas stiprus rankinis siurblys ir 80 metrų žarnų. Siurblių prižiūrėti ir gaisro metu juo naudotis buvo pavesta mokomajai kuopai. O jau 1928 m. rugpiūčio 22 d. kariuomenės vadovybės buvo

4 pėst. pulko pirmoji ugniagesių komanda 1928 m.

leista įsteigti neetatine ugniagesių komanda, į kurią mieliai stėjo likt. puskarininkiai ir kareiviai. Pirmu komandos viršininku buvo paskirtas kpt. Kazanas, kuris jai vadovavo iki 1936 mt. rudens.

Komandai susiorganizavus, tuoj buvo imtasi teoretiškai ir praktiškai apmokyti karius gaisrų gesinimo darbo. Šis darbas, suprantama, buvo gana sunkus, nes tuomet nebuvo atitinkamo tam reikalui apmokymo kadro ir turėta mažai įrankių. Bet visiems su energija dirbant, darbas buvo varomas pirmyn. Taip, dar mažai pasiruošus, komanda pirmąjį krikštą priėmė 1928 mt. lapkričio 8 d., kada buvo iššaukta gesinti gaisrą.

Gaisras kilo naktį apie 24 val. netoli pulko stovėjimo vietos. Degė Venslaviškių kaime pil. Kizaitės klojimas su pašaru. Komanda gaisran nuvyko tik su turimu rankiniu siurbliu ir kitais negausiais įrankiais. Vadovavo komandos viršininkas kpt. Kazanas. Gesinime dalyvavo likt. vrš. Markelis, vrš. Markelevičius ir kiti. Be to, gesinti padėjo ir kariai neugniagesiai. Nuvykus komandai į gaisro vietą, klojimas buvo jau gerokai liepsnos apimtas ir jo išgelbėti buvo nebejma-

noma. Tad ypatingas dėmesys buvo kreipiamas apsaugoti nuo užsidegimo kitus netoli esančius trobesius. Prie gaisro buvo susirinkę ir šiaip minėto kaimo vyrų, bet gesinti nepadėjo. Įsakius padėti gesinti, visi tuojau išlakstė. Mat, tą naktį kaime buvęs kažin koks subuvimas ir visi prie gaisro atvykusieji buvo jau kiek „išilinksminę“. Tad gaisrą teko gesinti tik savomis jėgomis ir priemonėmis. Ir taip po 6 val. sunkaus ir energingo darbo gaisras buvo likviduotas. Pirmasis komandos egzaminas buvo išlaikytas „gerai“.

Nebuvo tokių metų, kad komandai nebūtų tekę dalyvauti gaisrų gesinime. 1929 m. komanda padėjo gesinti kilusį didelį gaisrą pil. Chazeno linų fabrike Panevėžy. Čia komandai teko be pertraukos dirbti per 10 val. Kitais metais taip pat padėjo gesinti gaisrą Panevėžy, ir buvo nuvykusi gesinti degančio Karsakiškio miško. 1931 m. savarankiškai teko gesinti Pajuodžių ir Samanynės kaimų gaisrus. Be to, tais pačiais metais vėl padėjo gesinti kilusį gaisrą pil. Chazeno linų fabrike Panevėžy. Tą dieną komanda buvo iššaukta į Panevėžį ir antrą kartą, nes buvo kilęs gaisras Ramygalos gatvėje. Taip kasmet komandai tekdavo padėti ir savarankiškai gesinti apylinkės kaimuose ir atskiruose vienkiauose kilusius gaisrus. Savo rajone kilusį gaisrą komanda gesino tik 1935 mt., kada buvo užsidegusi karininkų ramovė.

Komandai teko kovoti ne vien su ugnies siaubu, bet ir su kita gamtos stichija — potvyniais. 1932 m. pavasarį komanda buvo iššaukta prie Berčiūnų vasarvietės apsaugoti nuo potvynio ir ledų Sanžylos tiltą. Pavartojus sprogstamą medžiagą ir kitus įrankius, tiltas buvo sėkmingai išgelbėtas.

Aplamai, per 10 metų komandai teko gesinti per 18 gaisrų, iš kurių savo rajone gesino tik vieną. Iš to darosi aišku, kad daugiausia buvo pasitarnauta visuomenei, kaimui.

1935 m. rudenį, persikėlus vienam batalionui į kitą įgulą, o uvo leista įsteigti ugniagesių komandą ir batalione. B-no ugniagesių komandai jau teko gesinti du gaisrus: 1937 m. Šimonių miško gaisrą ir šiais metais Kupiškio miest. kilusį gaisrą. Nors dabar pulke yra ir dvi ugniagesių komandos, bet abi yra gana stiprios, nes turi prityrusį kadra. Neskaitant buvusį ir dabar esamų komandos viršininkų, komandose yra po 15 likt. puskarininkių bei viršilų, kurių tarpe yra jau senų ir prityrusių gaisro „vilku“. Kareiviai į komandas yra skiriami tik baigę mok. kuopą, nes į mok. kuopos programą įeina ir ugniagesybos pamokų. Bet ir iš baigusiu mok. kuopą parenkami tik gabesnieji, kurie įtraukiami komandų sudėtin, kur galutinai parengiami ugniagesybos darbu. Tokių paruoštų ugniagesių pulkas kasmet paleidžia atsargon per 50 žm., išduodant atitinkamus liudijimus, kurie gali kaimuose bei miesteliuose steigti ugniagesių komandas arba stoti į esamas, kaip kadras.

I PĖST. PULKO UGNIAGESIŲ KOMANDA. 1 pėst. D. L. K. Gedimino pulko ugniagesių užuomazga siekia pirmąsias pulko kūrimosi dienas. Dar fronte būdami, nelaimės iš-tiktiems kaimų ir miestelių gyventojams kariai savo jėgomis padėdavo gesinti degančius trobesius, iš ugnies nasrų gelbėdavo turta. Jau 1923—1924 m. pulko kariai sistematiškai buvo supažindinti su įvairiais gaisrų gesinimo būdais, buvo rengiamos priešgaisriniai klausimai paskaitos, paleidžiamieji į atsargą kareiviai raginami stoti į ugniagesių organizacijas.

1928 m. birželio 15 d. įsakymu kariuomenei, tarp kitų 18 dalių, įsteigta ugniagesių komanda ir 1 pėstininkų pulke. Komanda buvo sudaryta iš 47 kareivių. Pirmuoju komandos viršininku paskirtas ltn. Statkevičius, o jo padėjėjas prityręs ugniagesys kapelmeisteris Kulikauskas. Komanda faktinai pradėjo veikti tik 1928 m. lapkričio mėn. pradžioje ir pirmąjį krikštą atliko kareivines gesindama.

1929 m. balandžio mėn. gale išleista I atsargos kareivių ugniagesių laida. Per pirmąjį penkmetį parengta ir paleista į kariuomenės rezervus 159 ugniagesiai. Antrasis penkmetis išleistųjų skaičiumi yra žymiai gausingesnis.

Š. m. spalio 14 d. komanda į atsargą išleido XX ugniagesių laidą — 41 ugniagesių.

Pulko komanda daug kartų padėjo gaisrus gesinti ir miesto komandai.

Komanda parengia žmones ne tik gerai susipažinusių su gaisrų gesinimo priemonėmis, bet taip pat nusimanančius priešcheminėje ir priešlektuvinėje apsaugoje orinio puolimo sąlygose.

Kadangi gaisrus gesinant daugiausia sudaro sunkumų vandens trūkumas, kareiviai ugniagesiai ragunami, grįžę iš kariuomenės į namus, tuojau pat sutvarkyti ūkiuose šulinius ir tuo garantuoti nelaimėje greitesnę pagalbą. Dabar komandai vadovauja: ltn. Šukys — viršininkas, j. ltn. Skamaročius — padėjėjas, vrš. Klicius — brandmeisteris.

8 PĖST. PULKO UGNIAGESIŲ KOMANDOS. 8 pėst. pulko vadovybė jau 1924 m. gale pradėjo rūpintis priešgaisrine apsauga. 1925 m. pradžiai pulkas gavo vieną rankinį siurblią, keletą statinių vandeniu ir kitų smulkesnių gaisrui gesinti įrankių. Mjr. Namajuška, surinkęs mok. kuopos mokinius, įsteigė pulko ugniagesių užuomazgą — būrį, kuriam jis pats ir vadovavo. Nuo 1928 m. lapkričio 24 d. ugniagesių būrys oficialiai perorganizuojamas į ugniagesių komandą, kurios viršininku buvo paskirtas ltn. Garolis, o jo padėjėjas vrš. Brazinskas. Išvykus iš pulko ltn. Garoliui, k-dos viršininku iki 1934 m. buvo ltn. Juodis, iki 1935 m. j. ltn. Sivickis, o nuo 1935 m. pulkui persiskyrus į dvi įgulas — vienai ugniagesių k-dai vadovauja ltn. Kalnietis su padėjėju vrš. Kebliu.

Komanda savo pasirengimą įrodė 1937 m., gesindama degantį žuvininkų kaimą ir šių metų pradžioje Gubernijos dvare linų apdirbimo fabriką „Litlin“.

Minint mūsų kariuomenės ugniagesių 10 metų darbo sukaktį, malonu paminėti, kad 8 P. P. ugniagesių k-da per tą laiką yra apmokiusi — parengusi kovai su ugnimi ir išleidusi į atsargą apie 550 karių ugniagesių, iš kurių daugelis ir dabar dirba civilinėse, bei šiaulių ugniagesių komandose. Yra gesinusi 39 gaisrus ir išgelbėjusi iš liepsnų ne vieno žmogaus turtą.

Tenka pažymėti, kad komandos veiklai sustiprinti daug padeda savo patarimais buvęs ilgametis k-dos viršininkas, senas ugniagesybos veikėjas kpt. Juodis. Taip pat komandoje yra gana senų ugniagesybos darbe dirbančių ugniagesių kadras. Seniausias I b-no komandoje ugniagesys yra vrš. Keblis, kuris k-doje yra nuo susikūrimo ir yra ejęs įvairias pareigas. Psk. Gulbinskas

2 INŽINERIJOS B-NO UGN. KOMANDA. Bataliono ugniagesių komanda įsteigta buvusioj atskiroj geležinkelių kuopoj 1928. IX. 1. Pirmuoju jos viršininku buvo ltn. Gavelis, komandai vadovavęs nuo 1928. IX. 1 ligi 1929. X. 1 ir nuo 1932. IV. 14 ligi 1937. I. 22; po jo nuo 1929. X. 1 ligi 1931. VII. 1, komandai vadovavo ltn. Milaševičius, nuo 1931. VII. 1 ligi 1932. IV. 14 ir nuo 1937. I. 22 ligi š. m. X. 16 — ltn. Virševičius, o dabar komandos viršininku yra ltn. Guobys.

Per pirmąjį savo gyvenimo dešimtmetį komanda gesino 27 gaisrus, jų tarpe didįjį Lygumų miestelio gaisrą, 1933 metais; daug jos mokymo kursą baigusiu ugniagesių po visą Lietuvą išsiskirstė dirba ugniagesybos darbą įvairiose komandose, kaip kur joms vadovaudami. Už nuopelnus ugniagesybai yra apdovanotų: „Artimui pag.“ III laipsnio garbės ženklais 3 karininkai ir 1 viršila, Estijos ugniagesių kryžiumi 1 karininkas, „Artimui pag.“ medaliais 3 viršilos ir 2 puskarininkai.

PRIENŲ ĮGULOS ugniagesių komandos viršininko padėjėjas vrš. Urbonas per teoretines pamokas užklaušė jaunus kareivius-ugniagesius: „Kas tai yra ugniagesių krikštai?“ Visi įvairiai spėjo, bet nė vienas neatspėjo. Tuomet viršila pasakė: „Ateis ta valanda ir minutė, kada jūs tikrai būsite pakrikštyti“. Nekantriai visi laukėmė tos dienos.

Ir štai 1935 metais gruodžio 24 d. 6 val. ryto išgirdom kaukiančią sireną. Tuomet dar gyvenome privačiuose butuose Prienuose, nes kareivinių statyba nebuvo dar baigta. Visi bėgom į Kęstučio g-vę — 27 Nr., kur buvo b-no štabas — ten ugniagesių rinkimosi vieta.

Atbėgus prie štabo, ugniagesių dalis buvo susirinkusi ir komandos v-kas kpt. Normantas įsakė vykti į kareivinių rajoną gesinti technikos sandėlių, kuris užsidedė nuo geležinės krosnies. Atbėgė į kareivinių rajoną, technikos sandėlių rando me apimtą ugnies. Vėjas liepsnų ir žarijas nešė į naujai pastatytus pašaro sandėlius, kuriuose tuo metu jau buvo pašaro. Komandos viršininko įsakymu kirvininkai sulipo į pašaro sandėlių stogus saugoti, kad neužsidegtų pašaro sandėliai. Siurblininkai pastatė siurblią ir ėmėsi gesinti technikos sandėlių, užkirsdami ugniai kelią į pašaro sandėlius, nes į juos nešė vėjas ugnį.

Likusieji ugniagesiai ir gauti pagalbon iš b-no kareiviai su kastuvais, apkasdami smėliu, gesino smalos statines ir kit. chemines medžiagas. Darbas buvo sunkus ir visi kaip ugniagesiai taip kareiviai, dirbo didžiausiu pasiryžimu, perslėpę, suprakaitavę, nuo 6 val. ryto iki 11 val. dienos. Likvidavus gaisrą, liko apsaugon porą ugniagesių. Visi kiti grįžom atgal į miestelį ir vėl susirikiavom prie b-no štabo.

Komandos v-kas kpt. Narmantas dėkojo mums už gaisro energingą gesinimą, primindamas ir toliau budėti Tėvynės sargyboje. Linkėjo linksmai valgyti Kūčių vakarienę ir pasakė: „Visi tie, kurie dalyvavot šio gaisro gesinime, tikrai gavote ugniagesių krikštą“.

Po to išsiskirstėm į kuopas, kurios gyveno miestelyje, ir vakare valgant Kūčių vakarienę vis dar mintyse skambėjo ugniagesio krikštas.

Ats. ugn. Grauža

BERLYNAS PANEIGĖ GANDUS DĖL KLAIPĖDOS.

Visai neseniai latvių laikraščio „Jaunakas Zinas“ Berlyno bendradarbis praneša, kad Berlyno atsakinguose sluoksniuose griežtai paneigiami gandai apie Vokietijos reikiama aktingumą Dancigo ir Klaipėdos bei Baltijos valstybių atžvilgiu. Vokietija tikinti, kad Klaipėdos statusas pats savaime pasidarys toks, koks jis turėtų būti. Ši problema Vokietijos užsienių politikoje nesanti jokiū būdu pastatyta pirmoje vietoje. Vokietija aišku, neatsisakyianti nuo reikalavimų, kad su jos tautiečiais Klaipėdoje būtų prideramai elgiamasi, bet tas turi įvykti Lietuvos nepriklausomybės rėmuose.

ANGLŲ SPAUDA APIE KLAIPĖDĄ. Anglų laikraštis „Manchester Guardian“ spalį 28 d. viename savo straipsnyje rašė, kad padėtis Klaipėdoje nelaukama ypatingai rimta. Lietuvos Vokietijos santykiai yra visiškai normalūs. Nėra jokių žymių, rodančių santykių įtępmą, nei kad santykiai galėtų ateityje pablogėti. Vokiečių nusiskundimus Lietuvos vyriausybės visuomet išsprendžianti patenkiamu būdu. Dėl naujųjų svarstomų įstatymų sakoma, kad tai buvo Didžiosios Britanijos atidžiai išstudijuota ir, eksperto nuomonėmis, Lietuva pasiūlyti teisėtai ir statuto ribose.

ITALIJA IR VOKIETIJA NEPAREMSIANČIOS LENKIJOS IR VENGRIJOS NORŲ. Sąryšyje su Vokietijos ir Italijos pasitarimais Romoje, manoma, kad Vokietijos pažiūros į tuos klausimus nesancios pasikeitusios ir kad ji esanti ir toliau griežtai priešinga bendros Lenkijos ir Vengrijos sienos minčiai. Italija šiuo metu jau taip pat ne per daugiausia padrasinanti Vengrijos vyriausybę jos pretenzijose į Rusiniją. Atrodo tikra, kad Berlynas ir Roma tuo klausimu nusistatys bendrai.

PASIBAIGĖ MUSSOLINIO IR RIBENTROPO PASITARIMAI. Po pasikalbėjimo su Mussoliniu, vokiečių užsienių reikalų ministras Ribentropas vokiečių spaudos atstovams Romoje pareiškė, kad pasitarimuose su Italijos valstybės vyrais buvo širdinga dvasia apsvartytos visos Europos politikos problemos. Buvę iš naujo parodyta, kad visos aktualios politinės problemos bus sprendžiamos Vokietijos ir Italijos, pasiremiant Romos-Berlyno ašimi, draugiškumo ir bendradarbiavimo dvasia.

Po pasitarimo apskritai pareiškama, kad dar pakankamai nepaaiškėjusi bendra politinė padėtis, kad būtų galima pasikelti smulkų Vokietijos ir Italijos politinio bendradarbiavimo planą.

BONNET KALBA APIE PRANCŪZIJOS SAUGUMĄ.

Prancūzų radikalsocialistų kongrese kalbėjo užsienių reikalų ministras Bonnet, pažymėdamas, kad kartinis prancūzų saugumo akmuo yra prancūzų anglų santarvė, kuri ir dabar Europai davė taiką. Per paskutinę krizę Prancūzija bendradarbiavo su Anglija diena iš dienos, valanda iš valandos. Europos tautos negali toliau gyventi tame netikrume, kuriame dabar jos yra. Reikia pageidauti, pareiškė Bonnet, kad tarp Vokietijos ir Prancūzijos galėtų įvykti nuoširdus bendradarbiavimas ir kad tose dviejose valstybėse būtų pašalinta baimė konflikto, kuris greitai laiku sunaikintų visą pažangą, tokio- mis didelėmis pastangomis pasiektą ir Vokietijoje ir Prancūzijoje. Tarp Prancūzijos ir Italijos visai neseniai užmegsti normalūs santykiai. Dabar reikia linkėti, kad sustiprėtų draugiškumas. Dėl Prancūzijos politikos gairių Bonnet pažymėjęs, jog šitoje politinėje koncepcijoje nėra nieko, kas nebūtų visiškai suderinama su visais Prancūzijos draugiškumo ryšiais su Sovietų Sąjunga, ir taip pat su Lenkija, Rumunija, Jugoslavija ir Belgija.

VOKIETIJA TREMIJA LENKIJOS FILIEČIUS ŽYDUS.

Spalį 29 d. žiniomis iš Berlyno lenkų sluoksnių, visi Vokietijoje gyveną Lenkijos piliečiai žydai spalį 27 d. popiet gavo įsakymą per 24 val. apleisti Vokietiją. Po padarytų kratų pas nepageidaujamas elementus, spalį 28 d. buvo priversta išvažiuoti apie 20.000 Lenkijos piliečių. Minėtuose lenkų sluoksniuose tvirtinama, kad iš visos Vokietijos bus ištremta 60—100.000 žydų. Vien tik iš Leipigo srities ištremta apie 50.000 žydų.

Buvę nepatikrintų žinių, kad Vokietija sutiko trėmimą atidėti, lenkams sutikus praiginti terminą pasams patvirtinti.

ČEKOSLOVAKAI KVIEČIA ARBITRAIS ITALIJĄ IR VOKIETIJĄ. Havaso žiniomis, spalį 28 d. Čekoslovakijos vyriausybė Italijai ir Vokietijai nusiuntė notas, kuriose prašo tas valstybės pabūti arbitrais nustatant Čekoslovakijos Vengrijos sieną.

JAPONIJOS POLITINIAI TIKSLAI KINIJOJE. Japonų sluoksniuose karinės ir ekonominės japonų politikos tikslai aiškunami tuo būdu, kad naujosios Kinų vyriausybės galia apims tikrąją Kiniją, išskyrus Čaharą, Sujuaną ir Mongoliją, kurios politiniu atžvilgiu bus priskirtos prie Mandžuko. Naujos vyriausybės bus sudarytos Hankave ir Kantone. Jos su Pekino ir Nankino vyriausybėmis sudarys komisiją, kuri išrinks Kinijos prezidentą. Naujoji kinų vyriausybė prisidės prie prieškomunistinio pakto.

Fukieno provincija gaus ypatingą autonomiją. Jeigu Čiangkaiškas netrukus atstipatydyntų, tai ir naujasias vyriausybės būtų galima įtraukti kai kuriuos tautinės kinų vyriausybės narius. Bet jeigu bus priešinamasi ir toliau, tai šis siūlymas bus panaikintas.

Ekonominėje srityje Japonija reikalauja vadovavimo šiaurinėje Kinijos dalyje ir žemutiniame Jangcės baseine, kad galėtų eksploatuoti žemės turtais ir suorganizuoti pramonę. Japonai yra nusistatę leisti dalyvauti ir užsienių pramonei, drauge atsivėlgti ir specialius Didžiosios Britanijos interesus, tik su sąlyga, jeigu pastaroji pripažins padėtį, kuri atsirado po Japonijos laimėjimo.

Karinėje srityje japonai nori turėti viršų Pekino Hankavo linijoje ir teritorijoje, esančiose ir rytus nuo šios linijos. Be to, dar reikės užimti Kwangsi, kuris bus pavestas Kantonų vyriausybės žiniai, ir Sianfu, kad būtų atskirtas susisiekimas su Sovietų Sąjunga.

KAS NAUJA LIETUVOJE

ŠVEICARIJOS NEPAPRASTAS PASIUNTINYS IR ĮGALIOTAS MINISTRAS LIETUVAI bus Dr. Karlas Eggeris su rezidencija Helsinkyje (Suomijoje). Šiomis dienomis Respublikos Prezidentas davė sutikimą tokiam paskyrimui.

LIETUVOJE PANAIKINTAS KARO STOVIS. Nuo lapkričio 1 d. visoje Lietuvoje panaikintas karo stovis.

ŠILUTĖJE IŠKILMINGAI ATIDARYTI NAUJIEJI GIMNAZIJOS RŪMAL. Spalį 29 d. Šilutėje buvo atidaryti naujieji gimnazijos rūmai. Iškilnėse dalyvavo švietimo ministras prof. Tonkūnas, Klaipėdos krašto mokyklų d-jos vadovybė, gubernatūros švietimo patarėjas Klemas ir daug vietos visuomenės. Švietimo ministras prof. Tonkūnas pasakė kalbą. Ta proga naująją mokyklą pasidžiaugė ir kiti kalbėtojai. Mokykla atsiėjo 660.000 litų. Lėšos gautos iš vyriausybės.

AERO KLUBO STIPENDIJA GABIAM AVIOMODELISTUI. Lietuvos Aero Klubas paskyrė aviomodelistui A. Pranskičiui stipendiją amatų mokslams išeiti. A. Pranskietis yra savamokslis modelistas. Jis drauge vadovauja vieninteliam kaimo jaunimo aviacijos būreliui Monaituose.

PRIE VOKIETIJOS SIENOS UŽDARYTI KAI KURIE PEREINAMIEJI PUNKTAI dėl Rytrūsiosios pasirodžiusios snukio ir nagų ligos. Uždaryti Kartėnų, Sokaičių, Bitėnų, Šereitlaukių ir Vingių pereinamieji punktai.

KALAMA NAUJA CENTŲ PARTIJA. Finansų Ministerijos anksčiau išleistas 1 milijonas 1 cento monetų kažin kur dingo ir jų apyvartoje visai nedaug. Todėl dabar kalama nauja partija — dar 5 milijonai 1 cento monetų. Monetos bus to pat modelio.

KAUNE ATPIGINTA ELEKTROS ENERGIJA. Paprastas tarifas sumažinamas ligi 75 ct. už 1 kwh, o kurie svartos daugiau (įvairioms priemonėms) — mokės po 40 ct. Elektrinėms virtuvėms sumažinama nuo buvusių 18 centų iki 16 ct. už 1 kwh.

NUO LAPKRIČIO 1 D. PAKEIČIAMAS V. D. KULTŪROS MUZIEJAUS LANKYMO VALANDOS. Pagal V. D. Kultūros Muziejui lankyti taisyklės, šis muziejus nuo lapkričio 1 d. bus atidarytas šiomis valandomis: darbo dienomis — 10—16 val., sekmadieniais ir šventadieniais — 12—16 val.

ĮSTEIGTA „VALGIO“ BENDROVĖ. Steigėjai yra „Maistas“, „Pienocentras“, „bravoras“, „Gubernija“ ir „Parama“. Naujoji b-vė numato plačiai steigti įvairias užkandines bei valgyklas.

KARINĖS ŽINIOS

GRAIKIJOS KARIUOMENĖ. Taikos metu kariuomenėje laikoma apie 85.000 karių. Kariuomenė padalyta į 2 armijas inspekcijas (4 armijos korpai). Korpas turi 3 pėst. divizijas po 2 pulkus. Kavaleriją sudaro 2 atskiros brigados.

Visoje kariuomenėje yra 24 pėst. pulkai, 4 atskiri pėstininkų batalionai, 7 pasienio batalionai, 4 kavalerijos ir 6 kalnų artilerijos pulkai, 1 atskira art. grupė, 2 lengvosios ir 2 sunkiosios artilerijos, 2 pionierij, 1 telegrafo ir 1 geležinkelių pulkai, 1 pionierių batalionas, 4 motorizuotos grupės ir 1 motorizuota kuopa.

Karo metu graikai gali išstatyti apie 600.000 karių, tačiau jų apginklavimas ir aprenngimas būtų valstybei nepaprastai sunkus uždavinys. Kariuomenė būtų mažai judri, nes kelių tinklas Graikijoje yra blogas, be to, ir kariuomenės mokymas stovi nepakankamai aukštai. Mokymą prižiūri prancūzų karinė misija; jis vedamas prancūzų kariuomenės pavyzdžiu, kuris ne visai tinka graikų kariuomenei.

Ginklavimas ir apranga nepasižymi vienodumu. Ypačiai mažai yra šarvuotųjų ir tankų. Valstybės išdas negali pakelti didesnių išlaidų ginklavimuisi, savo ginklų fabriku graikai neturi. Numatyta įkurti 2 karo aviacijos divizijas, Atėnuose (Graikijos sostinėje) ir 1 jūrų aviacijos diviziją. Tačiau dėl lėšų stokos laikinai nuo to sumanymo atsisakyta. Graikų kariuomenė turi tik apie 150 lėktuvų.

TRUMPAS AR ILGAS KARAS? Šiais laikais, kai visas pasaulis ginkluojasi, o valstybės vienos rengiasi pulti kaimynes, kitos ruošiasi gintis, karinėje spaudoje dažnai keliamas būsimojo karo ilgumo klausimas. Vieni teigia, kad dabartinės kautynių priemonės privers priešą greit pasiduoti, todėl karas bus trumpas. Ypačiai tai mėgsta tvirtinti tie, kas labiausiai pasitiki karo aviacija ir cheminio karo priemonėmis. Tačiau paskutinio dešimtmečio karų patyrimas (Tolimieji Rytai, Etiopija, Ispanija) paneigia trumpojo karo šalininkų tvirtinimus. Ta proga žurnalas „Militär-Wochenblatt“ primena garsiojo vokiečių karinio rašytojo Moltkės mintį: „Kai kyla karas, nieks negali numatyti jo pabaigos. Ne viena kariuonėčių šalių negali nugalėti priešą per vienas kitas kautynes. Karas gali užsitęsti 7, net 30 metų...“ Ir seniau buvęs prancūzų generalinio štabo viršininkas gen. Debeney prideda: „Kol nebus išrastas ginklas, kuris pakeis visą dabartinę karo techniką, reikia rengtis ilgajam karui“...

NAUJIEJI LEIDINIAI

REFORMATŲ ŽURNALAS APIE „KARĮ EVANGELIKŲ K. A. BIRŽUOSE leidžiamame Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegijos „Sėjėjo“ žurnale įdėta platesnė kun. A. Šerno sudarytos „Kario evangeliko“ maldaknygės recenzija, kuri įvertina naują leidinį, kaip „labai gerą knygutę“, tinkamą ypačiai pradinėms mokykloms. „Tai pirma su nesudaryta lietuvių kalba knyga bažnytiniai-religinių giesmių srityje...“ Kad ši knygutė bus nuoširdžiai sveikinama visų Lietuvos evangelikų ir kad jai užtikrintas pilnas pasisekimas, tuo abejoti netenka — rašoma recenzijoje. Recenzija baigiasi žodžiais: „Visi Lietuvos evangelikai didžiai dėkingi kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyriui už rūpesčius karių evangelikų dvasios reikalais ir už „Kario Evangeliko“ išleidimą. Tai reikšminga dovana“.

Povilo Pakarklio DAKTARATAI, jų įsigijimas, mokslinė bei visuomeninė reikšmė ir su kai kuriais iš jų susijusi žala Lietuvai. Mokytojų Knygyno leidinys. 1938 m. 56 pusl. Kaina Lt. 1.

Knygelėje teikiama bendrų žinių apie daktaratų įsigijimą Anglijoje, Amerikos Jungtinėse Valstybėse, Prancūzijoje, Sovietų Sąjungoje, Vokietijoje ir kraštuose su vokiška universitetų organizacija. Knygelėje ryškiai parodoma, kad daktaratui įsigyti ne visuose kraštuose ir net to paties krašto ne visuose universitetuose statomi lygiai vienodi reikalavimai ir per tat ne visuose kraštuose yra vienodai vertinamas daktaro laipsnis. Knygelėje, kalbant apie daktaratus, paličiama ir šiaip aktualiu kultūrinio gyvenimo klausimu. Knygelė parašyta aštriu, gyvu stiliumi. Šiais metais ji per daugelį numerių buvo spausdinama „Lietuvos Žiniuose“.

Štai naujokas Ropinė,
Vyras linksmas, nusiteikęs,
Jau į savo kuopą ritas,
Nešdamas valizą, kitą.

Geras ūkvaizdis, iš tiesų,
Davė naują mundiruotę,
Bet seni kareiviai sako,
Kad ji brangiai įkainota.

Reikia pilvą nuraminti,
Su dešrelėm ir sūriukais.
Taipgi sielą atgaivinti
Užsilikusiais gurkūniukais..

Sitos garbanos daug metų
Taip žavėjo mergužėles...
O dabar už kazematų
Išnešios jas rudens vėjas.

Vyrai sakė, kad reikėsią
Daugel dirbti, patruliuoti,
Tik visi jie nutylėjo,
Kad reikės rajoną šluoti..

Labas, Putpele brangioji!
Mes rikiuotę studijuojam.
Jau išmokom keisti koją,
Ir dainelę sudainuojam.
Psk. Eug. Bliudnikas

MUZIEJUJE

Vadovas: — Štai, ponai, kambarys,
kuriame mirė karalius...

Vienas lankytojų, pertraukdamas: —
Atsiprašau, bet pernai jūs rodėte kitą
kambarį.

Vadovas: — Taip, bet jis dabar re-
montuojamas. B. Ag.

— Kuo Jūs užsiimate, — klausia tei-
sėjas kaltinamąjį.

— Aš išradėjas, — atsakė šis.

— Ir ką Jūs lig šiol išradotė?

— Dar nieko, bet aš toje srityje dir-
bu, — atsakė kaltinamasis.

GERI NORAI

Eil. špokas:

— Raulai, kodėl tu atro dai toks iš-
vargęs?

— Galvą skauda nuo piniginių rūpes-
čių, mielas drauge.

— Tai kodėl gi anksčiau man nesa-
kei?

— Ką, tu nori man paskolinti pinigų?
Brangusis...

— Tyliau, aš galiu tik paskolinti tau
miltelių nuo galvos skaudėjimo.

ATSIMAINĖ

— Na, ar Jurgis vis dar greitai užsi-
dega?

— Ne, dabar jis ugniagesis.

— Tą tikras vargas. Po to, kai Jo-
nas praleido visus savo pinigus, pusė jo
buvusių draugų nebenori jo pažinti!

— O kita pusė?

— Kita pusė pažįsta jį ir nuluptą. Tai
skolininkai. Rs.

Vakar ir šiandien

Šaltas ir darganotas 1830 metų rudens vakaras. Be perstojo uždamas ir dejuodamas, švilpdamas sąsparų plyšiuose, lankstydamas ir šniokšdamas apnuogintose medžių šakose, pučia šaltas vakarų vėjas, nešdamas su savim tamsius ir lietingus debesius.

Netoli miško sodyba. Nedidelėj trobelėj pro langus spinksi žiburys. Trobelės viduje tamsoka, nes šviečia tik įkišta į tam tikrą geležinį prietaisą — „ožį“ balana. Pro plyšetus, nedidukus trobelės langus skverbiasi į kambarį vėjas. Į stiklus, kartais smarkiau, o kartais silpniau, barbena stambūs lietaus lašai. Prie seno sukrypusio stalo, aplink apsėdę, valgo vakarienę nedidelė šeimyna: paliegęs senis, senutė ir jaunas, gražus, augalotas bernas — jų sūnus Vincas. Visi trys įsikniaubę, susimąstę tyliai valgo.

— Ar nešalta tau tenai pasilėpus, vaikel? — nutraukė tylą senutė. — Jeigu šalta, tai miegok šiandien troboj. Gal neatsibastys tie netikėliai maskoliai.

— Ne, mama, nešalta. Pavalgysiu ir eisiu greitai į savo lindynę, — kad tik neužvažiuotų tie prakeikti raudonsiūliai, nes man šiandien per visą dieną kažkodėl širdy neramu ir tiek.

— Ak tu, Dievuli! Kada gi šitie vargeliai pasibaigs... — žiūrėdama į savo vienintelį vaiką pradeda verkti senutė.

Senis tyli ir nesąmoningai nagu krapšto pypkę, bet, matyt, kad ir jis vos begali išlaikyti savo širdį be ašarų. Nejauki tyla. Nė vienas negali pradėti jokios kalbos. Seneliai dūsauja, kad tik nesugautų į „rekruitus“ vienintelį jų sūnų, vienintelę jų paguodą ir darbininką. Stipresniam vėjui papūtus, subraška stogas. Kamine triukšmingai susibeldžia durelės. Visi trys krūpteli.

— Na, reikia jau eiti, — keliasi Vincas. — Tiesa, tėveli, suieškok man tabako. Aną jau surūčiau.

Senis, nuėmęs nuo pečiaus, piausto tabaką ir supiaustęs trina delnuose. Staiga kažkas smarkiai su-

beldžia į duris. Kažkas rusiškai įsako atidaryti! Seniui iš dantų iškrinta pypkė. Senutė suklikusi puola prie sūnaus. Vincas suprato kokie svečiai. Pabalęs kaip drobė sustingo, nežinodamas ką ir bepradėti daryti.

— Atidarykit! — dar griežčiau pakartojo balsas iš už durų, lydymas smarkių kumščių ir buožių smūgių į jas. Išverstos durys triukšmingai virto į priemenę ir į kambarį įsiveržė aštuoni žandarai.

— Rankas aukštyn! — įsako jų viršininkas, atkišęs ginklą, o visi kiti šoko prie Vinco — vieni su rimbais, o kiti su geležiniais pančiais rankose. Vincas, būdamas stiprus, pasipurtė ir žandarai atšoko į šalis. Įpykęs vienas žandaras prisėlino iš užpakalio ir smogė Vincui šautuvo buože per galvą. Netikėto smūgio apsvaigintas, Vincas pasviro ir virto kaip audros išverstas ažuolas ant žemės, per nosį išsiveržė kraujas.

— Jėzau, Marija, Vinceli!.. — motina raudodama puolė prie sūnaus, bet žandarai stūmė ją, ir ji bejėgiškai parpuolė ant žemės.

Senis, negalėdamas pakelti tokių žiaurumų, beprotiškomis akimis puolė viršininką ir įsikabino naga į jo gerklę, bet vienas žandaras trenkė šautuvu ir apsvaigintas senis nuslinko ant aslos. Raudodama senutė puolė žandarų viršininkui po kojomis, prašydamas pasigailėti sūnaus.

— Šalin! — žvėrišku balsu suriko viršininkas ir blizgančiu batu trenkė senutei į krūtinę. Senutė sudejavusi ir apalpusi sukniubo po žandaro kojomis, dar vis apkabinusi jas.

— Suriškit, tą! — įsakė viršininkas žandarams, rodydamas į gulintį be sąmonės Vincą. Žandarai uždeda Vincui geležinius pančius ant rankų ir kojų ir išneša dar vis neatgavusį sąmonės laukan — ant vežimo. Žandarai vienas po kito išeina iš trobelės.

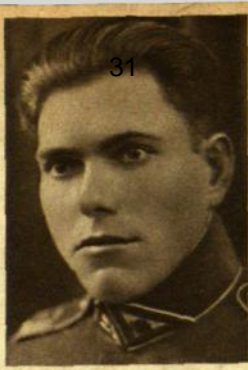
Kambaryje ant aslos guli be sąmonės abu seneliai. Seniui ši žaizdos lašena kraujas. Pro atvertas duris į vidų virsta kamuoliais šaltas darganotas vėjas, užpūsdamas kartu ir baigiančią degti balaną. Tamsu. Lauke girdėtis rusiškas keiksmas ir tolstantis vežimo barškėjimas.

Vrš. A. Valančius

Vrš. J. Kaklauskas

Vrš. Načajus

Psk. St. Narijauskas

Psk. Liubinas

Psk. J. Žinka

Psk. J. Žaltauskas

Psk. J. Dosinas

Psk. A. Čibirka

J. psk. Rindza

Giedri, nors ir vėsi, — 1938 m. lapkričio naktis. Aušrinė šviečia skaisčiausiai iš visų žvaigždžių. Grįžulio ratai apvirtę priešakiu žemyn ir jau apkeliavę į žiemos rytus, nes jau pirma valanda ryto. Pilnatis jau kiek persisukęs į žiemos vakarų pusę, bet šviečia vis ta pačia, aiškia ir mistiška šviesa. Ramu. Neaprašomo grožio vaizdas! Pažiūrėjus į dangų ir į žemę, nejučiomis prisimena didžiojo poeto Maironio žodžiai:

„Ir kas per naktis! Dega žvaigždės aukštai,
Bemirkčioja tartum akutės;
Iš užgario pilnatis mėnuo antai
Įspindo į langą pirkutės“...

Tylu. Jokio vėjo. Visos sodybos sumigusios, tik Jesaičių sodyboj pro langus matyti aiški šviesa. Pro pravertus langus sklinda į lauką triukšminga ir linksma armonikos muzika, pritariama gitaros, smuiko ir kontrabaso. Bumbul bumbul — bumbuliuoja mažasis būgnelis, o jam tvirtu, lyg griausmas, bosu, retai mušdamas taktą, pritaria didysis būgnas. Erdviame kambaryje, harmoninguose muzikos garsuose, ritmingai sukasi linksmais jaunimas. Įraudę ir sukaitę, sveiki ir gražūs veidai šviečia linksnumu ir energija. Ap link stalus apsėdę, žiūrėdami į šokančius jaunuosius ir gal būt prisimindami savo jaunąsias dienas, užkandžiauja ir gurkšnoja alų senieji.

Kokia čia puota? Kodėl taip ilgai nesiskirsto? Juk paprastai čia iš pasilinksminimų skirstosi apie 10—11 val. Matote, čia surengtos išleistuvės penkiems kaimo naujokams, kurie 3-čią val. ryto išvyksta į traukinį. Taigi, dėl to čia taip ilgai vieši senieji ir linksminasi viso kaimo jaunimas. Čeža grindys, verkia ir kvatoja harmonika apylinkės „pupų dėdės“ — garsiojo Kaziulio rankose, tuksena būgnelis ir griausmu dunda didysis būgnas. Sukasi poros, o kartu sukasi ir laik-

rodžio rodikliai. Jau ir trys. Artinasi atsisveikinimo metas.

Minkštaširdės moterys vis dėlto slapčiomis šluostosi ašaras. Tėvai vyriškai rimtai atsisveikina, kiekvienas ką nors linkėdamas ar patardamas. Draugai atsisveikina draugiškai — linksmai ir entuziastiškai. Jesaičių Vytautas, atsistojęs ant vežimo, visų išvažiuojančių vardu tarė trumpą atsisveikinimo žodį: „Mieli tėveliai, broliai ir sesutės! Kaip žinote dabar laikai neramūs. Kiekvienu metu gali atsirasti pavojus ir mūsų močiutei Lietuvai. Tai suprasdami, mūsų Tėvynės gynėjai kariai tvirtai budi su ginklu rankose. Mes irgi išvažiuojame papildyti Tėvynės gynėjų eilių ir tėvų kėpomis prisiekiamė Tau, močiute Tėvyne, kad ginsim Tavo laisvę ir garbę nesigailėdami nei asmens laimės, nei gyvybės, nes Tu, močiute Tėvyne, esi mums už viską pasaulyje brangiausia. Mieli tėveliai, broliai ir sesutės! Mes tariame jums nuoširdų aciu už čia jūsų parodytą mums meilę ir nuoširdumą. Mes neapvilsime jūs!“

Iš minios išėjo į priešakį Didžiojo karo ir Nepriklausomybės kovų dalyvis, Vyčio kryžiaus kavaliėrius Sabulis. Jis tarė: — Kviečiu visus sužukti tris kartus valio šio vakaro herojams — būsimiems kariams ir, aplamai, visai Lietuvos kariuomenei.

— Valio! Valio! Valio! — sudrebino orą ir visą apylinkę galingas entuziastiškas šūkis. Pasijudino vežimas. Muzikantai užgriežė maršą. Suplėvė savo jūra baltų skepetaičių ir orą be paliovos drebinio valio. Jautresniesiems, ypačiai moterims, išsiveržė iš akių susijaudinimo ašaros. Vieškeliu linksmai dardėdamas tolo vežimas, o iš jo sklido galinga naujokų daina. Telegrafų vielomis linksmai zirzėjo vėjelis. Pievas ir stogus apklojo balta žvilganti šalna. Aušta. Klioniuose iškilo lengvas baltas rūkas. Česlovas Kriaučiūnas

KARUS